1839

Jawaharlal Nehrun näkemyksiä britti-imperialismista Intiassa ennen itsenäistymistä 1947

Jyväskylän yliopisto
Historian laitos
Yleisen historian Pro gradu- tutkielma
Syksy 1999
Jaarli Hoikka

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta **HUMANISTINEN**	**Laitos** Historian laitos
Tekijä Jaarli Hoikka	
Työn nimi Jawaharlal Nehrun näkemyksiä britti-imperialismista Intiassa ennen itsenäistymistä 1947.	
Oppiaine Yleinen historia	**Työn laji** Gradu
Aika Syksy 1999	**Sivumäärä** 114

Tiivistelmä - Abstract

Työ käsittelee intialaisen poliitikon ja suuren kansallisen vaikuttajan Jawaharlal Nehrun näkemyksiä britti-imperialismista Intiassa ennen itsenäistymistä 1947. Tutkimus alkaa Ison-Britannian tulosta Intiaan, ja jatkuu maan itsenäistymiseen saakka. Työn tarkoituksena on osoittaa se, kuinka Nehru koki imperialismin vahingoittaneen Intiaa satojen vuosien ajan. Nehrun mielestä Ison-Britannian tavoitteena oli käyttää Intiaa hyväksi mahdollisimman monella eri tavalla. Britti-imperialismi haittasi Intian yhteiskunnallista kehitystä, ja loi perustan useille ongelmille. Nehrun mukaan Iso-Britannia ei halunnut luopua Intiasta, vaan yritti pitää kiinni siitä loppuun saakka. Nehrun tavoitteena oli itsenäisen Intian luominen, ja imperialismin lakkauttaminen.

Asiasanat
Nehru, britti-imperialismi, Intia

Säilytyspaikka
Historian laitos

Muita tietoja

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO **2**

1.1. TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA LÄHTEET 2

1.2.1. Erilainen lapsuus *6*

1.2.2. Opiskelu Isossa-Britanniassa avartaa Nehrun maailmankuvaa *8*

1.2.3. Paluu Intiaan: Gandhin kohtaaminen *10*

1.2.4. Poliittisen identiteetin muodostuminen *13*

1.2.5. Nehru nousee Intian poliittiseksi johtajaksi *16*

2. INTIASTA TULI TÄRKEÄ OSA BRITTI-IMPERIUMIA **19**

2.1. INTIA JOUTUI ISON-BRITANNIAN HALLINNON ALAISUUTEEN 19

2.2. KAUPANKÄYNNISTÄ HYVÄKSIKÄYTTÖÖN 24

2.3. IMPERIALISMI LOI PERUSTAN INTIAN TALOUSONGELMILLE 29

3. JAWAHARLAL NEHRUN KÄSITYKSIÄ SEPOYKAPINASTA **32**

3.1. ISON-BRITANNIAN VASTUSTUS JOHTI KAPINAAN 32

3.2 SEPOYKAPINAN RATKAISU 38

3.3 YHTEISKUNNALLINEN KEHITYS SEPOYKAPINAN JÄLKEEN 42

4. ISON-BRITANNIAN VAIKUTUS INTIAN YHTEISKUNNALLISTEN OLOJEN KEHITYKSEEN ENNEN MAAILMANSOTAA **46**

4.1. NATIONALISMIN SYNTYMINEN 46

4.2. USKONNOLLINEN ERIYTYMINEN LISÄÄNTYI 54

4.3. IMPERIALISTINEN TALOUSPOLITIIKKA VAIKEUTTI TEOLLISUUDEN KEHITTYMISTÄ 57

4.4. POLIITTINEN HERÄÄMINEN 63

4.5. INTIA JOUTUI MUKAAN ENSIMMÄISEEN MAAILMANSOTAAN 66

5. ISO-BRITANNIA YRITTI SÄILYTTÄÄ IMPERIALISMIN INTIASSA **69**

5.1. GANDHI ISON-BRITANNIAN VASTAISEN TAISTELUN JOHTOON 69

5.2. ISON-BRITANNIAN SUHTAUTUMINEN NATIONALISMIIN 73

5.2.1. Passiivinen vastarinta haastoi imperialismin *73*

5.2.2. Tyytymättömyys johti toiseen kansanliikkeeseen *77*

5.3. LAKIUUDISTUS OSOITTI ISON-BRITANNIAN HALUTTOMUUDEN MUUTOKSIIN 88

6. IMPERIALISMI PÄÄTTYY - INTIASTA ITSENÄINEN VALTIO **92**

6.1. INTIA ISON-BRITANNIAN PELINAPPULANA 92

6.2. ISO-BRITANNIA VIIVYTTELI RATKAISUN LÖYTÄMISESSÄ 96

6.3. BRITTI-IMPERIALISMIN VIIMEINEN VAIHE: LÄHTEKÄÄ INTIASTA 98

6.4. TAVOITE TOTEUTUI 100

7. PÄÄTÄNTÖ **104**

LÄHDELUETTELO **109**

1. Johdanto

1.1. Tutkimustehtävä ja lähteet

Euroopan suurvallat kiinnostuivat 1500-luvun kuluessa muiden maanosien valtioista. Kiinnostuksen taustalla oli pyrkimys parantaa omaa taloudellista ja ulkopoliittista asemaa. Löytöretkeilijöiden avulla aiemmin tuntemattomista alueista saatiin tietoja. Aasia nousi merkittäväksi kohteeksi raaka-ainevarojensa ja luonnonrikkauksiensa vuoksi. Myös Iso-Britannia lähetti kauppalaivastojaan Aasiaan, ja se kohosi vähitellen alueen johtavaksi valtioksi. Ison-Britannian taloudellisen ja poliittisen toiminnan keskukseksi muodostui Intia.

Tutkimuksessani käsittelen intialaisen poliitikon ja suuren kansallisen vaikuttajan Jawaharlal Nehrun (1889-1964) mielipiteitä Ison-Britannian harjoittamasta imperialismista Intiassa ennen maan itsenäistymistä vuonna 1947. Työn tarkoituksena on tuoda esille Nehrun ajatuksia britti-imperialismista sen tulosta aina Intian itsenäistymiseen saakka, jotta hänen mielipiteensä imperialismin vaikutuksista tulevat selvästi esiin. Lisäksi pyrin esittämään, kuinka Nehru koki britti-imperialismin vaikuttaneen Intian olosuhteisiin monella eri tasolla. Imperialismi ei ollut vain taloudellista hyväksikäyttöä, vaan kokonaisvaltaista poliittista, rodullista ja psykologista manipulointia. Tavoitteeni on myös tuoda esille Nehrun näkemys imperialismin pitkälle tulevaisuuteen ulottuvasta vaikutuksesta.

Työni alussa esittelen Jawaharlal Nehrun henkilöhistorian. Nehru kuului varakkaaseen ja arvostettuun sukuun, ja hänen poikkeuksellinen taustansa toisaalta edisti mutta myös hidasti hänen nousuaan yhdeksi Intian kansallisliikkeen johtohahmoksi. Nehrun maailmankuvan ja ajattelun vähittäinen muodostuminen vaikutti ratkaisevasti hänen mielipiteisiinsä britti-imperialismista.

Tutkimuksessani pyrin tuomaan esille niitä syitä, jotka vaikuttivat Nehrun mielestä Ison-Britannian saapumiseen Intiaan. Lisäksi tavoitteenani on selvittää, mitkä tekijät johtivat imperialismin alkamiseen. Käsittelen myös Nehrun ajatuksia imperialismin merkityksestä Intian yhteiskunnallisen kehityksen kannalta. Eräs työni tarkoitus on analysoida Nehrun mielipiteitä brittien suhtautumisesta intialaisiin, ja kuinka he yrittivät tukahduttaa vastarinnan. Sepoykapina- kappaleessa käsittelen maiden välisen historian synkimpiä hetkiä, ja niitä seikkoja, jotka Nehrun mukaan olivat tapahtumien taustalla.

Sepoykapinan jälkeen Intia siirtyi suoraan Ison-Britannian kruunun alaisuuteen, ja sen asema muuttui. Intiaa uudistettiin, ja myös imperialismin vaikutus ilmeni eri tavalla. Tutkimuksessani käsittelen Nehrun ajatuksia Ison-Britannian toteuttamista uudistuksista. Pyrin myös tuomaan esille Nehrun näkemyksiä siitä, kuinka hän koki Ison-Britannian toiminnan haitanneen Intian kehitystä. Uskonnollisten ja poliittisten eroavaisuuksien korostaminen, taloudellisen kehityksen estäminen sekä Intian sotkeminen mukaan kansainvälisiin sotiin olivat vain eräitä esimerkkejä britti-imperialismin negatiivisista vaikutuksista.

Työni loppuvaiheessa pääteemaksi nousee Ison-Britannian suhtautuminen Intian itsenäistymispyrkimyksiin ja maassa vallitsevaan nationalismiin. Nehrun mukaan Iso-Britannia yritti säilyttää imperialismin Intiassa mahdollisimman kauan, eikä se ollut valmis uudistuksiin. Lisäksi tarkastelen sitä, kuinka Nehru koki britti-imperialismin moraalisen puolen. Lopuksi pyrin esittämään ne syyt, jotka Nehrun mukaan vaikuttivat imperialismin päättymiseen ja itsenäisen Intian syntymiseen.

Työni alkuperäislähteinä olen käyttänyt Nehrun kirjoittamia kirjeitä, kirjoja sekä hänen pitämiään puheita. Lisäksi olen käyttänyt Nehrun puheista ja kirjoituksista koottuja teoksia. Nehru on tutustunut laajasti sekä Intian historiaan että maailmanhistoriaan, ja toiminut vuosikymmeniä Intian keskeisissä poliittisissa tehtävissä. Hän on myös opiskellut useita vuosia Isossa-

Britanniassa, joten hän omaa imperialismia koskevat perustiedot. Syntyperästään huolimatta Nehru kykenee analysoimaan Ison-Britannian ja Intian välistä suhdetta realistisesti molemmat osapuolet huomioonottaen.

Alkuperäismateriaalina käyttämäni lähteet koostuvat siis Nehrun omista mielipiteistä. Tämä aiheutti välillä ongelmia, sillä Nehru käsitteli asioiden historiallista kulkua hyvin valikoidusti. Teoksissaan Nehru kertoo hänelle merkittävistä tapahtumista yksinkertaisella ja opettavalla tavalla. Kirjat oli tarkoitettu luettavaksi jokaiselle intialaiselle.[1] Nehrun tavoitteena oli saada tavallinen ihminen ymmärtämään oma asemansa. Tämä johtaisi parempien olojen vaatimiseen, Ison-Britannian imperialistisen vallan loppumiseen ja itsenäisen Intian syntymiseen.

Vaikka Nehrun voidaan katsoa omaavan hyvät perustiedot historiasta, kirjojen ei-tieteellinen luonne vaikeutti niiden käyttöä lähteenä. Puutteelliset lähdetiedot ja viitemerkinnät tekivät asiatietojen tarkistamisen vaikeaksi, usein jopa mahdottomaksi. Työn edistyessä tutkimuskirjallisuus kuitenkin todisti Nehrun käyttämät historialliset faktat oikeiksi. Nehrun puheista kootut teokset täydensivät hyvin hänen kirjoituksiaan. Vaikka Nehru puhui usein spontaanisti ilman ennaltakirjoitettua tekstiä, voidaan hänen puheitaan mielestäni käyttää lähteinä. Hän oli perehtynyt Intian asioihin niin monella eri osa-alueella, että puheiden sisältö ei kärsinyt niiden vapaasta luonteesta. Lisäksi käytin puheita lähinnä vain täydentävinä lähteinä.

Tutkimuskirjallisuuteen olen pyrkinyt ottamaan mukaan Nehrua käsittelevään kappaleeseen sellaisia teoksia, jotka tuovat hänestä esiin eri puolia. Muuhun tutkimuskirjallisuuteen olen valinnut kirjoja, jotka esittävät Ison Britannian toiminnan mahdollisimman puolueettomasti. Historiallisten asiatietojen käytön lähtökohtana on ollut se, että niiden on liityttävä hyvin lähei-

[1] Nehrun kirjoista Glimpses of the world history oli kirjoitettu vankilassa, ja se koostui hänen tyttärelleen lähettämistään kirjeistä. Kirja oli myös yleisteos nuorille intialaisille maailmanhistorian tapahtumista. Myös The discovery of India oli kirjoitettu vankilassa.

sesti aiheeseen. Työn tarpeettoman paisumisen estämiseksi olen yrittänyt kertoa historialliset tapahtumat mahdollisimman selkeästi, mutta kuitenkin tarpeeksi kattavasti, jotta eri asioiden yhteydet toisiinsa tulisivat esille. Työni runko muodostui niistä tapahtumista, jotka Nehru koki tärkeiksi, ja joita hän oli käsitellyt. Näin ollen monet merkittävätkin tapahtumat jäivät työn ulkopuolelle, sillä niistä ei ollut saatavilla lähdemateriaalia.

Työni etenee kronologisessa järjestyksessä Ison-Britannian tulosta 1600-luvun alussa sen vetäytymiseen 1947. Tämä on perusteltua kahdesta eri syystä. Imperialismin kehittyminen ja sen vaikutus Intian historiaan tulee näin selkeimmin esille. Toiseksi käytettävissä ollut lähdemateriaali soveltui parhaiten esitettäväksi kronologisesti.

Nehru käytti paljon tiettyjä sanoja tai termejä. Hän ei esim. erotellut Itä-Intian komppaniaa Isosta-Britanniasta muuten kuin sanallisesti. Sisällöllisesti kaikki Isoon-Britanniaan liittyvät sanat olivat synonyymeja, ja ne edustivat imperialismia. Nehrun käyttämä sana imperialismi tarkoitti Ison-Britannian valtaa Intiassa, jonka päämääränä oli maan hyväksikäyttö. Nehru käytti imperialismia kuvaamaan lähes kaikkea Ison-Britannian toimintaa, sillä brittien tavoitteena oli hänen mukaansa jatkuvasti oman hyötynsä maksimointi. Tekstissä käytetyt termit kuten britti-imperialismi ja kapitalismi edustivat Nehrun käsityksiä sanoista.

Nehrun sosialistinen ajattelutapa näkyi selvästi hänen suhtautumisessaan Isoon-Britanniaan. Hän kritisoi voimakkaasti britti-imperialismin taloudellista puolta. Nehru ei kuitenkaan kannattanut sosialistista järjestelmää kokonaisuudessaan, vaan lähinnä siinä korostuvaa ihmisten välistä taloudellista tasa-arvoa. Iso-Britannia edusti hänelle kapitalismia. Nehrun mielestä kapitalismin johtava asema maailmantaloudessa aiheutti myös imperialismin. Hän ei syyttänyt yksittäisiä ihmisiä, vaan vallitsevaa järjestelmää. Iso-Britannia joutui myös itse kärsimään imperialismista, sillä kapitalistinen järjestelmä aiheutti ongelmia joka puolella.

1.2.1. Erilainen lapsuus

Jawaharlal Nehrun tie ujosta ja syrjäänvetäytyvästä pojasta Intian itsenäisyystaistelun johtajaksi ja myöhemmin itsenäisen Intian ensimmäiseksi pääministeriksi oli pitkä ja värikäs. Syntymästään lähtien hänen elämänsä poikkesi huomattavasti tavallisen intialaisen elämästä. Jawaharlal Nehru syntyi 14.11. 1889 Allahabadissa vauraaseen perheeseen. Nehrujen suku kuului Kasmir Brahmaani yhteisöön, joka oli korkein kastiluokka hindujen yhteiskuntajärjestelmässä. Korkea syntyperä takasi suvulle hyvän taloudellisen ja sosiaalisen aseman. Nehrut kuuluivat pieneen intialaiseen vähemmistöön, joka oli läheisessä yhteydessä brittihallitsijoihin ja teki heidän kanssaan yhteistyötä. Jo Jawaharlal Nehrun isän Motilal Nehrun isoisä oli Itä-Intian komppanian palveluksessa laillisena neuvonantajana.[2]

1800-luvun lopulla Intian työmarkkinat tarjosivat vähän etenemismahdollisuuksia syntyperäiselle intialaiselle. Hallinnollisia virkoja oli vapaana vähän, ja intialaisten oli vaikea päästä niihin. Intian teollisuus ei ollut vielä kehittynyt, eikä maata viljelemällä rikastunut. Urallaan eteenpäin haluavien ja hyvää yhteiskunnallista asemaa tavoittelevien intialaisten ainoa keino oli aloittaa lakiopinnot. Näin teki myös Motilal Nehru. Hän opiskeli lakia Kanpurissa ja Allahabadissa ja aloitti työnsä asianajajana vuonna 1886. Vanhemman veljen kuoltua 1887 Motilal Nehru otti haltuunsa hänen lakitoimistonsa. Asianajajan ammatti oli suuressa suosiossa Intiassa 1800-luvun lopulla, sillä alalle pääseminen oli helppoa. Motilal Nehrulla oli alussa vaikeuksia työssään, koska alalla oli ylitarjontaa ja palkka oli huono. Kovalla työllä ja lahjakkuudellaan Motilal Nehru vakiinnutti asemansa kuitenkin melko nopeasti, ja samalla Nehrujen taloudellinen tilanne parani huomattavasti.[3]

---

[2] Brecher 1961, 1, 35-36.

[3] Akbar 1988, 19-20, Ali 1985, 6, Brecher 1961, 36, Nanda (1962) 1984, 29-30.

Jawaharlal Nehru oli syntymästään lähtien vanhempiensa jatkuvan huomion ja huolenpidon kohteena. Hinduperheessä poikalapsen syntymä oli merkittävä tapahtuma koko suvulle. Pojan tehtävänä on toimia suvun nimen ja perinteen jatkajana. Hinduperinteen mukaan vasta poikalapsen syntymä takaa sielulle rauhan kuoleman jälkeen. Motilal Nehrulla oli myös erityistä syytä iloita lapsen syntymästä. Hänen ensimmäinen avioliittonsa oli päättynyt traagisesti vaimon menehdyttyä synnytyksessä. Myös hänen synnyttämänsä poika kuoli pian äitinsä jälkeen. Myös toisessa avioliitossa syntynyt ensimmäinen lapsi kuoli nuorena, joten Jawaharlal Nehrun syntymä oli suuri tapahtuma juuri Motilal Nehrulle. Tämä näkyi hyvin jo lapsen nimessä, joka tarkoitti punaista jalokiveä.[4]

Motilal Nehru oli päättänyt antaa pojalleen parhaan mahdollisen kasvatuksen. Hän oli menestyvä asianajaja ja ansaitsi hyvin. Taloudellisesti perheellä ei ollut hätää, ja Motilal Nehru käytti ansaitsemiaan rahoja avokätisesti perheensä elintason kohottamiseen. Korkea syntyperä, hyvä taloudellinen tilanne sekä Motilal Nehrun kiinnostus länsimaiseen kulttuuriin ja tapoihin johtivat Jawaharlal Nehrun vieraantumiseen intialaisesta kulttuurista. Vaikka Jawaharlal Nehru oli mieleltään ja sydämeltään intialainen, häntä ympäröi jo lapsesta alkaen brittiläinen kulttuuri. Motilal Nehru oli jo opiskeluaikanaan alkanut ihailla länsimaista kulttuuria. Työnsä kautta hän oli yhteydessä Allahabadissa asuvien brittien kanssa, ja matkustellessaan Euroopassa vuonna 1899 Motilal Nehru lopullisesti kiinnostui länsimaisesta kulttuurista. Tällä oli suuri vaikutus Jawaharlal Nehrun elämään, ja se määritteli hänen suhtautumisen britteihin. Lapsena hän suhtautui britteihin lähinnä ihaillen, sillä he olivat totuttuja vieraita Nehrujen luona.[5]

---

[4] Ali 1985, 6 , Brecher 1961, 36-37, Nanda (1962) 1984, 62.

[5] Nehru (1936) 1958, 5-6, Brecher 1961, 3, Nanda (1962) 1984, 28-30, 40.

Hindutavan mukaan Nehrujen talossa asui heidän oman perheen lisäksi serkkuja ja muita lähisukulaisia. Talon suuresta väkimäärästä huolimatta Jawaharlal Nehru tunsi itsensä lapsena yksinäiseksi. Hänellä ei ollut samanikäisiä leikkitovereita, sillä sukulaiset olivat häntä selvästi vanhempia. Jawaharlal Nehru oli perheen ainoa lapsi 11 vuotta, kunnes vuonna 1900 hän sai siskon. 1907 perheeseen syntyi vielä toinen tytär. He olivat kuitenkin liian nuoria, jotta heistä olisi ollut seuraa Jawaharlal Nehrulle. Hänen ympärillään oli ainoastaan aikuisia. Jawaharlal Nehru vietti paljon aikaa yksinään, ja hänestä tuli melko ujo ja hiljainen. Nehrun eristyneisyyttä ikätovereistaan lisäsi hänen koulunkäyntinsä. Hän aloitti yleisessä koulussa, mutta jo puolen vuoden jälkeen hänet siirrettiin yksityisopetukseen. Motilal Nehru oli päättänyt antaa pojalleen parhaan mahdollisen koulutuksen, ja hänen mielestään se tapahtui parhaiten kotiopetuksen avulla. Taustalla oli myös yläluokkaista ylpeyttä ja ennakkoluuloja koulutusjärjestelmää kohtaan. Jawaharlal Nehrun opetuksesta vastasivat nyt yksityiset brittiläiset kotiopettajat. Kotiopetuksella oli kahdenlaisia seurauksia. Se oli korkeatasoista ja monipuolista, ja takasi hyvät lähtökohdat jatko-opinnoille. Mutta se myös katkaisi Nehrun vähäiset yhteydet ulkomaailmaan.[6]

1.2.2. Opiskelu Isossa-Britanniassa avartaa Nehrun maailmankuvaa

Motilal Nehrulla oli tarkat suunnitelmat poikansa tulevaisuutta varten. Hän halusi Jawaharlal Nehrun opiskelevan yksityisessä brittiläisessä sisäoppilaitoksessa ennen yliopistoon menoa. Ystäviensä suosiollisella avustuksella Motilal sai pojalleen opiskelupaikan Harrow: sta.[7] Keväällä 1905 koko perhe purjehti Isoon-Britanniaan hoitamaan opiskeluun liittyviä asioita. Jawaharlal aloitti opiskelunsa Harrow: ssa syksyllä 1905. Opiskelu ulkomailla kaukana kotoa merkitsi melkoista muutosta Jawaharlalin elämään. Hän suhtautui siihen kuitenkin rauhallisesti. Jawaharlal oli varmasti ollut tietoinen isänsä

---

[6] Nehru (1936) 1958, 1, Akbar 1988, 40, Brecher 1961, 37-38, Nanda (1962) 1984, 63-64.

[7] Harrow oli vuonna 1572 perustettu yläluokan sisäoppilaitos, jota kävi mm. Winston Churchill. Brecher 1961, 46-47.

suunnitelmista jo ennen lähtöä Isoon-Britanniaan, ja hän koki opiskelun ulkomailla luonnollisena jatkeena koulutukseensa. Koti-ikävästä selvittyään Nehru viihtyi Harrow: ssa melko hyvin. Hän ei kuitenkaan kokenut täysin kuuluvansa joukkoon, vaan tunsi itsensä ajoittain yksinäiseksi. Tähän vaikutti se, että Nehru oli muita oppilaita vanhempi. Hän ei myöskään ollut yhtä kiinnostunut urheilusta kuin muut oppilaat. Nehru kaipasi henkisiä virikkeitä niin koulun kuin sen oppilaiden taholta, ja siirtyi omasta halustaan suunniteltua aikaisemmin Cambridgen yliopistoon.[8]

Jawaharlal Nehru aloitti opiskelunsa Cambridgessa syksyllä 1907. Hän viihtyi Cambridgessa alusta alkaen hyvin. Nehru nautti yliopiston vapaasta ilmapiiristä, jossa hän sai opiskella oman mielensä mukaan. Yliopiston lisäksi Nehrua kiinnosti muu sosiaalinen elämä. Hänellä oli vihdoin tilaisuus toimia itsenäisesti ilman perheen tai koulun jatkuvaa valvontaa. Nehru nautti vapaudesta täysin rinnoin, ja hän vietti paljon aikaa harrastuksiensa parissa. Teatteri, tennis, keskusteluhetket sekä uhkapelit kiinnostivat nuorta Nehrua. Akbar kritisoikin voimakkaasti Nehrun opiskeluaikaa Cambridgessa. Hänen mielestään se oli Jawaharlal Nehrun ajan haaskausta ja Motilal Nehrun rahojen tuhlausta. Vaikka osa arvostelusta oli aiheellista, oli opiskelusta kuitenkin selkeästi myös hyötyä. Jawaharlal Nehru oppi paljon uutta Cambridgessa, ja erityisesti hänen maailmankatsomuksensa ja ajattelunsa laajenivat. Vaikka Nehru itsekin myönsi, ettei ollut hirveän kiinnostunut opiskelemistaan aineista, ne tarjosivat hänelle hyvät perustiedot. Hän opiskeli luonnontieteitä, kemiaa, maantiedettä ja kasvitiedettä. Nehru luki myös paljon historiaa ja filosofiaa käsitteleviä kirjoja. Opiskeluaikanaan Nehru alkoi myös seurata yhteiskunnallisia tapahtumia. Hän kiinnostui politiikasta, ja alkoi kyseenalaistaa brittihallituksen toimia Intiassa. Nehrun mielenkiinto politiikkaa kohtaan oli kuitenkin vielä vähäistä, ja lähinnä nuo-

[8] Nehru (1936) 1958, 17, Ali 1985, 10, Brecher 1961, 45-47, Nanda (1962) 1984, 65-66.

ruuden kiinnostusta uusista asioista.[9]

Jawaharlal Nehru valmistui Cambridgestä kesällä 1910. Hän olisi halunnut jatkaa opintojaan Oxfordissa, mutta ryhtyi isänsä toiveiden mukaisesti lukemaan lakia Lontoossa. Opinnot eivät kuitenkaan vieneet kovin paljon aikaa, ja Nehru keskittyikin Lontoossa lähinnä "oleiluun". Kesällä 1912 Jawaharlal valmistui asianajajaksi, ja syksyllä hän matkusti takaisin Intiaan.[10] Nehru oli ollut Isossa-Britanniassa yhteensä seitsemän vuotta. Hänen koulutukselleen oli ollut ominaista johdonmukaisuus ja kaavamaisuus. Kaikki tähtäsi siihen, että Jawaharlal Nehru jatkaisi isänsä ammattia asianajajana. Ongelmana oli vain se, että suunnitelman oli tehnyt Motilal Nehru. Jawaharlal ei vielä tiennyt, mitä hän haluaisi tulevaisuudessa tehdä. Hän tyytyi noudattamaan isänsä tahtoa, ja aloitti työnsä asianajajana.

1.2.3. Paluu Intiaan: Gandhin kohtaaminen

Paluu Intiaan merkitsi suurta muutosta Nehrun elämään. Ylellinen opiskelijaelämä päättyi. Lukuisat harrastukset sekä vapaa-ajan viettomahdollisuudet vaihtuivat asianajajan arkeen. Nehru oli onnellinen saadessaan vihdoin viettää aikaa perheensä parissa. Hän näki ensimmäistä kertaa nuoremman siskonsa, joka oli syntynyt hänen opiskellessaan Isossa-Britanniassa. Nehru oli alussa kiinnostunut työstään, mutta menetti nopeasti mielenkiintonsa sitä kohtaan. Tähän oli syynä se, ettei hän koskaan ollut aidosti kiinnostunut asianajajan työstä. Hän kunnioitti suuresti isäänsä, ja lähinnä velvollisuudentunnosta sekä omaatuntoaan rauhoittaakseen yritti luoda uraa asianajajana. Nehru kyllästyi työnsä rutiineihin ja yllätyksettömyyteen. Turhautumista lisäsi Motilal Nehrun suojeleva asenne poikaansa kohtaan. Jawa-

---

[9] Nehru (1936) 1958, 19, Akbar 1988, 76, Brecher 1961, 48, Nanda (1962) 1984, 96-97, 102.

[10] Nehru (1936) 1958, 25, Akbar 1988, 78, Brecher 1961, 51.

harlal Nehru ei koskaan saanut kaipaamaansa vastuuta työssään, ja hänen vähäinenkin kiinnostus alaa kohtaan katosi. Nehru kuitenkin jatkoi työtään asianajajana, sillä hän ei ollut vielä löytänyt todellista kutsumustaan. Politiikka kiinnosti Nehrua yhä enemmän, ja hän osallistui erilaisiin poliittisiin tehtäviin. Hänen yrityksensä politiikan saralla olivat kuitenkin melko hapuilevia. Brecherin mielestä Nehru tuli varsinaisesti mukaan politiikkaan vuonna 1917, vaikka hän oli ollut läheisesti mukana jo vuosia.[11]

Samaan aikaan poliittisen kiinnostuksen kasvun kanssa Jawaharlal Nehrun elämässä tapahtui toinen muutos. Hänen vanhempansa olivat vakuuttuneita, että heidän poikansa oli sopivassa iässä mennäkseen naimisiin. Intialaisen tavan mukaan kyseessä oli järjestetty avioliitto. Motilal Nehru oli laajojen etsintöjen jälkeen löytänyt pojalleen omasta mielestään sopivan vaimon. Kamala Kaul oli vasta 13-vuotias, kun avioliitosta sovittiin. Jawaharlal vastusti järjestettyä avioliittoa. Hän halusi valita itse oman puolisonsa ja mennä naimisiin rakkaudesta. Jälleen kerran Jawaharlal kuitenkin taipui isänsä tahtoon. Hän tiesi, että kieltäytyminen avioliitosta olisi ollut suuri loukkaus vanhempia kohtaan, ja se olisi merkinnyt välirikkoa heidän kanssaan. Vastahakoisesti Jawaharlal suostui avioliittoon, ja häät pidettiin 8.2. 1916. Seuraavana vuonna perheeseen syntyi tytär, joka sai nimekseen Indira.[12] Avioliitto oli Jawaharlal Nehrulle vaikea asia. Hän ei käsitellyt sitä kirjoituksissaan juuri lainkaan. Nehru suhtautui vaimoonsa kuitenkin kunnioituksella. Erityisesti avioliiton myöhemmässä vaiheessa Nehru toi esille arvostuksensa vaimoaan kohtaan. Kamalan osallistuminen Ison-Britannian vastaiseen toimintaan teki suuren vaikutuksen Nehruun.

Jawaharlal Nehrun poliittinen herääminen tapahtui hitaasti. Opiskeluaika Isossa-Britanniassa oli vieraannuttanut Nehrua Intian tapahtumista, ja hän oli poliittisesti melko passiivinen palattuaan Intiaan. Nehru liittyi kansallis-

---

[11] Nehru (1936) 1958, 28, 33, Brecher 1961, 52-54.

[12] Akbar 1988, 83-84, Ali 1985, 21-22.

kongressiin, mutta ei ollut kovin innostunut sen toiminnasta. Hän kaipasi aggressiivisempaa ja taistelevampaa suhtautumista brittihallintoa vastaan, mutta ei itsekään oikein tiennyt, miten sitä olisi toteutettava. Intian poliittinen elämä tarvitsi johtohahmon, joka aloittaisi taistelun Isoa-Britanniaa ja sen harjoittamaa imperialismia vastaan. Gandhin aika oli tullut.[13]

Jawaharlal Nehrun ensimmäinen kontakti Gandhiin tapahtui vuonna 1915, jolloin hän näki Gandhin kongressissa Bombayssa. Seuraavana vuonna he tapasivat toisensa. Mohandas (Mahatma) Gandhi oli saanut julkisuutta toimillaan Etelä-Afrikassa, jossa hän oli menestyksekkäästi kokeillut uutta poliittista keinoa, passiivista vastarintaa. Gandhi palasi Intiaan vuonna 1915, mutta hänen roolinsa oli ensimmäisen maailmansodan aikaan vielä melko pieni ja sekava. Toisaalta hän pyrki pysymään hyvissä väleissä brittien kanssa, mutta oli heti valmis taisteluun, mikäli intialaisia kohdeltiin epäoikeudenmukaisesti. Gandhin poliittinen läpimurto Intiassa oli Rowlatt actin vastustaminen, johon hän sovelsi passiivista vastarintaa. Jawaharlal Nehru oli hieman ymmällään Gandhin poliittisista tavoitteista. Sen sijaan Gandhi teki Nehruun suuren vaikutuksen ihmisenä. Gandhin persoonallisuus, fyysinen olemus ja esiintyminen julkisuudessa vakuuttivat Nehrun. Hän oli varma, että Gandhilla oli paljon annettavaa intialaisille taistelussa brittejä vastaan.[14]

Gandhi synnytti Nehrussa voimakkaan kansallistunteen. Passiivinen vastarinta oli juuri sitä, mitä Nehru oli kaivannut. Vaikka Nehru ei hyväksynytkään kaikkia Gandhin ajatuksia, hän oli kuitenkin varma, että passiivinen vastarinta oli paras keino intialaisille parantaa elinolojaan. Gandhin toiminnan hengellinen puoli ei vielä haitannut Nehrua. Tärkeintä oli se, että passiivisen vastarinnan avulla oli mahdollista pyrkiä kansalliseen vapauteen ja Intian hyväksikäytön lopettamiseen. Motilal Nehru vastusti jyrkästi poikansa

---

[13] Nehru (1936) 1958, 34, Husain 1961, 91-92, Nanda (1962) 1984, 158-160.

[14] Alphonso-Karkala 1975, 7-10, Brecher 1961, 59, 65, Edwardes 1971, 32-33, Nanda(1962) 1984, 158-159, Wolpert 1996, 44-45.

päätöstä osallistua passiiviseen vastarintaan. Gandhin toiminta ulottui hänen mielestään lain ulkopuolelle, ja hän pelkäsi poikansa joutuvan vaikeuksiin brittien kanssa. Motilal Nehrun ja Jawaharlal Nehrun välit kiristyivät, ja he kävivät asiasta useita kiihkeitä keskusteluja. Jawaharlal Nehrun suhtautuminen Gandhiin ei kuitenkaan muuttunut, ja Motilal Nehrun oli vähitellen hyväksyttävä ajatus poikansa ja Gandhin välisestä yhteistyöstä.[15] Tilanne kuvasti hyvin isän ja pojan välistä suhdetta. Vaikka Jawaharlal Nehru oli aikuinen mies, Motilal Nehru käyttäytyi häntä kohtaan hyvin suojelevasti. Jawaharlal Nehru ei voinut toimia oman mielensä mukaan, vaan hänen oli aina otettava huomioon isänsä mielipide. Jawaharlal Nehrun itsenäinen poliittinen ajattelu oli ensimmäisen maailmansodan jälkeen hyvin vähäistä. Gandhi antoi Nehrulle oikean suunnan, mutta häneltä puuttui yhä todellinen tavoite sekä keinot toteuttaa se.

1.2.4. Poliittisen identiteetin muodostuminen

Jawaharlal Nehrun imperialismia vastustava poliittinen näkökanta syntyi vähitellen. Gandhin ja Motilal Nehrun lisäksi siihen vaikuttivat vuosien 1919-20 tapahtumat. Eräs Nehruun syvästi vaikuttanut tapahtuma oli Jallianwalla Baghin verilöyly Amritsarissa 13.4. 1919. Brittisotilaat avasivat tulen kohti väkijoukkoa, joka oli kokoontunut yleiseen puistoon kuuntelemaan Rowlatt actia vastustavaa puhetta. Virallisen tiedonannon mukaan 379 ihmistä kuoli ja 1200 loukkaantui, epävirallisten tietojen mukaan kyseessä oli moninkertainen ihmismäärä. Nehru tyrmistyi saadessaan tiedon tapahtumasta. Brittihallituksen toimet eivät aikaisemmin olleet koskettaneet Nehrua näin henkilökohtaisesti. Nyt hän koki imperialistisen hallinnon huonoimmat puolet, ja näki kuinka hänen maanmiehensä kärsivät. Amritsarin tapahtumat toivat Nehrun lähemmäksi Gandhia. Samalla usko Gandhin poliittisiin keinoihin lisääntyi.[16] Jawaharlal Nehrun vaikutus Intian poliittiseen elämään ei ollut

---

[15] Nehru (1936) 1958, 73, Brecher 1961, 64-65, Nanda (1962) 1984, 159-160.

[16] Ali 1985, 24-25, Brecher 1961, 62-63, 66.

vielä kovin merkittävä. Hän oli vasta aloittamassa poliittista uraansa, ja toimi kokeneempien poliitikkojen varjossa.

Toinen Nehruun voimakkaasti vaikuttanut tapahtuma oli hänen vierailunsa intialaisten talonpoikien kyliin vuosina 1920-21. Nehru kiersi ympäri Intiaa ja tapasi maanviljelijöitä. Hänen eteensä avautui uusi maailma. Nehrun poliittinen mielenkiinto oli aikaisemmin kohdistunut lähinnä keskiluokkaan. Gandhi oli tutustuttanut Nehrua jo aiemmin maaseutuun ja talonpoikaisliikkeisiin, mutta tuolloin hän ei ollut vielä ymmärtänyt maaseudun köyhyyttä ja kurjuutta. Nehru oli pitänyt talonpoikia itsestäänselvänä osana yhteiskuntaa, kunnes hän nyt näki uuden puolen Intiasta. Nehrua hävetti oman elämänsä helppous ja mukavuus. Hän yllättyi huomatessaan, että kaupungeissa ihmiset olivat täysin välinpitämättömiä maaseudun tapahtumista. Nehru ymmärsi vasta nyt, kuinka erillään kaupungeissa asuvat ihmiset olivat maaseudun väestöstä. He elivät eri maailmoissa. Talonpojilla oli Nehruun toisenlainenkin vaikutus. Hän oli aikaisemmin ollut melko ujo, eikä puhunut mielellään julkisuudessa. Talonpoikien keskuudessa liikkuessaan ja jutellessaan Nehru oppi puhumaan suurille väkijoukoille luonnollisella tavalla.[17]

Jawaharlal Nehrun ajatteluun vaikutti voimakkaasti myös hänen oleskelunsa Euroopassa vuosina 1926-1927. Nehru matkusti perheensä kanssa Sveitsiin, jossa hoidettiin hänen tuberkuloosiin sairastunutta vaimoaan. Hän kierteli ympäri Eurooppaa, ja osallistui kansainvälisiin konferensseihin Brysselissä ja Berliinissä. Nehrun poliittinen näkökanta laajeni, ja hän ryhtyi tarkastelemaan asioita kokonaisvaltaisemmin. Hänen ajattelunsa sai vaikutteita sosialismista, ja hän kiinnostui luokattomasta yhteiskunnasta. Nehrun mukaan ongelmien taustalla oli taloudellinen eriarvoisuus ja hyväksikäyttö. Intian tilanne oli pieni osa suurta hyväksikäyttöä. Imperialismi ja kolonisaatio vaikuttivat joka puolella ja riistivät ihmisiä. Nehru kiinnostui myös Karl

---

[17] Nehru (1936) 1958, 49-55, 57, Akbar 1988, 129-131, Brecher 1961, 69.

Marxin ajatuksista. Hän ei ollut niinkään kiinnostunut Marxin teorioista, vaan hänen tavastaan käsitellä sosiaalisia ilmiöitä. Nehru koki Marxin ajattelun sopivan hyvin yhteen omien ajatuksiensa kanssa.[18] Nehrun mielenkiinnon sosialismiin ja marxismiin selitti hänen tutustumisensa Intian maaseutuun 1920-luvun alussa. Hän näki, kuinka huonoissa olosuhteissa maaseudun ihmiset elivät. Koska Nehru oli myös tietoinen maanomistusolojen epäoikeudenmukaisuudesta ja Ison-Britannian harjoittaman imperialismin vaikutuksista, hän halusi ihmisille tasa-arvoiset elinolosuhteet.

Palattuaan Intiaan joulukuussa 1927 Nehru oli vakuuttunut, että Intian kohdalla oli olemassa ainoastaan yksi ratkaisu : täydellinen itsenäisyys. Hän halusi toimia omalla tavallaan, eikä myötäillä enää isäänsä tai Gandhia. Nehru oli nuorena viettänyt suojattua ja melko persoonatonta elämää. Hänen ympärillään oli aina ihmisiä, jotka neuvoivat ja ohjasivat häntä. Nehru tottui siihen, että muut ihmiset päättivät hänen asioistaan. Tullessaan mukaan politiikkaan Nehru seurasi isäänsä ja Gandhia. Hän kunnioitti heitä, ja piti heidän ratkaisujaan oikeina. Palattuaan Euroopasta Nehru ryhtyi toteuttamaan omia päämääriään. Hän oli muodostanut omat toimintaperiaatteensa, jotka erosivat Gandhin ja Motilal Nehrun tavoista. Heidän välilleen muodostuikin tulevaisuudessa suuria poliittisia mielipide-eroja Intian olojen kehittämisestä. Jawaharlal Nehrusta oli tullut itsenäinen poliittinen ajattelija.[19]

Nehru ei saanut sisäistä rauhaa ennen kuin hän oli tutustunut Intian historiaan. Hän halusi rinnastaa menneisyyden ja nykyisyyden, ja löytää sen kautta todellisen Intian. Nehrun mukaan yksilöllinen ja kansallinen ylpeys selitti hänen voimakkaan mielenkiintonsa Intiaa kohtaan. Ylpeys muodostui ihmisten halusta elää vapaasti oman tahtonsa mukaan. Vieraan vallan vastustaminen oli luonnollista. Nehru kirjoitti vuonna 1944 ollessaan vanki-

---

[18] Nehru (1936) 1958, 166, 362-363, 591, Brecher 1961, 109-111, Wolpert 1996, 68-69, 76.
[19] Akbar 1988, 203-205, Brecher 1961, 2.

lassa teoksen The discovery of India, jossa hän pohtii suhdettaan Intiaan ja sen historian eri vaiheisiin. Kirjassa Nehrun imperialismia vastustava näkökanta saavuttaa lopullisen muotonsa. Hän selvittää itselleen ja muille intialaisille, kuinka uusi ja itsenäinen Intia on luotava. Intialaisten on kasvatettava henkisiä, taloudellisia ja poliittisia voimavarojaan. Jos aiotaan rakentaa voimakas ja itsenäinen Intia, on pohjan oltava tarpeeksi vankka. Nehru etsi Intian henkeä, jonka avulla hän ymmärtäisi paremmin kansaa. Intialaisten oli tunnettava maansa historia, jotta he osaisivat toimia oikealla tavalla itsenäisyyden hyväksi.[20]

1.2.5. Nehru nousee Intian poliittiseksi johtajaksi

Jawaharlal Nehrun poliittinen ura käynnistyi varsinaisesti 1920-luvun alussa. Gandhin innoittamana hän osallistui passiiviseen vastarintaan, ja kiersi ympäri Intiaa. Nehrun maine kasvoi vähitellen, ja hänestä tuli kansan esikuva Gandhin rinnalle taistelussa brittihallintoa vastaan. Brittihallitus ei katsellut suopeasti Nehrun toimia, ja se otti hänet silmätikukseen. Tämä ei haitannut Nehrua, joka oli valmis menemään vankilaan oman asiansa puolesta. Nehru suorastaan halusi vankilaan, jotta taistelu brittejä vastaan saisi uutta intoa. Vankilaan joutuneet intialaiset olivat sankareita, joita koko kansa ihaili. Jawaharlal Nehru vangittiin ensimmäisen kerran joulukuussa 1921, jolloin hän sai puolen vuoden tuomion. Hänet vapautettiin kuitenkin jo maaliskuussa 1922, kun viranomaiset myönsivät, ettei vangitsemiselle ollut perusteita. Nehru tuomittiin kaikkiaan yhdeksän kertaa vankilaan, jossa hän vietti yhteensä lähes yhdeksän vuotta. Tuomioiden pituudet vaihtelivat, ja poliittisten sekä henkilökohtaisten syiden takia niitä lyhennettiin. Koko Intia seurasi tarkasti Nehrun kohtaloa, eikä häntä voitu pitää pitkiä aikoja yhtäjaksoisesti vangittuna. Pisimmillään Nehru joutui olemaan vankilassa yhtäjaksoisesti lähes kolme vuotta vuosina 1942-1945.[21]

---

[20] Nehru (1946) 1959, 7, 21-22, 24-25, 28, Husain 1961, 108-109.

[21] Akbar 1988, 144, 147-148, 150, Brecher 1961, 80-81.

Nehrun poliittinen toiminta oli kaksijakoista. Hän osasi käsitellä tavallista kansaa erinomaisesti, ja saavutti sen keskuudessa suuren suosion. Puolueiden ja valtaa pitävien kanssa tilanne oli toinen. Nehrun palattua Intiaan joulukuussa 1927 hän ryhtyi ajamaan Intian täydellistä itsenäisyyttä. Tämä herätti vastustusta kansalliskongressissa, eikä myöskään Gandhi hyväksynyt sitä. Nehrun katsottiin vaativan liian suuria muutoksia liian nopeasti, eikä hänen tavoitteitaan pidetty realistisina. Nehrun sosialistinen ajattelutapa ja Neuvostoliiton avoin ihannointi myös haittasivat hänen poliittisten päämäärien toteuttamista. Nehru joutui tekemään töitä vuosikausia saadakseen tavoitteelleen poliittisen tuen. Vaikka Gandhilla ja Nehrulla oli suuria näkemyseroja Intian itsenäistymisen toteuttamisesta, he eivät koskaan kääntyneet kokonaan toisiaan vastaan. Gandhin avulla Nehru pääsi merkittäviin poliittisiin tehtäviin, jotka vankistivat hänen asemaansa.[22] Gandhi näki kuinka tärkeä Nehru oli Intian itsenäistymisen kannalta, eikä hän antanut henkilökohtaisten mielipide-erojen vaarantaa Intian tulevaisuutta. Nehru kunnioitti Gandhia, ja ymmärsi hänen roolinsa kansan yhdistäjänä ja brittien vastaisen taistelun keulahahmona. Molemmat ymmärsivät, että Intian itsenäistyminen edellytti heidän pysyvän hyvissä väleissä. Tärkeintä oli lopputulos, ja sen saavuttamiseksi Gandhin ja Nehrun oli tehtävä yhteistyötä.

Vähitellen Nehru sai myös kongressin tuen taakseen. Intian tilanne oli kuitenkin erittäin sekava 1930- ja 40-luvuilla. Muslimien ja hindujen väliset uskonnolliset ja poliittiset ristiriidat lisääntyivät ja sekoittivat Intian sisäisiä oloja. Muslimit tavoittelivat johtajansa Jinnahin johdolla omaan valtiota. Iso-Britannia yritti pitää kiinni oikeuksistaan Intiassa. Nehru oli vakuuttunut, että Ison-Britannian valta Intiassa oli päättymässä. Toisen maailmansodan syttyminen lisäsi hänen uskoaan. Gandhin ja Nehrun voimakas toiminta Intian itsenäistymisen puolesta johti Ison-Britannian vastatoimiin. Intian johtavat poliittiset henkilöt vangittiin pitkäksi aikaa elokuussa 1942 Ison-Britannian vastaisen toiminnan vuoksi. Gandhi vapautettiin kesällä 1944, mutta Nehrua pidettiin vankilassa kesäkuuhun 1945 asti. Tekoa voidaan pitää Ison-

[22] Alphonso-Karkala 1975, 17, Gopal 1975, 200, Wolpert 1996, 153.

Britannian viimeisenä yrityksenä säilyttää Intia siirtomaanaan. Imperialismin aika Intiassa oli kuitenkin vääjäämättä loppumassa. Myös britit tiesivät tämän. Lordi Mountbattenille annettiin tehtäväksi hoitaa itsenäistymiseen liittyvät yksityiskohdat kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla. Intia tuli itsenäiseksi valtioksi 15.8. 1947, ja maan ensimmäiseksi pääministeriksi nimitettiin itseoikeutetusti Jawaharlal Nehru.[23]

Jawaharlal Nehru oli mukana politiikassa lähes 50 vuotta. Hän toimi Intian pääministerinä melkein 17 vuotta, ja hoiti tehtäviä jo ennen itsenäistymistä. Hänestä tuli Intian itsenäistymisen symboli, joka nautti suurta kansansuosiota. Myös politiikassa Nehrun asema oli itsenäistymisen jälkeen vakaa. Hänen saavutuksiaan kunnioitettiin, eikä hänellä ollut kilpailijoita. Viimeisinä vuosinaan ennen kuolemaansa myös Nehru joutui poliittisen kritiikin kohteeksi. Intian taloudellinen kehitys ei sujunut odotetulla tavalla, ja Nehrun toimia arvosteltiin. Kiinan kanssa vuosina 1959-62 käyty sota alensi myös Nehrun arvovaltaa. Intian armeijan kärsimät tappiot rikkoivat Nehrun jo myyttiseksi muodostunutta henkilökuvaa. Nehru sai kuitenkin hoitaa rauhassa pääministerin tehtäviään. Huolimatta terveydentilansa heikkenemisestä Nehru jatkoi työtään aina kuolemaansa saakka 27.5. 1964.[24]

Jawaharlal Nehru tasapainotteli elämässään idän ja lännen välillä. Korkea syntyperä ja brittiläinen koulutus lähensivät häntä eurooppalaiseen kulttuuriin. Nehru käytti mielellään puheessaan ja kirjoituksissaan kielenään englantia. Ajatuksiltaan ja sielultaan hän oli kuitenkin intialainen. Nehrun lapsuuden ihailu kotonaan vierailleita brittejä kohtaan vaihtui määrätietoiseksi työksi Intian itsenäisyyden saavuttamiseksi. Työ ja läheiset ihmissuhteet olivat tärkeintä hänen elämässään. Motilal Nehrun kuoltua vuonna 1931 Jawaharlal Nehru purki suruaan tekemällä entistä enemmän töitä. Samoin hän teki viisi vuotta myöhemmin, jolloin hänen vaimonsa kuoli. Gandhin

[23] Akbar 1988, 322- 323, Gopal 1975, 263, 294-296, 301, 361-362, Gopal 1984, 263, 312, 342, 344.

[24] Alphonso-Karkala 1975, 20, Wolpert 1996, 457, 471, 473, 487-488, 497- 498.

murha tammikuussa 1948 järkytti Nehrua syvästi, eikä hän toipunut siitä kunnolla koskaan. Nehru ei antanut poliittisten ja henkilökohtaisten vastoinkäymisten lannistaa itseään. Hän oli vakuuttunut, että jokaisella kansalla oli oikeus itsenäisyyteen. Ihmiset olivat syntyneet vapaiksi ja tasa-arvoisiksi. Nehru taisteli aatteidensa puolesta loppuun saakka.[25]

2. Intiasta tuli tärkeä osa britti-imperiumia

2.1. Intia joutui Ison-Britannian hallinnon alaisuuteen

Kuningatar Elisabeth loi perustan Ison-Britannian Aasian kaupalle allekirjoittaessaan vuonna 1600 asiakirjan, joka antoi yksinoikeuden kaupankäyntiin Itä-Intian komppanialle. Komppania oli tavallisten kauppiaiden perustama nykyisen osakeyhtiön kaltainen yhteistyöprojekti. Jokainen osallistuja sijoitti itselleen sopivan summan yhteisiin laivoihin, ja laivojen palattua sai sijoituksensa mukaisen osuuden laivan mukanaan tuoman lastin myynnistä tulevista voitoista. Mielenkiinto Aasiaa kohtaan selittyi puhtaasti taloudellisilla seikoilla. Alueen suuret maustevarat, erityisesti pippuri, olivat arvokasta kauppatavaraa Euroopassa. Mausteiden avulla ruoka säilyi kauemmin, ja niitä käytettiin lääkkeiden raaka-aineina. Mausteet toimivat myös varallisuuden mittarina. Lisäksi tarinat idän rikkauksista olivat kulkeutuneet löytöretkeilijöiden ja seikkailijoiden kertomana hallitsijoiden korviin, ja he halusivat päästä niistä osallisiksi. Uskoa matkan onnistumiseen lisäsi Sir Francis Draken onnistunut paluu maailmanympäripurjehdukseltaan vuonna 1580.[26]

Intian valtameren ympäristö katsottiin 1500-luvun lopulla kuuluvan Portugalille, joka oli Espanjan alaisuudessa. Iso-Britannia ja Espanja kävivät sotaa

---

[25] Nehru (1936) 1958, 6, Brecher 1961, 2.

[26] Gardner 1971, 17-23, Sutherland (1952) 1962, 1.

keskenään, joten kauppalaivaston lähettämistä kauas Aasiaan pidettiin liian riskialttiina tekona. Ison-Britannian laivaston kukistettua Espanjan kuninkaan Filip II:n voittamattoman armadan vuoden 1588 meritaistelussa brittien usko matkan onnistumisesta kohosi entisestään. Lopullisen sysäyksen matkan suorittamiselle antoi Filip II:n kuolema vuonna 1598. Iso-Britannia koki tilaisuutensa koittaneen.[27]

Vuonna 1601 Isosta-Britanniasta lähti ensimmäinen kauppalaivasto kohti Kaakkois-Aasiaa. Päämääränä ei ollut kuitenkaan Intia, sillä Iso-Britannia oli yhä sodassa Portugalin ja Espanjan kanssa, joilla oli tukikohtia Intiassa. Laivaston tavoitteena oli Itä-Intian saaristo, josta käytettiin myös nimeä Maustesaaret. Matka osoittautui menestykseksi, ja lasti myytiin suurella voitolla laivojen palattua takaisin. Kaupankäynti oli kuitenkin jatkossa vaikeaa. Itä-Intian komppania kävi kovaa kilpailua Hollannin, Ranskan ja Portugalin kanssa alueen herruudesta. Ongelmia aiheuttivat myös matkojen pitkä kesto ja brittituotteiden huono kysyntä. Villaa oli hankala kaupata lämpimässä ilmastossa. Komppanian toimintaa haittasivat myös velkaantuminen, muutokset sen rakenteessa ja tehtävissä sekä läheinen ja monimutkainen suhde valtioon. Iso-Britannia nousi kuitenkin vähitellen johtavaan asemaan Kaakkois-Aasiassa. Voimakas laivasto, kurinalainen armeija sekä parantunut taloudellinen tilanne loivat perustan menestykselle. Ensimmäinen laivasto saapui Intian länsirannikolle elokuussa 1608 Suratin kaupunkiin, josta muodostui brittien tukikohta. Iso-Britannia sai jalansijaa itärannikolta 1640-luvun alussa, jolloin nykyisen Madrasin kaupungin paikalle rakennetun linnakkeen ympärille alkoi levitä asutusta. Lännessä Bombayn merkitys korostui 1670-luvulta lähtien. Pahin kilpailija Ranska lyötiin lopullisesti 1700-luvun puolivälissä käydyissä taisteluissa. Ison-Britannian vallan katsotaan alkaneen Intiassa varsinaisesti vuonna 1757, jolloin se Plasseyssa käydyn taistelun seurauksena valloitti Bengalin. Vaikka Itä-Intian komppanialla oli johtava asema Intian kanssa käytävässä kaupassa, sen hallussa oli aino-

[27] Gardner 1971, 18, Wolpert 1977, 140.

astaan muutamia kauppakeskuksia eri puolilla maata. Ison-Britannian onnistui vähitellen lisätä valtaansa Intiassa. Silti suuri osa maasta oli Ison-Britannian kaupallisen ja sotilaallisen vaikutusvallan ulkopuolella.[28]

Nehrulla oli selvä käsitys siitä, miksi Intia joutui Ison-Britannian imperialistisen vallan alaisuuteen. Hän ei tarkastellut asioita yksittäisten tai erillisten tapahtumien pohjalta, vaan näki Ison-Britannian tulon yhtenä kokonaisvaltaisena prosessina. Nehru ei koe brittien tuloa pelkästään epäoikeudenmukaisena tapahtumana, vaan osana luonnollista kehitystä. Iso-Britannia valloitti Intian, koska Intia ei pystynyt yhdistymään muun maailman kanssa, ja siitä tuli heikko. Intia oli ollut heikko jo satoja vuosia ennen imperialismin tuloa. Siitä oli tullut sulkeutunut maa, joka ei enää katsonut ympärilleen. Nehru näki suuren eron vanhan Intian ja imperialismille altistuneen Intian välillä. Vanha Intia oli voimakas valtio, jonka kulttuuri, uskonto, tavat ja kielet levisivät ympäri Aasiaa. Tätä jaksoa seurasi suljettu vaihe Intian historiassa. Intia alkoi pelätä ulkomaailmaa ja eristäytyä siitä. Nehrun mukaan Intiassa kehitettiin erilaisia uskontoon ja kastijärjestelmään liittyviä tapoja, joilla olisi ollut huonoja seurauksia intialaisille, jos he olisivat olleet yhteydessä ulkomaailman kanssa. Nehru kritisoi voimakkaasti kastijärjestelmää. Hänen mielestään se on vaarallinen järjestelmä. Alussa sillä saattoi olla hyviäkin puolia, mutta viimeisen parin sadan vuoden aikana se ainoastaan heikensi Intian sisäistä yhtenäisyyttä. Kastijärjestelmä jakoi intialaiset pieniin ryhmiin, ja asetti heidät eriarvoiseen asemaan. Ihmiset alkoivat hyväksikäyttää toisiaan. Nehrun mukaan kastilaitos on pääsyy Intian sisäiseen heikkouteen. Intia taantui poliittisesti, uskonnollisesti ja sosiaalisesti. Intialaisten luova henki ja elämänhalu katosivat, ja he jäivät elämään menneisyyteen.[29]

---

[28] Bayly 1988, 46, Cain 1993, 320, Gardner, 24, 30, 41, 44, Spear (1919) 1981, 334-335, Sutherland (1952) 1962, 4-7.

[29] Nehru 1958b, 33, 37, Nehru (1946) 1959, 22-23.

Ison-Britannian oli helppo valloittaa Intia, koska maa oli sisäisesti sekavassa tilassa. Intialaisten hallitsijoiden taistellessa keskenään ei Isoa-Britanniaa vastaan muodostunut yhteistä rintamaa. Vanha feodaalijärjestelmä oli hajoamassa. Vaikka britit eivät olisi nousseet Intiassa johtavaan asemaan, olisi siellä silti tapahtunut muutoksia. Ne johtajat, jotka britit kukistivat, olivat Nehrun mukaan kykenemättömiä hallitsemaan Intiaa. He elivät menneisyydessä, eikä heillä olisi ollut tulevaisuutta edessään. Ison-Britannian tulo ainoastaan väliaikaisesti nopeutti feodaalijärjestelmän tuhoa, sillä myöhemmin britit yrittivät pitää järjestelmää pystyssä. Kokonaisuudessaan Nehru koki Ison-Britannian toimien hidastaneen Intian kehitystä kohti uutta yhteiskuntaa.[30]

Nehrun mielestä intialaiset aiheuttivat omalla toiminnallaan imperialismin tulon maahan. Hän ei kuitenkaan halua syyttää yksittäisiä ihmisiä, sillä se on hyödytöntä. Tärkeintä on saada ihmiset ymmärtämään, miksi asiat ovat näin. Jos ihmiset ymmärtävät tilanteen, heillä on mahdollisuus muuttaa sitä. Historia on opettanut, että elämä on julmaa. Jos Iso-Britannia ei olisi käyttänyt Intian tilannetta hyväksi, ehkä joku muu maa olisi. Nehrun mukaan Intia ja samalla koko Aasia olivat jääneet tekniikan kehityksessä taka-alalle eurooppalaisten valtioiden noustessa johtavaan asemaan. Hän näki selkeän yhteyden tekniikan ja Intian valloituksen välillä. Tekninen tietous loi perustan sotilaalliselle voimalle, jonka avulla Ison-Britannian oli helppo laajentaa valtaansa. Lisäksi britit toimivat Nehrun mukaan erittäin suunnitelmallisesti. Heidän tehokkaat poliittiset ja sotilaalliset organisaatiot loivat perustan imperialismille. Iso-Britannia käytti hajoita ja hallitse-periaatetta, ja käänsi intialaisia toisiaan vastaan. Itä-Intian komppanian taloudelliset resurssit, suuret asevoimat ja hyvät johtajat takasivat sille ylivoimaisen sotilaallisen edun Intiaa vastaan.[31]

---

[30] Nehru (1934) 1949, 413.

[31] Nehru (1934) 1949, 435, Nehru (1946) 1959, 22-23, 182-183, 186.

Vaikka Nehru korosti Intian jälkeenjääneisyyttä ja yhteiskunnan muuttumattomuutta, hän näki Intian tilanteessa ennen imperialismin tuloa myös paljon positiivista. Intia oli taloudellisesti tuottava ja kehittynyt maa. Korkeatasoiset tuotteet herättivät kiinnostusta muiden maiden parissa. Nehrun mielestä Intia olisi voinut hyvin itsekin sopeutua uuteen teollistuvaan maailmaan, jos olot olisivat säilyneet normaaleina. Intian oli kuitenkin muututtava säilyttääkseen kilpailukykynsä kansainvälisillä markkinoilla. Intialla oli kaksi vaihtoehtoa : sen oli joko teollistuttava tai saatava ulkomaista pääomaa. Intialla ei ollut poliittista voimaa, joka olisi käynnistänyt muutosprosessin. Ulkomainen poliittinen valta ehti ensin, ja se johti Intian kannalta tuhoisiin seurauksiin. Itä-Intian komppania lisäsi valtaansa vähitellen. Nehrun mukaan sitä ei kuitenkaan pidetty vakavana hallitsijaehdokkaana Ison-Britannian kaukaisen maantieteellisen sijainnin vuoksi. Britit koettiin lähinnä tilapäiseksi ongelmaksi. Heidän uskottiin olevan kiinnostunut ainoastaan rahasta ja kaupankäynnistä, eikä Ison-Britannian poliittisen vallan alaisuuteen joutumista osattu pelätä. Tällainen asenne oli Nehrun mielestä voimassa yllättävän kauan. Kun totuus alkoi valjeta, oli jo liian myöhäistä.[32]

Nehru tarkasteli brittien tuloa monesta eri näkökulmasta. Hän ei tyytynyt vain syyttämään Isoa-Britanniaa Intian riistosta, vaan näki tapahtumaan vaikuttaneita muita tekijöitä. Nehrun kritiikki on osin aiheellista, mutta välillä hän sekoittaa nykyisen tilanteen ja silloisen tilanteen keskenään. Intialaisten oli 1600- ja 1700-luvuilla erittäin vaikea vastustaa brittien tuloa maahan. Heillä ei ollut siihen mitään syytä, sillä brittien kanssa käyty kauppa oli kannattavaa myös intialaisille. Lisäksi sotilaalliset edellytykset olivat olemattomat. Intia ei ollut yhtenäinen valtio Ison-Britannian vallan alkaessa, vaan maassa oli useita eri hallitsijoita ja ruhtinaskuntia, joilla oli erilaiset päämäärät ja tavoitteet. Nehru käsitteli Intiaa kokonaisuutena, ja unohti, että suuri osa maasta ei ollut brittien kanssa missään tekemisissä. Hän katsoi tapahtumia välillä hieman liikaa nykyajan ja historiallisen kehityksen kautta, ja

[32] Nehru (1946) 1959, 182-183, 192-194.

sortui ajoittain jälkiviisauteen. Intian ja Ison-Britannian välisen suhteen kehittymistä oli luonnollisesti mahdotonta ennustaa 1600- ja 1700-luvuilla, joten Nehrun lievä ihmettely siitä, miksi brittien toimia ei alussa vastustettu, on turhaa asioiden jälkipuintia. Myös hänen väitteensä Ison-Britannian toimien suunnitelmallisuudesta jää vaillinaiseksi. Tavoitteet olivat usein ristiriitaisia niin komppanian sisäisissä kuin komppanian ja hallituksen välisissä suhteissa. Sen sijaan Nehrun analyysi Intian aseman heikkenemisestä ja maan altistumisesta vieraan vallan alaisuuteen ennen Ison-Britannian tuloa osoittaa, että hän kykeni tarkastelemaan tilannetta realistisesti. Nehru pyrki lähestymään imperialismin tuloa Intiaan molempien osapuolten kannalta tiettyyn pisteeseen saakka. Hän ei yrittänyt selittää Ison-Britannian toimintaa, vaan yksinkertaisesti osoittaa, että intialaiset ovat lopulta itse vastuussa teoistaan ja tulevaisuudestaan.

2.2. Kaupankäynnistä hyväksikäyttöön

Ison-Britannian asema Intiassa muuttui merkittävästi maan noustua johtavaan asemaan Bengalissa Plasseyssa käydyn taistelun jälkeen vuonna 1757. Vaikka kaupankäynti Ison-Britannian ja Intian välillä oli alkanut jo 1600-luvulla, vasta Bengalin valloitus vakiinnutti Ison-Britannian aseman Intiassa. Bengalin suuret luonnonvarat ja sen tehokas raaka-ainetuotanto olivat voitettujen taisteluiden seurauksena yksinomaan brittien käytössä. Itä-Intian komppanian johdolla kaupankäynti Intiassa lisääntyi, ja sen seurauksena yhä enemmän alueita tuli brittien vaikutusvallan alaisuuteen. Komppania rahoitti Intian toimiaan menestyvällä kaupalla Kiinan kanssa, jonne se vei mm. oopiumia. Kiinan tärkein vientiartikkeli oli tee. Bengalin valloituksen aikaan Itä-Intian komppanian ensisijaisena tehtävänä oli edelleen harjoittaa menestyvää kauppaa Intian kanssa. Poliittiset ja imperialistiset tavoitteet eivät vielä olleet keskeisellä sijalla sen toiminnassa.[33]

---

[33] Bayly 1988, 51, Gardner 1971, 92.

Itä-Intian komppanialla oli alusta alkaen vapaat kädet harjoittaa haluamaansa kauppa- ja ulkopolitiikkaa Intiassa. Tehokkaiden kauppasuhteiden solmiminen edellytti myös poliittisen vallan hankkimista intialaisilta ruhtinailta, sekä suurempaa ja tehokkaampaa armeijaa. Komppania alkoi käyttää hyväksi Intian sekavaa tilannetta. Maan suuret raaka-ainevarat, mm. indigo, silkki ja kardemumma, olivat komppanian kiinnostuksen kohteena. Intialainen kulttuuri ja tavat altistuivat vähitellen eurooppalaisille vaikutteille. Intialaisessa yhteiskunnassa tärkeässä asemassa olevat kyläyhteisöt menettivät merkitystään, ja uudet brittien johtamat kaupungit nousivat niiden tilalle. Vähitellen molempia osapuolia hyödyttävä kaupankäynti väheni, ja se muuttui melko yksipuoliseksi Itä-Intian komppanian tavoitteita palvelevaksi toiminnaksi. Syitä tilanteen muuttumiseen oli monia. Komppania oli jatkuvasti taloudellisissa vaikeuksissa. Kaupankäynnin turvaamiseksi oli oltava voimakas armeija, jonka varustamiseen ja ylläpitämiseen kului suuria summia rahaa. Itä-Intian komppanian johdossa oli Isossa-Britanniassa ammattitaidottomia ja korruptoituneita henkilöitä, jotka sekoittivat komppanian toimintaa. Komppanian palveluksessa olleita kenraalikuvernöörejä rohkaistiin yhä aggressiivisempaan ja taloudellisesti tuottavampaan politiikkaan. Nämä eivät tehtävissään ujostelleet, ja Itä-Intian komppanian toiminta sai voimakkaita imperialistisia piirteitä. Verotulot muodostuivat entistä tärkeämmäksi tulonlähteeksi komppanian työntekijöiden keskittyessä valtavan henkilökohtaisen omaisuuden luomiseen. Komppaniasta oli muodostunut voimakkaiden yksityisten henkilöiden johtama merkantilistinen instituutio, joka pyrki maksimoimaan oman hyötynsä.[34]

Itä-Intian komppania sai toimia Intiassa melko vapaasti ilman kilpailijoita. Pahin eurooppalainen kilpailija Ranska vetäytyi alueelta 1760-luvulla. Paikalliset ruhtinaat eivät antautuneet suosiolla, mutta heidän oli taivuttava brittien aseellisen ylivoiman edessä. Komppanian oli silti oltava kokoajan varuillaan ja ylläpidettävä kallista armeijaa. Itä-Intian komppanian toimet he-

[34] Bayly 1988, 11, 28, 36, 53, 73, 76, 80-81, 105, Eldridge 1984, 70, Gardner 1971, 94-95, 124-125, Philips 1961, 23, 103-105.

rättivät myös hallituksen kiinnostuksen, ja se ryhtyi toimenpiteisiin saadakseen tilanteen rauhoittumaan. Alusta alkaen ongelmana oli ollut se, kuinka Ison-Britannian valtion rooli varmistettaisiin Intian hallitsemisessa. 1770-luvulta alkaen komppanian valtaa pyrittiin kaventamaan erilaisin asetuksin. 1784 annettu India act oli eräs onnistuneimmista muutospyrkimyksistä. Kruunun valtaa lisättiin, ja Intian politiikkaa yritettiin jatkossa hoitaa mahdollisimman puhtain keinoin. Komppania myös tutki työntekijöidensä toimia, ja yritti näin vähentää vallan väärinkäyttöä.[35]

Itä-Intian komppanian toimintaa oli kuitenkin vaikea ohjata ja valvoa. Intia oli taloudellisesti tärkeä alue Isolle-Britannialle. Halvan työvoiman ja hyvien raaka-aineiden lisäksi siitä oli muodostunut merkittävä markkinapaikka brittituotteille. Ison-Britannian ongelmat ulkopolitiikassa Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa näkyivät Intiassa voimakkaampana politiikkana. 1800-luvun alussa käydyt sodat Ranskan kanssa järkyttivät brittien yhteiskuntaelämää, ja ne johtivat imperialistisiin toimiin Intiassa. Yhdysvaltojen itsenäistyttyä Intia koettiin Pohjois-Amerikan korvikkeena, jonka avulla oli mahdollista kompensoida muualla kärsittyjä menetyksiä. Intia sijaitsi myös maantieteellisesti ja strategisesti tärkeällä paikalla Aasian vallan kannalta. Se nähtiin monena eri kokonaisuutena, eikä toteutettavasta politiikasta päästy yhteisymmärrykseen. Tilannetta vaikeutti komppanian työntekijöiden toiminta. He eivät ymmärtäneet olevansa voimakkain yksittäinen tekijä Intiassa, vaan heidän toimintansa tunnuspiirteitä olivat korruptio, välinpitämättömyys sekä oman edun tavoittelu. Lisäksi intialainen yhteiskunta rakentui eri tavalla verrattuna eurooppalaiseen yhteiskuntaan. Intialainen yhteiskunta muodostui kylistä, jotka olivat itsenäisiä taloudellisia keskuksia. Kaupungit eivät olleet samanlaisessa asemassa kuin Euroopassa, vaan ne olivat kauppakeskuksia ja pyhiinvaelluskohteita. Vaikka brittien toimesta perustettiin uusia kaupunkeja ja niiden merkitys kasvoi, kylien asema säilyi yhä suurena. Tätä britit eivät osanneet ottaa huomioon. Myös kaukainen maantieteellinen sijainti Euroo-

[35] Bayly 1988, 5, 76, 79, Cain 1993, 321, Eldridge 1984, 65, Embree 1962, 60, Gardner 1971, 91.

pasta helpotti komppanian itsenäistä toimintaa. 1800-luvun alussa komppania oli suurissa veloissa, ja sen valtaoikeuksia pyrittiin vähentämään.[36]

Vaikka Nehru koki Ison-Britannian tulon Intiaan lähes pelkästään kielteisenä asiana, hän myönsi 1700-luvun alun kaupankäynnin olleen Intian kannalta hyödyllistä. Intialaisten käsityöläisten valmistamien tuotteiden kysyntä kasvoi. Aluksi Itä-Intian komppania rohkaisi Intian kyläteollisuutta, koska se ansaitsi paljon kultaa ja hopeaa myymällä intialaisia tuotteita. Kauppa vaihtui kuitenkin melko nopeasti Ison-Britannian harjoittamaksi imperialistiseksi toiminnaksi, jopa suoranaiseksi ryöstelyksi. Nehrun mukaan tämä johtui kahdesta seikasta. Brittituotteet eivät pystyneet kilpailemaan intialaisten tuotteiden kanssa. Ison-Britannian oma teollisuus joutui vaikeuksiin, koska sen tulot alenivat. Intialaisia tuotteita alettiin verottaa, ja niitä laitettiin tuontikieltoon. Toinen syy oli Nehrun mielestä teollinen vallankumous ja kapitalismi. Intian raaka-ainevarat ja teollisuus valjastettiin palvelemaan Ison-Britannian teollisuutta, ja maasta tuli brittituotteiden markkinapaikka. Muutoksen Nehrun suhtautumisessa Iso-Britannian ja Intian väliseen kauppaan aiheutti Bengalin joutuminen brittien haltuun 1757. Vaikka Nehru toi esille muitakin syitä, hän ei hyväksynyt Bengalin luonnonvarojen joutumista brittien käsiin. Ison-Britannian toiminta oli pelkkää itsekästä oman edun tavoittelua.[37]

Nehru näki brittien toimilla olleen pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia seurauksia. Monien sukupolvien ajan jatkunut riisto aiheutti alueen kehityksen pysähtymisen. Tilannetta pahensivat useat nälänhädät. Mitä kauemmin jokin alue oli brittien hallinnassa, sitä huonommat olosuhteet siellä vallitsivat. Nehrun mukaan britit eivät ymmärtäneet, että he olivat luomassa uutta teollistuneempaa Intiaa. Kehityksen kulkua eivät myöskään ymmärtäneet brittejä vastaan taistelleet intialaiset hallitsijat. Intian kehitys pysähtyi siihen,

---

[36] Bayly 1988, 1-2, 5, Brown 1986, 47, Embree 1962, 8, Gardner 1971, 162, Spear (1919) 1981, 633.

[37] Nehru (1946) 1959, 208-209.

että vallassa olleet henkilöt elivät menneisyydessä. Nehrun mukaan jopa brittihistorioitsijat myöntävät, että Intian ja Ison-Britannian varhaishistoria oli ryöstelyn ja riiston aikaa. Nehrun kommentti brittihistorioitsijoista jää hieman irralliseksi, sillä sitä ei voida yhdistää kehenkään tiettyyn henkilöön. Hänen tavoitteenaan olikin vain tuoda esille näkemys, jonka mukaan Ison-Britannian toimet Intiassa olivat järjestelmällistä hyväksikäyttöä, ja että britit tiesivät itsekin toimineensa väärin.[38]

Nehru tarkasteli Ison-Britannian ja Intian välistä kauppasuhdetta voimakkaiden tunteiden kautta. Alussa hän oli ylpeä, että Intia pystyi tuottamaan muita maita kiinnostavia korkeatasoisia tuotteita. Nehrun käsitys kaupan luonteesta oli osin virheellinen. Iso-Britannia oli enimmäkseen kiinnostunut Intian raaka-ainevaroista, vaikka varmasti myös valmiit tuotteet vaihtoivat omistajaa. Nehrun ajatuksien ymmärtämistä vaikeuttaa hänen käyttämänsä kieli. Hän käsittelee asioita usein yleisellä ja melko epämääräisellä tasolla, joten hän on hyvinkin voinut tarkoittaa raaka-aineita kirjoittaessaan valmistetuista tuotteista. Vaikka Nehrun tekstejä on välillä vaikea ajoittaa, hänen suhtautumisessaan britteihin tapahtuu selkeä muutos Bengalin jouduttua brittien alaisuuteen vuonna 1757. Tämän jälkeen Ison-Britannian politiikka muuttui Nehrun mielestä häikäilemättömäksi imperialismiksi. Kritiikki on aiheellista, sillä erityisesti 1700-luvun loppu oli Intialle taloudellisesti vaikeaa aikaa. Ison-Britannian hallintopiiriin kuuluvien alueiden pinta-ala kasvoi, ja verotulot lisääntyivät. Nehru ei tämän jälkeen näe tämän jälkeen maiden välisissä suhteissa enää mitään hyvää. Kirjoitukset muuttuvat hyvin subjektiivisiksi ja nationalististen ajatusten värittämiksi, vaikka hän tarkastelee asioita eri aikakaudelta. Nehru koki Intian hyväksikäytön hyvin henkilökohtaisesti. Isosta-Britanniasta oli muodostunut este Intian yhteiskuntaelämän ja kulttuurin kehitykselle.

[38] Nehru (1934) 1949, 416, 419, Nehru s.a.2, 135.

2.3. Imperialismi loi perustan Intian talousongelmille

Itä-Intian komppania keskittyi 1800-luvun alussa yhä enemmän Intian poliittisten ja hallinnollisten asioiden hoitoon kaupan jäädessä taka-alalle. Komppania pyrki lisäämään sotilaallista voimaansa ja vaikutusvaltaansa. Se oli yhä tärkeä tekijä britti-imperiumin talouspolitiikassa, mutta kulkemassa vääjäämättä kohti loppuaan. Itä-Intian komppanian velkataakka oli kasvanut entisestään, ja sen rinnalle oli noussut yhä enemmän itsenäisiä vapaakauppiaita. Ratkaiseva käänne tapahtui vuonna 1813, jolloin Ison-Britannian parlamentti kieltäytyi uusimasta komppanian kauppaoikeuksia. Itä-Intian komppania menetti nyt myös virallisesti Intian kaupan monopoliasemansa, ja samalla sen kaupankäynti Intian kanssa loppui kokonaan. Komppania siirtyi Ison-Britannian hallituksen alaisuuteen, ja sen tehtäväksi tuli Intian länsimaalaistaminen. Ison-Britannian hallitus pyrki toimillaan osoittamaan, että se oli kiinnostunut Intian tapahtumista, ja yritti hankkia Itä-Intian komppanian menettämää arvovaltaa ja uskottavuutta takaisin.[39]

Ison-Britannian talouspolitiikka perustui entistä voimakkaammin intialaisten talonpoikien maankäytöstä saataviin verotuloihin. Niiden avulla valtio rahoitti menestyvää Kiinan kauppaa, ja säilytti luottokelpoisuutensa. Verotulojen tärkein tehtävä oli kuitenkin ylläpitää laajaa armeijaa, jota käytettiin ympäri Aasiaa Ison-Britannian kauppasuhteiden suojelemiseksi ja laajentamiseksi. Itä-Intian komppanian maatalouspolitiikka oli sekavaa, eikä se onnistunut luomaan toimivaa ja yhtenäistä käytäntöä. Hallituksen vaatimat osuudet sadoista vaikeuttivat talonpoikien asemaa, joilla oli usein ongelmanaan myös monimutkaiset maanomistus ja -vuokraussopimukset. Suuri osa Intian kaupasta oli sidottu Pohjois-Euroopan kaupan yhteyteen, ja Euroopan talouspolitiikassa tapahtuneet muutokset vaikuttivat myös Intian talouselämään.[40]

---

[39] Bayly 1988, 105-106, Eldridge 1984, 70, Gardner 1971, 171.

[40] Bayly 1988, 116-119.

Nehru koki Ison-Britannian ja Intian välisen kauppasuhteen muuttuvan kokoajan yksipuolisemmaksi. Intiasta oli tullut raaka-aineiden tuottaja Ison-Britannian tehtaille, ja markkina-alue niissä valmistuville tuotteille. Halpojen brittituotteiden virratessa maahan kyläyhteisöissä kukoistanut tekstiiliteollisuus tuhoutui. Nehrua ei harmittanut kyläyhteisöjen hajoaminen. Hänen mielestään itsenäiset kyläyhteisöt eivät olleet Intian tulevaisuuden kannalta hyvä asia. Ne olivat muodostuneet itsekeskeisiksi ja sulkeutuneiksi pienois-yhteiskunniksi, jotka eivät olleet yhteydessä ulkomaailmaan. Ongelmaksi muodostui se, että kyläyhteisöjen tilalle ei luotu mitään uutta järjestelmää. Nehrun mukaan Itä-Intian komppania esti välinpitämättömällä toiminnallaan Intian teollistumisen ja intialaisten tuotteiden viennin Isoon-Britanniaan. Kun muualla maailmassa teollisuuden kehitystä rohkaistiin, toimi Itä-Intian komppania täysin päinvastoin. Käsityöteollisuus tuhoutui, ja suuri määrä ihmisiä joutui työttömäksi. Monilla ihmisillä ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin ryhtyä viljelemään maata. Tämä oli Nehrun mielestä väärä ratkaisu, sillä maanviljelyyn liittyi lukuisia ongelmia. Maata ei ollut jaettavana kovinkaan paljon. Viljelykelpoiselle alueelle kohdistui liian suuri paine, ja ihmiset tulivat siitä riippuvaiseksi. Monimutkaiset maanomistus- ja vuokrausolosuhteet sekä verojen nousu vaikeuttivat talonpoikien elämää. Hankalissa olosuhteissa ihmiset joutuivat turvautumaan kylän rahanlainaajaan, ja he joutuivat velkakierteeseen. Nehru arvostelee kärkevästi Ison-Britannian toimintaa. Se ei tehnyt mitään talonpoikien olosuhteiden parantamiseksi. Osa maanviljelijöistä ei saanut viljellä tuotteita omaan käyttöön, vaan heidän oli myytävä tuotteensa ulkomaille. Nehrun mukaan suurimpinakin nälkävuosina ruokaa vietiin ulkomaille, ja vaikka sitä olisikin ollut saatavilla, ei talonpojilla ollut varaa ostaa sitä. Talonpoikien oli lisäksi viljeltävä tiettyjä brittien suosimia tuotteita.[41]

Britti-imperialismi vaikutti ratkaisevasti Intian elinkeinoelämään, ja se loi perustan talousongelmille. Kun muualla maailmassa ihmiset muuttivat maa-

[41] Nehru (1934) 1949, 419, 422-427.

seudulta kaupunkeihin, oli kehitys Intiassa päinvastaista. Muutos kyläteollisuudesta koneteollisuuteen olisi tapahtunut Intiassa luonnollisella tavalla, jos Iso-Britannia ei olisi puuttunut asioiden kulkuun. Nehrun mukaan Iso-Britannia koki Intian kilpailijanaan, ja pyrki siksi estämään sen kehityksen. Britit yrittivät säilyttää etulyöntiasemansa perustelemalla valheellisesti, miksi Intian tulevaisuuden kannalta maanviljely oli tehokas elinkeinomuoto. Intian teollinen kehitys voisi brittien mukaan haitata maiden välistä tasapainoa. Nehru näki asian toisin. Mitään tasapainoa ei ollut olemassa, britit ainoastaan halusivat hyväksikäyttää Intiaa ja vahvistaa asemaansa. Maatalouskeskeisyys oli Nehrun mielestä ratkaiseva syy Intian köyhyyteen. Kyläyhteisöjen hajoamisen seurauksena suuri määrä ihmisiä jäi työttömäksi ja velkaantui. Suolavero aiheutti köyhille vaikeuksia, ja brittejä suosiva tullipolitiikka hankaloitti elämää. Mikäli Intia olisi saanut osallistua muun maailman kanssa samaan aikaan teolliseen vallankumoukseen, olisivat olosuhteet kehittyneet paljon paremmiksi.[42]

Ison-Britannian tulo Intiaan merkitsi myös muutosta maan ulkopolitiikkaan. Intialla oli aikaisemmin ollut hyvät yhteydet naapurimaihin. Ison-Britannian noustua valtaan Intia joutui lähes kokonaan erilleen muusta Aasiasta, ja sen yhteydet muihin valtioihin kulkivat brittien kautta. Samanlainen kohtalo oli myös muilla Aasian mailla. Nehrun mukaan niiden talouspolitiikka sidottiin imperialismiin, ja ne joutuivat eurooppalaisen kulttuurin alaisuuteen.[43]

Nehru koki Intian kärsineen huomattavasti 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alussa maassa tapahtuneista muutoksista. Vaikka osa Nehrun mielipiteistä voidaan katsoa johtuvan voimakkaista kansallisista tunteista, oli hänen kritiikkinsä myös aiheellista. Nehru tarkastelee Intiaa jälleen yhtenä kokonaisuutena, joka kuului Ison-Britannian alaisuuteen. Tilanne oli kuitenkin toisenlainen. Vain osa Intiasta oli brittien alaisuudessa, ja olosuhteet eri puo-

---

[42] Nehru (1954) 1957, 113, Nehru (1934) 1949, 420-421, 430, Nehru (1946) 1959, 212, 214, 216, Nehru s.a.2, 42.

[43] Nehru (1949) 1958, 301, 353.

lilla maata vaihtelivat suuresti. Koska tilanne myös Itä-Intian komppanian organisaatiossa oli sekava, ei Isolla-Britannialla ollut realistisia mahdollisuuksia eikä edes tarvetta tehdä Intiassa merkittäviä koko maata koskevia yhteiskunnallisia muutoksia ennen 1800-luvun alkua. Vasta Ison-Britannian hallituksen vallan lisäännyttyä sepoykapinan jälkeen 1860-luvulla oli mahdollista suorittaa Intiaa koskevia uudistuksia. Nehru myöntää itsekin, etteivät britit ymmärtäneet olleensa luomassa uutta teollistuneempaa Intiaa.[44]

Nehru ei täysin pysty erottamaan Itä-Intian komppaniaa Ison-Britannian hallituksesta, eikä ymmärrä, ettei komppanialla ollut mahdollisuuksia vastata Intian kehityksestä. Nehru on oikeassa siinä, että Itä-Intian komppania keskittyi taloudellisen hyödyn tavoitteluun, eikä edes pyrkinyt luomaan uutta intialaista yhteiskuntaa. Syyt olivat vain erilaiset. Komppanian toiminta haittasi selvästi Intian yhteiskuntaelämää ja taloutta, joten Nehrun näkemykset olosuhteiden huononemisesta olivat oikeutettuja. Hänen syytöksensä Ison-Britannian toiminnan järjestelmällisestä tarkoituksenmukaisuudesta Intiaa kohtaan pitävät paikkaansa maan taloudellisen hyväksikäytön kannalta. Muut yhteiskunnalliset asiat Intiassa olivat tässä vaiheessa vielä toisarvoisia, ja ne nähtiin vain osana taloutta. Ison-Britannian toiminta oli enemmänkin välinpitämätöntä kuin suunnitelmallista olosuhteiden vahingoittamista.

3. Jawaharlal Nehrun käsityksiä sepoykapinasta

3.1. Ison-Britannian vastustus johti kapinaan

Ison-Britannian rooli Intiassa muuttui merkittävästi 1800-luvun alusta lähtien. Aikaisemmin Intia oli koettu pelkästään taloudellisesti tärkeänä alueena, joka tuotti korkealaatuisia raaka-aineita, ja toimi brittiteollisuuden tuottamien

[44] Nehru 1934 (1949), 413.

tavaroiden markkinapaikkana. Intia käsitettiin kauppapaikkana, eikä sen kulttuuriin tai uskonnollisiin olosuhteisiin kiinnitetty huomiota. Itä-Intian komppanian menetettyä kauppaoikeutensa Intiassa vuonna 1813 alkoi uusi vaihe maiden välisissä suhteissa. Itä-Intian komppania pyrki edelleen hyötymään Intiasta taloudellisesti mahdollisimman paljon. Talonpojilta saatavat verotulot muodostivat talouden perustan. Komppanian tehtäväksi tuli nyt Intian olojen kehittäminen sekä länsimaalaisten tapojen ja arvojen levittäminen ympäri maata. Uusien vaikutteiden tulo sai ristiriitaisen vastaanoton, ja monet hyvää tarkoittaneet uudistukset koettiin kielteisesti. Kun talouspolitiikan perustana säilyi edelleen brittien yksipuolinen hyödyn tavoittelu, alkoi tyytymättömyys kansan keskuudessa kasvaa. Vähitellen ongelmat muodostuivat liian suureksi ja monimutkaiseksi kokonaisuudeksi, ja seurauksena oli aseellinen konflikti.[45]

Ison-Britannian vastainen mieliala syntyi vähitellen yhteiskunnan eri osa-alueilla monien tapahtumien ja asioiden tuloksena. Eräs merkittävä tekijä oli Intian talousongelmat 1800-luvun alussa. Itä-Intian komppania ei kyennyt luomaan toimivaa taloudellista järjestelmää, vaan tilanne paheni entisestään. Brittiteollisuuden puristuksessa Intian oma tekstiiliteollisuus tuhoutui. Erityisen pahaksi ongelma muodostui Bengalissa, jossa miljoonat ihmiset jäivät ilman työtä. Myös talonpoikien tilanne oli huono. He kärsivät sekavasta maanomistuspolitiikasta, rahanlainausjärjestelmästä sekä korkeista veroista. Taloudelliset ongelmat ja riippuvuus briteistä on nähty yhtenä suurimmista syistä sepoykapinan syntymiseen.[46]

Taloudellisten ongelmien taustalla oli Itä-Intian komppanian harjoittama sekava poliittinen toiminta. Uudistusten luonteesta ei heti päästy yhteisymmärrykseen, ja poliittinen linja vaihteli. Vähitellen vapaamielisempi linja kehittyi voimakkaimmaksi suuntaukseksi. Ison-Britannian pyrkimys levittää

---

[45] Bayly 1988, 106, 116, Spear (1919) 1981, 450, 646, Wolpert 1977, 209.

[46] Bayly 1988, 176-178, Wolpert 1977, 214.

omaa kulttuuriaan ja arvostuksiaan osoittautui virheelliseksi. Englannin kielen käyttöä ja merkitystä lisättiin intialaisten keskuudessa. Vastaavasti Intian eri kielet koettiin negatiivisesti, ja niiden merkitystä vähäteltiin. Kristinuskon sanoman levittäminen aiheutti pelkoa ja epätietoisuutta erityisesti hindujen keskuudessa. Britit puuttuivat moniin vanhoihin intialaisiin tapoihin, jotka he kokivat vastemielisiksi, ja yrittivät lakkauttaa niitä. Eräs tällainen tapa oli sati.[47] Myös vuonna 1856 hinduleskille myönnetty lupa mennä uudelleen naimisiin aiheutti hämmennystä. Intialaiset kokivat kulttuurinsa uhatuksi, ja se herätti heissä vastustusta Itä-Intian komppaniaa vastaan. Vaikka osa uudistuksista oli myös intialaisten kannalta selkeästi onnistuneita, kuten esim. rautatieverkoston luominen, aiheutti Intian yhteiskuntaelämään ja kulttuuriin puuttuminen lukuisia ongelmia, joita britit eivät huomioineet. Levottomuuksia esiintyi ympäri Intiaa säännöllisesti 1800-luvun alkupuolella. Suuren konfliktin vaara tiedostettiin, mutta mihinkään konkreettisiin toimenpiteisiin Itä-Intian komppanian taholta ei ryhdytty[48]

Kapinan syitä etsittäessä sen sotilaallista puolta usein turhaankin korostettu. Itä-Intian komppanian tekemät virheet armeijan rakenteessa ja sen toiminnassa vaikuttivat kuitenkin ratkaisevasti kapinan puhkeamiseen. Merkittävä epäkohta oli brittisotilaiden vähäinen määrä verrattuna intialaisiin sepoyjoukkoihin.[49] Brittisotilaita oli koko maassa vain hieman yli 40 000, kun intialaisten sotilaiden määrä oli yli 230 000. Kun intialaisia oli yhteensä yli 200 miljoonaa kapinan syttyessä, oli selvää, että Itä-Intian komppania oli tehnyt suuren virheen kuvitellessaan turvaavansa Intian yhteiskuntajärjestyksen näin vähäisellä sotilasmäärällä. Lisäksi komppanian joukot olivat

---

[47] Sati, intialainen termi, englanniksi suttee. Vanha hindujen perinne, jonka mukaan leskeksi jääneen naisen oli seurattava miestään tämän kuollessa, ja surmattava itsensä. Yleisin tapa oli polttoitsemurha. Enemmänkin symbolinen teko kuin todellinen ongelma, joka kiellettiin laittomana v. 1829. Kiellon seurauksena merkitys väheni, mutta itsemurhien suorittaminen jatkui silti. Bayly 1988, 122.

[48] Bayly 1988, 170-173, Spear (1919) 1981, 646-647, Wolpert 1977, 209, 229.

[49] Sepoy oli korkeaan kastiin kuuluva intialainen ammattisotilas, joka toimi Ison-Britannian armeijan alaisuudessa. He reagoivat herkästi uskontoaan ja kulttuuriaan koskeviin muutoksiin. Gardner 1971, 251-252.

keskittyneet Bengaliin ja Punjabiin, jolloin monet strategisesti tärkeät alueet jäivät ilman brittijoukkoja. Upseerien alhainen taso ja kurin löystyminen heikensivät armeijaa sisältäpäin.[50]

Lopullisen sysäyksen kapinan puhkeamiseen aiheuttivat erimielisyydet armeijassa brittisotilaiden ja intialaisten sepoyjoukkojen välillä. Itä-Intian komppaniassa tuli voimaan vuonna 1856 uusi sääntö, jonka mukaan sepoyjoukkoja voitiin lähettää palvelukseen minne tahansa, myös ulkomaille. Tämä johtui Ison-Britannian ulkopoliittisista ongelmista Burmassa. Intialaiset sotilaat kokivat tämän hyökkäyksenä heidän uskontoaan ja kulttuuriaan vastaan, ja pelkäsivät joutuvansa voimakkaan länsimaalaistamisyrityksen kohteeksi. Ratkaisevaksi yksityiskohdaksi kapinan syttymiselle muodostuivat armeijassa käytössä olleet patruunat. Ne oli rasvattu lehmän, härän ja sian rasvalla. Patruunat oli puraistava auki ennen käyttöä. Tämä oli vastoin intialaisten sotilaiden uskonnollista vakaumusta, ja he vastustivat sitä. Kun patruunoita käyttämästä kieltäytyneitä 85:ttä sepoyjoukkoihin kuuluvaa intialaista sotilasta rangaistiin ja heidät vangittiin 9.5.1857, olivat erimielisyydet kehittyneet liian pitkälle. Seuraavana päivänä yksi Bengalin kolmesta armeijasta nousi kapinaan, ja vapautti vangitut sotilaat.[51]

Nehru koki sepoykapinan syttymisen taustalla olleen useita eri seikkoja. Itä-Intian komppanian aikaansaama yhteiskunnallinen tyytymättömyys oli eräs merkittävä tekijä. Vallassa olleet henkilöt käyttivät asemaansa väärin. He toimivat välinpitämättömästi ja itsekkäästi omien tavoitteidensa hyväksi. Brittien 1800-luvun alun uudistuspolitiikka sai Nehrulta tylyn tuomion. Intian kulttuuria ja sen tapoja ei kunnioitettu. Uudistukset palvelivat pelkästään Ison-Britannian tarkoitusperiä. Vaikka Nehru katsoi esim. satin vähentyneen, hän ei arvostanut Ison-Britannian toimintaa. Sati väheni hänen mukaansa intialaisten oman toiminnan seurauksena, ja brittiläisten lähetys-

[50] Brown 1986, 83-84, Wolpert 1977, 233-234.

[51] Brown 1986, 82-83, Gardner 1971, 255-256, Wolpert 1977, 233-234.

saarnaajien vaikutus oli hyvin vähäistä. Surkeat olosuhteet aiheuttivat vähitellen tyytymättömyyttä väestön keskuudessa, ja se nousi vastarintaan.[52]

Vaikka kapina sai alkunsa armeijan keskuudesta, Nehrun mukaan kyseessä ei ollut sotilaallinen kapina. Olosuhteista ja yksittäisistä tapahtumista johtuen vastarinta kehittyi kapinaksi juuri sepoyjoukkojen keskuudessa. Nehrun mielestä kapinan keskeisenä liikkeellepanijana oli Intian vanhan yhteiskuntajärjestelmän, feodaalijärjestelmän, viimeinen yritys säilyä hengissä. Intian ruhtinaskuntien hallitsijat yrittivät saada valtaansa takaisin ajamalla britit pois maasta. Kapinaan osallistui ihmisiä kaikista yhteiskuntaluokista. Uskonnolliset arvot eivät erottaneet ihmisiä, vaan hindut ja muslimit saattoivat taistella yhdessä brittejä vastaan. Nehru kuitenkin myönsi, että suhtautuminen britteihin ja osallistuminen kapinaan koostui monista eri tavoitteista ja tekijöistä. Osa intialaisista, erityisesti korkeimpiin luokkiin kuuluvat ihmiset, suhtautuivat kapinaan melko neutraalisti. Monet asettuivat brittien puolelle, ja jotkut eivät tienneet, kenen puolella he oikein olivat. Ihmiset pyrkivät saamaan kapinasta mahdollisimman suuren henkilökohtaisen hyödyn, eivätkä he olleet kiinnostuneita muiden mielipiteistä tai tavoitteista. Kapinaan liittyneillä ihmisillä oli hyvin erilaiset syyt osallistua siihen. Useimmiten taustalla olivat kuitenkin taloudelliset seikat. Mikäli kapinasta ei ollut odotettavissa suurta taloudellista hyötyä, tai siihen liittyminen uhkasi huonontaa elinolosuhteita, jäivät monet sen ulkopuolelle. Kapinan sekava luonne vaikutti myös selvästi sen tulokseen.[53]

Nehru oli vakuuttunut, että kapinan taustalla oli laaja salaliitto, ja että se oli suunniteltu etukäteen. Erityisesti hän viittasi ruhtinaskuntien hallitsijoihin, jotka olivat katkeria menetettyään valtaansa. He toimivat kapina-aatteen levittäjinä. Kapina painottui voimakkaimmin Keski-Intiaan. Nehrun mielestä oli outoa, etteivät britit huomanneet orastavaa kapinahenkeä tai sen suunnit-

---

[52] Nehru (1934) 1949, 413-414, Nehru (1946) 1959, 235-236.

[53] Nehru (1934) 1949, 413-414, Nehru (1946) 1959, 237.

telua. Toisaalta selitys oli yksinkertainen: se oli hänen mukaansa vain yksi lisäosoitus brittien etnosentrisestä ajattelusta ja toiminnasta.[54]

Sepoykapinan järjestelmällisestä suunnittelusta ei ole olemassa selviä todisteita. Itä-Intian komppanian armeijan ja intialaisten sotilaiden välillä oli kuitenkin ollut ongelmia jo aikaisemminkin. Jo vuonna 1808 intialaiset joukot olivat nousseet vastarintaan brittejä vastaan, ja vaatineet olosuhteiden parantamista. Alkuvuodesta 1857 ennen kapinaa ilmapiiri armeijassa oli kiristynyt ja levottomuudet lisääntyneet.[55] Näistä tapahtumista huolimatta Nehrun ajatukset sepoykapinan suunnitelmallisuudesta ovat liioiteltuja. Hän sitä paitsi korostaa intialaisten ruhtinaiden roolia, eikä niinkään armeijan merkitystä. Vastarintaa oli varmasti suunniteltu jossain määrin armeijan sisällä, mutta koska kapina alkoi spontaanisti yksittäisen tapahtuman pohjalta, ei kapinallisilla varmastikaan ollut tarkkoja ja pitkälle ulottuvia suunnitelmia. Sama pätee muihin osiin yhteiskuntaa. Nehru oli oikeassa siinä, että sepoykapinan taustalla oli laaja yhteiskunnallinen tyytymättömyys. Kapina ei kuitenkaan ollut väestön yhtenäistä ja organisoitua vastarintaa brittihallitsijoita kohtaan. Tavoitteet olivat niin erilaiset, että yhtenäisen rintaman muodostuminen ei ollut edes mahdollista. Kapinan synnyn taustalla olivat pitkään jatkuneet erimielisyydet Itä-Intian komppanian ja Intian välillä, mutta se puhkesi ja kehittyi olosuhteiden muokkaamana. Nehrun käsitys sepoykapinan suunnitelmallisuudesta voidaankin nähdä hänen pyrkimyksenään löytää kapinalle järkevä selitys, joka olisi Intian historiankirjoituksen kannalta hyödyllisintä. Hän halusi uskoa, että kapinalla olisi ollut jokin yhtenäinen aatteellinen perusta.

---

[54] Nehru (1934) 1949, 414.

[55] Embree 1962, 253, Spear (1919) 1981, 668, Wolpert 1977, 234.

3.2 Sepoykapinan ratkaisu

Sepoykapinan alkaminen 10.5. 1857 yllätti Itä-Intian komppanian. Vaikka ongelmia ja suoranaista kapinointia brittijoukkojen ja intialaisten välillä oli ollut aikaisemminkin, ei näin voimakkaaseen vastarintaan oltu varauduttu. Sepoykapinan alku oli kapinallisille suosiollinen, ja se levisi nopeasti. Bengalin armeija marssi Delhiin, joka oli tärkeä yhteiskuntaelämän keskus, ja valitsivat johtajakseen 82-vuotiaan Bahadur Shahin. Kapinallisten alkumenestys johtui pitkälti brittijoukkojen passiivisuudesta. Monilla strategisesti tärkeillä paikoilla, mm. juuri Bengalissa, oli vain vähän brittisotilaita. Suurten tappioiden pelossa armeija pyrittiin organisoimaan niin tehokkaaksi, että tappiot jäisivät mahdollisimman pieniksi ja kapinalliset voitaisiin kukistaa. Tämä tarkoitti joukkojen kokoamista ja siirtämistä kriisialueille. Myös Isosta-Britanniasta lähetettiin lisäjoukkoja. Britit saivat tilanteen hallintaan kuitenkin melko nopeasti. Ilman lisäjoukkojakin Ison-Britannian armeijan tehokkuus oli liikaa kapinallisille. Ratkaisevaksi käänteeksi muodostui Delhin valloittaminen takaisin kapinallisilta syyskuussa 1857. Kapinan eteneminen oli pysäytetty, ja sen loppu alkoi häämöttää. Kapinallisjohtajat jatkoivat vielä taisteluaan, mutta voittajasta ei ollut enää epäselvyyttä. Viimeiset taistelut käytiin kesällä 1858, ja heinäkuun alussa kapina julistettiin päättyneeksi.[56]

Sepoykapina ratkesi omaan mahdottomuuteensa. Yhteisen rintaman ja tavoitteen puuttuessa brittien vastainen toiminta muuttui epämääräiseksi ryöstelyksi ja murhaamiseksi. Kapinalliset eivät liittoutuneet keskenään, ja he olivat epätietoisia tapahtumien kehittymisestä. Monille oli aivan sama, kenen puolella he taistelivat. Osa mukanaolleista ei edes tiennyt, minkä asian puolesta he taistelivat, sillä he tyytyivät seuraamaan esimiehiään. Niinpä Iso-Britannia onnistui saamaan liittolaisia intialaisten keskuudesta. Erityisesti sikhien antama tuki oli merkittävää. Sepoykapinalle oli ominaista molempien osapuolten hyvin väkivaltainen käyttäytyminen. Koska kapinalli-

[56] Brown 1986, 82-83, Spear (1919) 1981, 669-671.

silla ei ollut selkeää päämäärää, heidän toimintansa sai erittäin brutaaleja piirteitä. Britit vastasivat julmuuksiin hurjilla kostotoimilla, joilla pyrittiin hakemaan hyvitystä omille kärsimyksille.[57]

Sepoykapinan tapahtumilla oli Nehrulle suuri merkitys. Hän näki sen ensimmäisenä määrätietoisena imperialismin vastaisena toimintana, johon intialaiset ryhtyivät. Nehrun mielestä kapina epäonnistui, ja hän tunnusti sen päättyneen Ison-Britannian voittoon. Kapinan ratkeamiseen vaikuttivat monet eri asiat. Intiassa ei ollut 1800-luvun puolivälissä vielä sellaista kansallishenkeä, joka olisi yhdistänyt eri väestöryhmät. Intian lähihistoria oli ollut liian sekavaa aikaa, jotta kansa olisi saatu itsenäistymisajatuksen taakse. Ihmisten lähtökohdat ja tavoitteet olivat liian erilaiset onnistuneen tuloksen saavuttamiseksi. Kapina ulottui Nehrun mukaan maantieteellisesti liian suppealle alueelle, jotta sillä olisi ollut todellista merkitystä. Ratkaisevaa oli myös se, että kapinassa taisteltiin menetetyn asian eli ruhtinaskuntien vallan puolesta. Nehrun mielestä ruhtinaiden olisi pitänyt ymmärtää, että paluu entiseen järjestelmään ei ollut enää mahdollista. Heidän olisi pitänyt yrittää sopeutua muutoksiin, eikä olla niin riippuvaisia menneisyydestä. Tavoitteiden ristiriitaisuus teki kapinan onnistumisen käytännössä mahdottomaksi. Lisäksi sepoykapina oli huonosti johdettu ja organisoitu kapina. Tilannetta vain pahensi kapinallisten keskinäinen riitely. Nehru tuomitsi jyrkästi ne, jotka tekivät yhteistyötä Ison-Britannian kanssa. He olivat maanpettureita, joita kukaan ei kunnioittanut. Erityisesti hän ihmetteli, kuinka britit olivat onnistuneet saamaan sikhit puolelleen. Se oli Nehrun mielestä huomattava lisä Ison-Britannian voimavaroihin, ja hän laski sen voitoksi heille.[58]

Myös Nehru koki Delhin joutumisen brittien haltuun syyskuussa 1857 olleen eräs sepoykapinan käännekohdista. Hän oli kuitenkin tyytyväinen, että intialaiset yrittivät tehdä jotain, eivätkä alistuneet suosiolla imperialistisen

[57] Brown 1986, 84-85, Gardner 1971, 283, 286.

[58] Nehru (1934) 1949, 413-414, Nehru (1946) 1959, 237-238, 271.

vallan alaisuuteen. Kapina oli tietyllä tavalla Nehrun mielestä menestys, ja antoi siitä kapinallisille tunnustusta. Vaikka Isolla-Britannialla oli voimakkaampi armeija, ja liittolaisia ympäri maata, se ei kuitenkaan pystynyt kukistamaan kapinaa moneen kuukauteen. Nehrun mukaan sepoykapinalla olisi voinut olla merkittäviä kauas tulevaisuuteen ulottuvia vaikutuksia. Jos kohtalo olisi päättänyt toisin, ja kapinallisilla olisi ollut menestystä, sepoykapina olisi voinut olla Intian itsenäisyystaistelu.[59] Nehrun näkemys itsenäisyyssodasta oli selvästi ylioptimistinen, ja hänen omien tavoitteidensa summa. Intialla ei tuolloin ollut realistisia edellytyksiä taistella itsenäisyydestä sen enempää aatteellisesti, taloudellisesti kuin sotilaallisestikaan. Intia ei muodostanut yhtenäistä kokonaisuutta. Tavoite oli parantaa oloja lyhyellä tähtäimellä. Ruhtinaat halusivat lähinnä taloudellista valtaa, joka turvaisi heidän henkilökohtaisen asemansa. Toisaalta on otettava huomioon Nehrun ajatteluun vaikuttaneet asiat. Intialaisessa historiankirjoituksessa sepoykapina nähtiin yleisesti itsenäisyystaisteluna aina 1950-luvulle saakka. Myös Nehrua lähellä olevassa marxilaisessa ajattelussa sepoykapinaa käsiteltiin kansallisena vapaussotana.

Sepoykapinan väkivaltainen luonne vaikutti voimakkaasti Nehrun suhtautumiseen Isoa-Britanniaa kohtaan. Hän myönsi molempien osapuolten käyttäytyneen liian aggressiivisesti tunnekuohun vallassa. Viha kohdistui usein myös puolustuskyvyttömiin ihmisiin. Olennaista oli kuitenkin väkivallan käytön luonne. Nehrun mielestä intialaisten teot olivat hyväksyttävämpiä, koska heiltä puuttuivat selkeät tavoitteet ja johtajat. Sekava tila johti väistämättä väkivallan lisääntyneeseen käyttöön, koska kapinalliset saivat toimia oman tahtonsa mukaan. Ison-Britannian suorittamat teot olivat sitävastoin paljon pahempia. Itä-Intian komppanian armeijan sotilaat toimivat hallituksen valtuuttamina selkeän organisaation alaisina. Tämä olisi Nehrun mukaan edellyttänyt jopa sotatilassa jonkinlaista kohtuullista suhtautumista viholliseen. Sen sijaan britit syyllistyivät järjestelmällisesti julmuuksiin. Kos-

[59] Nehru (1934) 1949, 414, Nehru s.a.2, 135.

ka toiminta oli suunniteltua, sitä ei voinut edes verrata intialaisten toimintaan. Ison-Britannian harjoittama väkivalta oli näin moninkerroin tuomittavampaa. Nehrun tarkoituksena ei ollut kuitenkaan vertailla kapinan osapuolia tai heidän tekoja keskenään. Hän halusi tuoda esille myös Ison-Britannian roolin, koska yleensä puhutaan ainoastaan intialaisten teoista. Sepoykapinasta on Nehrun mukaan kirjoitettu paljon väärää ja osin valheellista tietoa. Intialaisten näkemys kapinasta pääsee vain harvoin julkisuuteen, ja siitä välittyy ihmisille väärä kuva. Tätä virheellistä käsitystä Nehru halusi korjata.[60]

Peruslähtökohdiltaan Nehrun suhtautuminen sepoykapinaan on realistinen. Hän näki kapinan taustalla useita eri syitä, joita kaikkia yhdisti yksi yhteinen tekijä: Itä-Intian komppanian aiheuttama yhteiskunnallinen tyytymättömyys. Kapinan kulku ja sen ratkeaminen on myös käsitelty molempien osapuolten tekoja huomioiden. Nehrun kuvaukset sepoykapinasta ovat tunnepitoisia ja värikkäitä, ja ne kertovat enimmäkseen intialaisten hyväksikäytöstä ja heidän kärsimyksistään. Tämä on Nehrun lähtökohdista katsottuna täysin luonnollista. Hänen tavoitteenaan oli oman kansan historian korostaminen ja siihen liittyvien epäkohtien poistaminen. Nehru ei halunnut, että sepoykapina muistettaisiin ainoastaan intialaisten harjoittamasta päämäärättömästä väkivallasta. Hän halusi perustella intialaisten käytöstä, ja tuoda esille siihen vaikuttaneita tekijöitä. Nehru pyrki myös luomaan kuvaa Intiasta yhtenäisenä kansana, ja painottaa maan perinteitä. Tämä tavoite ei ollut kuitenkaan realistinen vielä sepoykapinan aikoihin. Osa Nehrun ajatuksista onkin nähtävä hänen nationalistisista pyrkimyksistä johtuvana historian romantisoimisena, ja tiettyjen asioiden merkitysten tahattomana korostamisena.

Nehrun voimakkaasti kritisoima brittiläinen historiankirjoitus suhtautuu ainakin nykyään puolueettomasti sepoykapinan tapahtumiin, ja myös brittisoti-

---

[60] Nehru (1934) 1949, 415, Nehru (1946) 1959, 238-239.

laiden toiminta tuodaan esille.[61] Oman lisänsä Nehrun välillä hyvinkin katkeraan suhtautumiseen sepoykapinaan toi varmasti sen vaikutus hänen sukunsa vaiheisiin. Osa suvusta menetti kapinan seurauksena omaisuutensa lähes kokonaan, ja joutui muuttamaan monien muiden tavoin Delhistä uusille asuinseuduille. Nehrun mukaan vähäinen englannin kielen taito jopa pelasti hänen kahden setänsä hengen.[62] Sepoykapina kosketti Nehrua monelta eri kantilta, välillä hyvinkin syvältä henkilökohtaisella tasolla.

3.3 Yhteiskunnallinen kehitys sepoykapinan jälkeen

Sepoykapinan päättyminen aiheutti muutoksia Ison-Britannian ja Intian välisiin suhteisiin. Itä-Intian komppania oli 1800-luvun aikana menettänyt vähitellen valtaansa, ja sen rooli oli muuttunut. Komppanian toiminta herätti jatkuvasti tyytymättömyyttä intialaisten keskuudessa. Kansan keskuudessa kytenyt vastarinta huipentui veriseen kapinaan, jonka jälkeen ei ollut paluuta entiseen järjestelmään. Vaikka Ison-Britannian valta ei missään vaiheessa ollut varsinaisesti uhattuna, ja se pystyi kukistamaan kapinan, hallinnon puutteet paljastuivat selvästi. Sepoykapinan tapahtumat antoivat viimeisen sysäyksen uudistuspyrkimyksille, joita alettiin toteuttaa heti kapinan päätyttyä.

Itä-Intian komppanian aika Intiassa oli tullut päätepisteeseen. Elokuun alussa 1858 Intian asioiden hoito siirrettiin suoraan Ison-Britannian kruunun alaisuuteen. Kapinan syttymisen syynä oli nähty epämääräinen ja laajalle levinnyt vallankäyttö, josta haluttiin päästä eroon. Valta keskitettiin uusille hallintoelimille, jotka luotiin tehokkaan hallinnon perustaksi. Intiaa johdettiin nyt Lontoosta käsin. Maan olosuhteita ja tilanteiden kehittymistä seurattiin tarkasti. Ison-Britannian kuningatar Victoria oli henkilökohtaisesti hyvin kiin-

---

[61] Kts. esim. Gardner 1971, 276.

[62] Nehru (1936) 1958, 2.

nostunut Intian tapahtumista. Toinen merkittävä uudistus koski armeijaa, jonka koostumuksen koettiin myös olleen ratkaiseva tekijä kapinan puhkeamisessa. Brittisotilaiden määrää lisättiin, ja armeijan rakenteeseen kiinnitettiin huomiota. Intialaiset sotilaat valittiin entistä tarkemmin, ja riskialttiiksi koetut kastit ja ryhmittymät sekoitettiin uskollisemmiksi havaittujen sotilaiden kanssa.[63]

Intian taloudellinen merkitys Isolle-Britannialle säilyi suurena. Sepoykapina oli aiheuttanut Ison-Britannian talouselämälle huomattavat tappiot, ja olosuhteita pyrittiin tasapainottamaan. Uudistustoimien seurauksena Intia liitettiin taloudellisesti yhä tiukemmin Isoon-Britanniaan. Kaupallisten tavoitteiden rinnalle nousivat muutokset maiden välisissä muissa suhteissa. Itsenäiset ruhtinaskunnat pyrittiin ottamaan paremmin huomioon, ja yhteistyötä heidän kanssaan lisättiin. Sepoykapina oli paljastanut monia puutteita Ison-Britannian toiminnassa Intiassa. Nämä virheet pyrittiin karsimaan pois. Eräs merkittävä uudistuskohde oli rautatieverkosto, jota laajennettiin. Myös teitä rakennettiin ,ja laivayhteyksiä parannettiin. Aikaisemmin aloitettua koulutusjärjestelmän kehittämisprojektia jatkettiin.[64]

Ison-Britannian suorittamien toimenpiteiden tarkoituksena oli rauhoittaa tilanne Intiassa. Uudistuksilla se pyrki kehittämään intialaisten elinolosuhteita, mutta myös parantamaan omia talouspoliittisia mahdollisuuksiaan. Nehru suhtautui kielteisesti Intiassa suoritettuihin uudistuksiin. Sepoykapina oli osoittanut, että Ison-Britannian imperialistinen valta oli heikentynyt. Yhteiskunnallinen tilanne edellytti muutoksia, mutta niiden toteuttamistavat olivat vääriä. Lähes kaikki uudistukset palvelivat vain Ison-Britannian tarkoituksiä. Vaikka intialaisten asemaa parannettiin, ja he saivat työpaikkoja mm. hallinnon alalta, Ison-Britannian perimmäisenä tarkoituksena oli vain oman valtansa turvaaminen. Nehrun mukaan intialaisille annettiin vähäpätöisiä

---

[63] Spear (1919) 1981, 673-674, Wolpert 1977, 239-242.

[64] Eldridge 1984, 78, 80, Spear (1919) 1981, 675, 677, 680, Wolpert 1977, 243-244.

virkoja, jotta he pysyisivät tyytyväisinä. Näin he olisivat myös uskollisia alamaisia. Todellinen valta pysyi kuitenkin kokoajan brittien käsissä.[65]

Nehru koki myös armeijan uudelleenorganisoinnin lisäävän Ison-Britannian imperialistista arvovaltaa. Armeijan tukikohtien perustaminen uusille paikkakunnille merkitsi Ison-Britannian otteen tiukentumista Intiasta, koska se pystyi hallitsemaan yhä laajempia alueita. Vaikka intialaisia sotilaita oli yhä selvästi enemmän, heidän toimintaansa kontrolloitiin tarkasti, eikä heille annettu todellista vastuuta. Armeijalla oli myös toinen rooli, sillä se oli merkittävä työllistäjä. Koska työpaikkoja oli tarjolla vähän, Ison-Britannian hallituksen alaisten virkojen merkitys lisääntyi. Nehrun mielestä armeija koettiin niin hyväksi työpaikaksi, ettei siellä kannattanut kapinoida.[66]

Ison-Britannian toiminta oli Nehrun mukaan vain näennäisesti tehokasta. Vaikka olosuhteet näyttivät päälle päin tasaantuneilta, monet ongelmat olivat yhä olemassa. Koulutusohjelman kehittäminen oli järjestetty puutteellisesti. Se suosi selvästi hinduja, ja muslimeilla oli vaikeuksia omaksua muutoksia. Naiset oli jätetty kokonaan koulutuksen ulkopuolelle. Kaikille korkeamman koulutuksen omaaville ei löytynyt työtä, mikä aiheutti kilpailua ja levottomuutta intialaisten keskuudessa. Näin britit pystyivät vahvistamaan valtaansa. Iso-Britannia uudisti hallintojärjestelmää saadakseen intialaisista apua alempiin hallinnollisiin tehtäviin. Heidän tarkoituksenaan oli Nehrun mielestä estää kansallisaatteen syntyminen, ja jatkaa imperialistista hyväksikäyttöä. Iso-Britannia yritti turhaan ottaa kunniaa Intian olojen kehittämisestä. Tekniikka kehittyi ympäri maailmaa. Yhteiskunnan uudistuminen ja muuttuminen oli väistämätöntä, ja sitä tapahtui kaikkialla. Iso-Britannia suostui olojen kehittämiseen vain sen vuoksi, etteivät he enää pystyneet estämään sitä. Jonkin muun maan johdolla, tai jos Intia olisi saanut itse päättää asioistaan, tilanne olisi voinut kehittyä paljon suotuisammaksi. Uu-

[65] Nehru (1946) 1959, 241.

[66] Nehru (1946) 1959, 242-243.

distusten vaikutus oli vähäinen. Niiden ainoa päämäärä oli Nehrun mukaan lisätä Ison-Britannian taloudellista imperialismia, joka oli voimistunut entisestään. Ison-Britannian paljon mainostama vapaampi politiikka toimi Nehrun mielestä täysin päinvastoin.[67]

Nehrun Ison-Britannian toimiin kohdistama kritiikki oli aiheellista. Vaikka Iso-Britannia pyrki kehittämään Intian oloja, sen toimintaa sanelivat melko itsekkäät tavoitteet. Organisaatiomuutoksista huolimatta Intian asioista päättivät hyvin pitkälti samat henkilöt kuin aiemminkin. Intian talouteen ei sijoitettu kunnolla pääomaa, vaan panostukset pysyivät alhaisina. Sepoykapinan jälkeen Intia koettiin epävarmana kauppaympäristönä. Olennainen syy nihkeisiin olosuhteisiin oli intialaisten ja brittien välille muodostunut luottamuspula. Sepoykapinan seurauksena ihmisten väliset suhteet olivat huonontuneet huomattavasti. Molemminpuolinen pelko ja epäluulo heijastuivat yhteiskunnan eri osa-alueille. Myös rasistiset mielipiteet esiintyivät voimakkaina.[68]

Uudistuksien onnistumiseen vaikuttivat myös Intian suuri maantieteellinen koko, ja toisistaan suurestikin poikkeavat olosuhteet eri puolella maata. Nehru suhtautui Intian tilanteeseen sepoykapinan jälkeen liian yksipuolisesti. Hän olisi halunnut tehokkaita muutoksia ja tuloksia nopeasti, eikä ymmärtänyt, että suuret muutokset vaativat aikaa. Nehru oli oikeassa väittäessään uudistuksia tehottomiksi, vaikka sortuikin arvioinneissaan ajoittain liialliseen subjektiivisuuteen ja yleistyksiin. Hän ei ottanut myöskään täysin huomioon sepoykapinan negatiivista vaikutusta Ison-Britannian kannalta, eikä ymmärtänyt heidän näkökantaansa. Nehrun suhtautumisessa Ison-Britannian toimiin on nähtävissä voimakas turhautuminen sepoykapinan tulokseen. Hän olisi halunnut kapinan merkinneen käänteentekevää muutosta Ison-Britannian ja Intian väliseen suhteeseen. Näin ei kuitenkaan käy-

---

[67] Nehru 1958b, 403, Nehru (1936) 1958, 434-435, Nehru (1934) 1949, 435.

[68] Bayly 1988, 202, Spear (1919) 1981, 674, Wolpert 1977, 244-245.

nyt, vaan Ison-Britannian imperialistinen hyväksikäyttö jatkui. Tätä Nehru ei voinut hyväksyä.

4. Ison-Britannian vaikutus Intian yhteiskunnallisten olojen kehitykseen ennen maailmansotaa

4.1. Nationalismin syntyminen

Intia oli poliittisesti sekavassa tilassa sepoykapinan jälkeen. Ison-Britannian imperialistinen hallinto oli edelleen voimakasta, vaikka Intiassa toteutettiin monia uudistuksia. Käytännössä Ison-Britannian ote Intiasta oli tiukentunut, sillä sen valta ulottui alueellisesti laajemmalle kuin aikaisemmin. Intian sisäiset olosuhteet olivat myös epätasapainossa. Maan eri uskonnot, kastit, taloudellinen eriarvoisuus ja yhteiskunnallisten olojen eroavaisuudet aiheuttivat sen, että Intia ei muodostanut poliittisesti ja aatteellisesti yhtenäistä kokonaisuutta. Euroopassa jo 1700-luvulla vankan kannatuksen saanut nationalismi oli 1800-luvun puolivälissä Intiassa vielä tuntematon käsite. Vähitellen myös Intiassa alkoi tapahtua poliittista järjestäytymistä. Ison-Britannian tarjoaman esimerkin mukaisesti ihmiset kiinnostuivat yhteiskunnallisista asioista, ja he alkoivat vaatia muutoksia vallitseviin olosuhteisiin. Kehitys oli kuitenkin hidasta, kapealle alalle levinnyttä ja melko hapuilevaa. Yhtenäisen intialaisen identiteetin ensiaskeleiden taustalla oli uusi yhteiskuntaluokka, joka oli syntyi Ison-Britannian sivistyksellisen toiminnan ja kulttuurivaikutteiden tuloksena.

Intialaisen nationalismin perustana oli Ison-Britannian aloittama koulutuspolitiikka. Hallitus oli vakuuttunut, että taloudellisten ja poliittisten tavoitteiden toteuttaminen edellytti intialaisten kouluttamista. Lisäksi ihmisten sivistäminen koettiin velvollisuutena, johon oli enemmin tai myöhemmin ryhdyttävä. Koulutuksen järjestäminen alkoi verkkaisesti, sillä siihen oli käytettävissä vain vähän rahaa. Alusta alkaen koulutuksen piiriin oli mahdollista päästä

vain murto-osalla intialaisista. Ne osat Intiaa, jotka olivat kuuluneet kauimmin Ison-Britannian alaisuuteen ja länsimaalaistuneet eniten, olivat selvästi parhaimmassa asemassa. Koulutukseen osallistuivat alussa vain harvat yläluokkaan kuuluvat hindut. Opetuksen järjestäminen oli kallista, joten jo sen takia tavallinen kansa jäi sivistystyön ulkopuolelle. Myös muslimit omaksuivat uusia vaikutteita hitaasti, ja suurin osa heistä jättäytyi koulutuksen ulkopuolelle.[69]

Ison-Britannian rooli intialaisten kouluttamisessa oli kaksijakoinen. Aluksi heidän pyrkimyksiinsä suhtauduttiin epäillen. Britit miellettiin kaukaisiksi hallitsijoiksi, jotka yrittivät kristinuskon avulla puoliväkisin käännyttää intialaisia. Koska brittiläinen kulttuuri oli Ison-Britannian hallinnasta huolimatta melko tuntematonta Intiassa, siihen suhtauduttiin varauksellisesti ja usein kielteisesti. Varovaiseen suhtautumiseen vaikutti myös Intian sekavasta lähihistoriasta johtuvat identiteettiongelmat. Intialaisilla oli vaikeuksia hahmottaa oma roolinsa Ison-Britannian hallitsemassa yhteiskunnassa. Todelliset sosiaaliset suhteet maiden välillä olivat niin vähäisiä, ettei ihmisten välille muodostunut kunnollista kanssakäymistä. Useimmat intialaiset kuitenkin vähitellen hyväksyivät brittihallinnon ja sen tarjoaman koulutusmahdollisuuden. Tämä johtui lähinnä siitä, että ihmisillä ei ollut muutakaan vaihtoehtoa. Vaikka Ison-Britannian järjestämä koulutus hyväksyttiinkin, siihen liittyi vielä monia epäkohtia. Työttömyys ja vaikutusmahdollisuuksien puute aiheuttivat tyytymättömyyttä. Joka tapauksessa perusta intialaiselle nationalismille oli luotu. Outoa oli se, että tilanteen teki mahdolliseksi Ison-Britannian suorittama sivistystyö.[70]

Nationalismi lähti liikkeelle alueittain paikallistasolta. Intian kulttuuri erosi huomattavasti Ison-Britannian levittämästä eurooppalaisesta kulttuurista, mutta vähitellen länsimainen ajattelutapa sai yhä enemmän jalansijaa Inti-

---

[69] Brown 1986, 117-120.

[70] Brown 1986, 122, 146-147, Seal 1968, 114, Wolpert 1977, 250-251.

assa. Euroopassa tunnetut poliittiset käsitteet kuten kansallisaate ja valtio levisivät intialaisten keskuuteen. He alkoivat kyseenalaistaa omia tapojaan, ja avautuivat länsimaisille vaikutteille. Yhteenkuuluvuus, tasa-arvoisuus ja valtio poliittisen järjestyksen korkeimpana muotona syrjäyttivät vanhat intialaiset uskomukset ja perinteet. Myös englannin kielen merkitys korostui entisestään. Nationalismin syntyminen aatteena oli alussa brittien ja muutamien intialaisten edelläkävijöiden harteilla. Iso-Britannia perusti vuonna 1854 Indian civil service-järjestelmän, joka antoi periaatteessa intialaisille mahdollisuuden nousta merkittävään asemaan yhteiskunnassa, ja vaikuttaa asioihin. Käytännössä sen merkitys oli kuitenkin vähäinen. Intia alkoi muuttua poliittisesti varsinaisesti 1870-luvulla, jolloin Ison-Britannian kouluttama uusi luokka tuli mukaan poliittiseen toimintaan. He ryhtyivät organisoimaan koko Intiaa koskevaa poliittista yhteistyötä. Myös kastijärjestelmän aiheuttamista luokkaeroista pyrittiin pääsemään eroon. [71]

Joulukuussa 1885 perustettu Intian kansalliskongressi antoi intialaiselle nationalismille ja poliittiselle toiminnalle virallisen muodon. Se koostui lähinnä korkeisiin kastiryhmiin kuuluvista hinduista, mutta mukana oli myös varakkaita maanomistajia ja kauppiaita. Useimmat olivat saaneet brittiläisen koulutuksen. Kokoukseen osallistui myös monia brittejä, jotka auttoivat ja neuvoivat asioiden hoitamisessa, sekä myöhemmin rahoittivat toimintaa. Kansalliskongressin merkitys oli alussa lähinnä symbolinen. Se oli hyvin löyhä järjestö, jonka vaikutus vaihteli alueittain. Kansalliskongressilla ei ollut varsinaista muotoa, vaan se koostui voimakkaista ja valtaa tavoittelevista yksilöistä. Kongressi edusti vain tiettyä korkeassa asemassa olevaa pientä ihmisjoukkoa. Tavallinen kansa ei edes tiennyt sen olemassaolosta.[72]

Nehrun mukaan Ison-Britannian järjestämällä koulutuksella oli ratkaiseva vaikutus nationalismin syntyyn. Intialaiset kiinnostuivat länsimaisista ta-

[71] Brown 1986, 147, Wolpert 1977, 251-252.

[72] Brown 1986, 175-177, Seal 1968, 202, Vanhanen 1968, Wolpert 1977, 258.

voista, ja heidän ajattelunsa sai uusia ulottuvuuksia. Hänen mielestään erityisesti brittiläinen kirjallisuus ja eurooppalainen poliittinen elämä vaikuttivat suuresti intialaisen sivistyneistön arvoihin ja heidän toimintaansa. Brittiläisen koulutuksen saaneet ihmiset muodostivat uuden yhteiskuntaluokan, joka pyrki mukaan politiikkaan. Uudet aatteet olivat levinneet vain hyvin suppealle alueelle, sillä koulutukseen osallistui myös Nehrun mukaan vain yläluokan hindut. Hän koki alueellisten erojen olleen huomattavia. Keskeisessä asemassa oli Bengali, jossa koulutus aloitettiin ensimmäisenä. Tämä johtui siitä, että Bengali oli kuulunut pitkään Ison-Britannian alaisuuteen, ja heidän vaikutusvaltansa oli siellä suuri. Uudet vaikutteet levisivät vähitellen myös muihinkin osiin Intiaa, ja niiden merkitys kasvoi. Nehru näki Ison-Britannian vallan vaikuttavan yhteiskunnan muillakin osa-alueilla voimakkaimmin juuri Bengalissa. Se muodosti imperialistisen hallinnon perustan, joka ilmeni eri muodoissa ympäri maata.[73]

Ison-Britannian imperialistisesta vallasta oli Nehrun mukaan jotain hyötyäkin Intian kannalta. Sen toiminnan seurauksena syntyivät puitteet itsenäiselle poliittiselle ajattelulle ja ennen kaikkea nationalismille. Tämä ei olisi ollut mahdollista ilman brittiläistä koulutusta. Nehru koki koulutuksen kuitenkin ristiriitaisena prosessina. Hänen mielestään koulutuksesta vastasivat lähinnä yksittäiset britit, jotka halusivat kehittää Intian olosuhteita. Ison-Britannian hallitus toimi sen sijaan käytännössä juuri päinvastoin. Alussa se edisti koulutusta edes jollakin tavalla. Tilanne muuttui kuitenkin nopeasti. Iso-Britannia pyrki hidastamaan koulutuksen leviämistä, ja jopa estämään sitä. Tämä johtui Nehrun mukaan siitä, että hallitus pelkäsi syntymässä olevan nationalismin seurauksia. Iso-Britannia halusi turvata valtaansa, ja oli valmis taistelemaan sen puolesta. Kansallisten ajatusten voimistuessa Iso-Britannia pyrki luomaan Intiaan erilaisia ryhmittymiä, ja kääntämään niitä toisiaan vastaan. Hallitus ei voinut kuitenkaan kokonaan lopettaa koulutusta, sillä se muodosti tärkeän taloudellisen edellytyksen Ison-Britannian im-

[73] Nehru (1946) 1959, 231-232, Nehru 1964, 3.

perialistiselle toiminnalle. Nehrun mielestä koulutus jatkui lähinnä siksi, että Iso-Britannia sai näin halpaa työvoimaa itselleen merkityksettömiin tehtäviin. Kaikki tärkeät virat olivat brittien hallussa.[74] Hän olikin osittain oikeassa. Koulutuksen lisäännyttyä korkean sivistystason omaavien intialaisten oli vaikea työllistää itseään, ja hallitus kykeni palkkaamaan heitä edullisesti. Koulutuksen suhteellisen hidas leviäminen on nähtävä seurauksena rajallisista resursseista, jotka haittasivat kehitystä. Brittien suosiminen tietyissä tilanteissa ja virkojen täyttämisessä oli täysin luonnollista ottaen huomioon maiden väliset suhteet.

Vaikka Iso-Britannia oli luomassa Intian poliittista kehitystä, Nehru ei halunnut antaa asioille liian suurta arvoa. Hänen mukaansa kansallishenki olisi kehittynyt Intiassa ilman Ison-Britannian apuakin, ja kyseenalaistanut brittien toiminnan. Iso-Britannia yritti lähinnä estää kehitystä, ja poliittinen ja kansallinen herääminen syntyi tahattomasti heidän toimintansa sivutuotteena. Ison-Britannian oli hyväksyttävä Intiassa tapahtuvat muutokset, koska ne levisivät tarpeeksi laajalle alueelle ja suurien ihmisryhmien keskuuteen. Nehru kiisti jyrkästi, että Ison-Britannian hallitus olisi tarkoituksenmukaisesti levittänyt nationalistisia aatteita Intiassa.[75] Tämä oli osittain totta, mutta Ison-Britannian hallitus oli varmasti tietoinen, että koulutus tulisi lisäämään intialaisten poliittista toimintaa ja vaatimuksia. Nehrun ongelmana on jälleen se, että hän tarkasteli asioita liiaksi Intian kannalta, ja unohti kokonaisuuden. Kehitystä ei voi pysäyttää. Jokainen vallassa oleva valtio suhtautuu kielteisesti siihen, että sen alueella syntyy poliittista toimintaa, joka on voimassaolevan järjestelmän vastaista. Vaikka Ison-Britannian toiminta Intiassa kokonaisuudessa oli vähintäänkin kyseenalaista, se suhtautui maan poliittiseen elämään 1800-luvun lopulla tilanteen huomioonottaen melko kohtuullisesti. Vaikka omat tavoitteet olivat yhä keskeisellä sijalla, myös intialaisten asemaa yritettiin parantaa.

---

[74] Nehru (1934) 1949, 435-436, Nehru (1946) 1959, 221-223, Nehru 1958, 403.

[75] Nehru (1936) 1958, 436, Nehru (1941) 1942, 19.

Nationalismin vaikutukset Intiassa eivät olleet yksinomaan myönteisiä. Nehru kiinnitti huomiota eriarvoisuuteen, joka lisääntyi väestön keskuudessa. Brittien kouluttama pieni osa yläluokan hinduja erottautui elintavoiltaan tavallisesta kansasta. He alkoivat ihailla brittiläistä elämäntapaa ja lähestyivät länsimaista maailmaa. Uusi intialainen keskiluokka syntyi kaupungeissa. Nehrun mukaan osa ihmisistä unohti oman asemansa, ja ryhtyi tavoittelemaan taloudellisia etuja. He loivat intialaisen kapitalistiluokan, joka käytti hyväksi omaa kansaansa. Tällaisen toiminnan Nehru tuomitsi petturuutena. Hän koki intialaisten kuitenkin olevan itse vastuussa teoistaan, eikä halunnut syyttää kaikesta brittejä. Vastuun siirtäminen olisi ollut merkki sisäisestä heikkoudesta. Vaikka Iso-Britannia levitti omia aatteitaan, ei intialaisten tarvinnut hyväksyä niitä. Nationalismin seurauksena itsekkyys ja oman edun tavoittelu lisääntyivät intialaisen yläluokan keskuudessa.[76]

Uskontojen rooli ja menneisyyden merkityksen korostaminen vaikuttivat intialaisen nationalismin muodostumiseen ja kehitykseen. Nehrun mielestä Ison-Britannian toiminta suosi selkeästi hinduja muslimien jäädessä takaalalle. Hindujen myötämielisyys koulutukselle ja uudistuksille lähensi heitä britteihin. Nationalismin alkutaival olikin uskonto- ja hindukeskeistä. Muslimien merkitys kasvoi myöhemmin yksittäisten henkilöiden poliittisen toiminnan tuloksena. Nehru koki myös Intian historian ja kulttuurin olleen avainasemassa nationalismin synnyssä. Menneisyyden ihannointi oli luonnollinen tapa etsiä perusteita ja oikeutusta kansalliselle poliittiselle toiminnalle. Vaikka Intiassa vaikutti monia uskonnollisia aatteita, se muodosti Nehrun mukaan yhtenäisen kokonaisuuden, josta nationalismi ammensi vaikutteita. Hän jopa spekuloi, että jos Intia olisi ollut 1800-luvulla itsenäinen valtio, joka taisteli yhtenäisen tulevaisuuden puolesta, se olisi käyttänyt historiallisia perinteitä voimanaan toiminnassaan.[77] Nehrun tulkinnassa on nähtävissä hänen ideologiansa Intian historiasta, jossa yhdistyvät pitkät ja arvokkaat pe-

[76] Nehru (1934) 1949, 438-439, Nehru 1958, 417.

[77] Nehru (1934) 1949, 437, Nehru (1946) 1959, 259.

rinteet sekä oikeus vapauteen. Isolla-Britannialla ei ollut moraalista oikeutta hallita Intiaa. Sen valta oli taannuttanut Intian kehitystä valtiona, joten ihmisten velvollisuus oli pyrkiä vapautumaan imperialismista. Nationalismin avulla tämä oli mahdollista.

Kansalliskongressi perustettiin Nehrun mukaan useasta eri syystä. Hyväosaisten intialaisten vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnassa olivat lisääntyneet. He tarvitsivat järjestön, joka ajaisi heidän etuaan. Taloudellisten tavoitteiden lisäksi kansalliskongressi pyrki levittämään nationalismia ja vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon. Nehru myönsi, että kansalliskongressin vaikutusmahdollisuudet olivat alussa vähäiset. Sen kannatuspohja oli muutamien yksilöiden varassa. Kansalliskongressi oli syntyessään aikaansa nähden kehittynyt järjestö, mutta sen toiminta oli Nehrun mukaan varovaista. Se oli kannanotoissaan maltillinen, ja pysyi uskollisena Ison-Britannian näkemyksille. Kongressin tärkeimpänä tavoitteena oli saada korkeastikoulutetuille intialaisille lisää työpaikkoja hallituksen alaisuudessa. Se ei ollut alkuaikoinaan lainkaan kansan asialla, vaan pyrki toimimaan englantia puhuvan hindueliitin hyväksi.[78]

Nehru ymmärsi, että kansalliskongressin oli vaikea toimia poliittisena edelläkävijänä 1800-luvun lopun Intiassa. Vaikka kongressin toiminta oli alussa ristiriidassa Nehrun periaatteiden kanssa, hän arvosti sen pyrkimyksiä. Kansalliskongressi osoitti esimerkillään, että intialaiset halusivat taistella imperialismia vastaan. Intiasta löytyi kansallishenkeä, se oli vain saatava esiin. Nehrun mielestä oli rohkeaa nousta vastustamaan vallassa olevaa järjestelmää. Vaikka tulokset jäivätkin alussa vähäisiksi, tärkeintä oli kannanotto. Imperialismi oli kukistettavissa, kunhan nationalismi vain leviää. Nehrun mukaan Japanin ja Venäjän välisellä sodalla oli suuri merkitys Intialle ja samalla koko Aasialle. Se oli esimerkki siitä, että pieni nationalistinen valtio pystyy voittamaan suuren eurooppalaisen imperialistisen valtion. Im-

[78] Nehru (1934) 1949, 438.

perialismin edessä ei saa taipua, vaan sitä vastaan on taisteltava joka suunnalla.[79]

Vähitellen 1900-luvun alussa Nehru alkoi kaivata kansalliskongressilta voimakkaampia otteita. Toisaalta hän ymmärsi, että ilman laajempien väestöryhmien tukea pieni joukko hyväosaisia yläluokkaan kuuluvia ihmisiä ei riskeeraisi omaa asemaansa. Nationalismi ja poliittinen toiminta olivat kuitenkin tulleet Intiaan pysyvästi. Iso-Britannia jatkoi imperialistista politiikkaansa, joka ilmeni Nehrun mukaan selvästi sen suhtautumisessa kansalliskongressissa tapahtuviin muutoksiin. Puolueen sisäisen jakautumisen seurauksena syntyi kaksi erillistä suuntausta, maltillinen linja ja suoraviivaisempaa toimintaa kannattava ryhmä. Iso-Britannia ryhtyi tukemaan maltillista ryhmää, koska se pelkäsi nationalismin kehittyvän muuten liian voimakkaaksi . Bengalin osavaltion jakaminen vuonna 1905, jossa sekä muslimeille että hinduille perustettiin omat alueet, aiheutti voimakkaan kansallisen reaktion. Nehru koki tämän olleen tärkeä tapahtuma imperialismin vastaisessa taistelussa, vaikka siihen liittyi myös negatiivisia piirteitä. Poliittiseen vaikuttamiseen tulivat mukaan voimakeinot ja väkivalta molempien osapuolten taholta. Muslimien ja hindujen väliset erot kasvoivat entisestään. 1911 tapahtunut Bengalin yhdistyminen oli Nehrun mielestä voitto bengalilaisille, ja antoi heille uutta uskoa.[80] Yhä suuremmat määrät ihmisiä liittyi mukaan poliittiseen toimintaan. Se oli silti edelleen paikallisesti keskittynyttä, eikä vaikuttanut valtakunnallisesti. Nehrun näkemys nationalismin aiheuttamista ongelmista Isolle-Britannialle oli oikea. Kansallisaatteen ja jopa kiihkon lisääntyessä se pyrki hillitsemään oloja. Intia oli siirtynyt uuteen aikakauteen, jossa se alkoi toden teolla kyseenalaistaa Ison-Britannian toimintaa.

---

[79] Nehru (1934) 1949, 438-441.

[80] Nehru (1934) 1949, 441-442, Wolpert 1977, 272-273.

4.2. Uskonnollinen eriytyminen lisääntyi

Nationalististen aatteiden syntyessä 1800-luvun jälkipuoliskolla Intia oli sisäisesti hajanainen kokonaisuus. Orastavasta poliittisesta toiminnasta huolimatta Iso-Britannia kontrolloi yhä tiukasti maan tapahtumia. Hallituksen voimakas verotuspolitiikka aiheutti jo muutenkin taloudellisissa vaikeuksissa olevalle tavalliselle kansalle suuria ongelmia. Kansallisaatteen leviäminen ei ollut yksinkertainen ja selkeä tapahtuma, vaan sillä oli monenlaisia vaikutuksia Intian tulevaisuuteen. Se ei ollut pelkkää poliittista toimintaa olojen parantamiseksi, vaan nationalismi oli eräänlainen reaktio intialaisessa yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin. Poliittisen identiteetin muodostuminen jakoi ihmiset lopullisesti erilaisiin yhteiskuntaluokkiin. Myös uskonnolliset aatteet lisäsivät merkitystään, sillä ne saivat uuden vaikuttamismuodon politiikasta. Nationalismi lisäsi kansan yhtenäisyyttä lyhyellä tähtäimellä, mutta loi samalla perustan intialaisten omien arvojen ja aatteiden valtataistelulle.[81]

Intian kaksi pääuskontoryhmää, hindut ja muslimit, kokivat myös muutoksia muun yhteiskuntakehityksen mukana. Iso-Britannia oli aikaisemmin yrittänyt vaikuttaa uskonnollisiin oloihin niihin kohdistetuilla uudistuksilla. Kristinuskon levittäminen ja hindujen tapojen länsimaalaistaminen olivat esimerkkejä uskontoon suoraan vaikuttaneista asioista. Sepoykapinan jälkeen Ison-Britannian suhtautuminen uskontoihin muuttui. Se ryhtyi kontrolloimaan Intian uskonnollista elämää muun yhteiskunnallisen toiminnan kautta. Iso-Britannia pyrki tasapainottelemaan hindujen ja muslimien välimaastossa, ja yritti hyötyä tilanteesta poliittisesti niin paljon kuin se oli mahdollista.

Myös Nehru havaitsi hindujen ja muslimien aseman muuttuneen yhteiskunnassa. Uskonnolliset ryhmät alkoivat eriytyä toisistaan yhä selvemmin, ja ne ryhtyivät ajamaan omia tavoitteitaan. Nehru ei suoranaisesti syytä Isoa-Britanniaa Intian uskonnollisten olojen järjestelmällisestä muuttamisesta.

---

[81] Brown 1986, 185, Wolpert 1977, 265.

Hänen mukaansa ihmiset ovat itse vastuussa omista teoistaan, eikä Isoa-Britanniaa voida syyttää Intian uskonnollisten ongelmien aiheuttamisesta. Nehru koki Ison-Britannian toiminnan kuitenkin edesauttaneen uskonnollisten vastakkainasettelujen syntymistä ja kehittymistä Intiassa. Kyse ei ollut uskonnollisesta käännyttämisestä, vaan poliittisesta ja taloudellisesta taktikoinnista eri väestöryhmien välillä. Ison-Britannian imperialistiset tavoitteet sanelivat sen toimintaa. Nehrun mukaan Ison-Britannian itsekäs oman edun tavoittelu loi perustan ongelmien synnylle, vaikka se ei niitä varsinaisesti alunperin aloittanutkaan. Sen sijaan britit pyrkivät tarkoituksenmukaisesti hyötymään tilanteesta, eivätkä edes halunneet ratkaista ongelmia.[82]

Intian uskonnollisten olojen kehitys oli Nehrun mielestä hyvin yksipuolista. Ison-Britannian toiminnan tarkoituksena oli hindujen hyvinvointi ja heidän elinolosuhteiden parantaminen. Nehru syytti Isoa-Britanniaa muslimien vastaisesta politiikasta. Hän koki yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten palvelleen vain hinduja. Ratkaisevaksi eroksi uskontojen välille muodostui koulutus. Yläluokan hindut kouluttivat itseään, kun taas muslimit jättäytyivät sen ulkopuolelle. Nehrun mukaan brittien toiminta tähtäsi erojen synnyttämiseen muslimien ja hindujen välille. Sen oli toimittava näin säilyttääkseen asemansa, ja estääkseen yhtenäisen rintaman muodostumisen itseään vastaan.[83]

Nehrun mielestä uskonnollisista eroista huolimatta Intiasta olisi tullut yhtenäisempi valtio ilman Ison-Britannian politikointia. Hindut ja muslimit olivat periaatteessa hyvin samankaltaisia. He olivat eläneet yhdessä samanlaisissa olosuhteissa pitkiä aikoja. Nehru mukaan olisi ollut luonnollista, että he olisivat osallistuneet yhteiskunnan kehittämisen samanaikaisesti. Iso-Britannia pyrki kuitenkin asettamaan uskonnot vastakkain. Tämän seurauksena muslimien elinolosuhteet huononivat. Yksipuolisen koulutuksen seu-

[82] Nehru (1936) 1958, 460-461, Nehru (1934) 1949, 720-721.

[83] Nehru (1946) 1959, 260.

rauksena muslimien keskuuteen ei syntynyt uutta keskiluokkaa. Uskontojen väliset erot yhteiskunnassa lisääntyivät. Hindut saivat parempia työpaikkoja ja heidän toimeentulonsa kohosi. Eriarvoisuus korostui merkittävästi maaseudulla. Maanomistajat olivat yleensä hinduja, jotka hyötyivät köyhistä talonpojista eli muslimeista.[84]

Sepoykapinan jälkeen muslimit jäivät yhä enemmän syrjään Intiassa tapahtuneista muutoksista. He olivat kärsineet kapinassa suuria tappioita. Brittien suhtautuminen muslimeihin oli kielteinen. Heitä pidettiin aggressiivisina ja yhteiskunnan tasapainon kannalta uhkaavina tekijöinä. Ison-Britannian politiikan seurauksena muslimit jäivät vaille koulutusta, ja he turvautuivat menneisyyteen. Nehrun mukaan brittien harjoittama syrjintä aiheutti muslimeille henkisiä ongelmia. He eivät löytäneet omaa paikkaansa yhteiskunnassa, ja pysyttelivät vanhojen arvojensa ja tapojensa parissa. Hindut onnistuivat paremmin yhdistämään oman kulttuurinsa uusien vaikutteiden kanssa.[85]

Nationalististen aatteiden kasvaessa hindujen keskuudessa 1870- ja 1880-luvuilla Iso-Britannia muutti politiikkaansa. He ryhtyivät tukemaan erityisesti niitä muslimeja, jotka eivät olleet mukana kansalliskongressin toiminnassa. Nehrun mukaan tämä oli tyypillistä Ison-Britannian harjoittamaa taktikointia. He yrittivät heikentää voimakkainta poliittista tai yhteiskunnallista liikettä suostumalla muita ryhmittymiä koskeviin pieniin uudistuksiin. Näin he kontrolloivat Intian poliittista ja uskonnollista elämää, ja estivät kansallisaatteen leviämisen.[86]

Nehru käsitteli Intian uskonnollista jakautumista laajan kokonaisuuden yhtenä osa-alueena. Hän ei halunnut romantisoida eri uskontojen välistä his-

---

[84] Nehru (1936) 1958, 460-461, Nehru (1946) 1959, 259-260, Nehru s.a.2, 248.

[85] Nehru (1946) 1959, 261-263, Nehru (1941) 1942, 365.

[86] Nehru (1934) 1949, 623.

toriaa. Ongelmia oli ollut jo paljon ennen brittien tuloa, ja niitä tulisi myös olemaan heidän poistuttuaan. Ison-Britannian koko yhteiskuntaan vaikuttaneet toimet näkyivät selvästi juuri uskontokysymyksessä. Britit kehittivät Intiaa omien tavoitteidensa pohjalta, eivätkä pyrkineet todellisiin ratkaisuihin. Nehrun mielestä Ison-Britannian uskontopolitiikka juurrutti hindujen ja muslimien väliset ongelmat intialaiseen yhteiskuntaan. Imperialismi vaikutti eri tavalla kuin aiemmin. Suoran hallitsemisen lisäksi se pyrki johdattelemaan ja ohjailemaan ihmisiä haluamaansa suuntaan. Nehru oli varma, että Intian uskonnollisia oloja ei saataisi järjestykseen ennen kuin Iso-Britannia on poistunut maasta. Hän oli myös tietoinen, että ilman Ison-Britannian vaikutustakin yhtenäisen Intian luominen oli hankala tehtävä. Nehru piti sitä kuitenkin ainoana järkevänä tavoitteena. Toisaalta Nehrun suhtautuminen uskonnollisiin ongelmiin oli melko naivia. Hän uskoi sovun löytymiseen loppuun saakka, eikä ymmärtänyt periaatteellisten ristiriitojen merkitystä. Tämä johtui siitä, että Nehru ei itse ollut uskonnollinen henkilö.

4.3. Imperialistinen talouspolitiikka vaikeutti teollisuuden kehittymistä

Intian elinkeinoelämä oli 1800-luvun puolivälissä suurten muutosten keskipisteessä. Iso-Britannia jatkoi omien taloudellisten tavoitteidensa toteuttamista, ja Intian raaka-ainevarat sekä halpa työvoima palvelivat yhä yksinomaan brittisijoittajien tarkoitusperiä. Teknologinen kehitys ja talouteen vaikuttaneet poliittiset tapahtumat edellyttivät kuitenkin muutoksia vallitsevaan järjestelmään. Intian tehokas taloudellinen hyväksikäyttö tarvitsi perustakseen laajemman ja nopeamman tuotantotavan. Vaikka maahan oli syntynyt teollisuutta jo aikaisemmin, Intian valtavien resurssien hyödyntäminen aloitettiin todenteolla 1850-luvulla. Voimakkaan teollisuuden luominen vaati myös yhteiskunnan muiden osa-alueiden kehittämistä. Kuljetusyhteyksien parantamiseksi Intiaan ryhdyttiin rakentamaan laajaa rautatieverkostoa. Tietoliikenne sai uusia ulottuvuuksia, kun maahan saatiin lennätin ja kattava postijärjestelmä. Uudistuksilla oli myös toinen puoli. Ne mahdollistivat intia-

laisten tehokkaamman valvonnan. Teollisuuden kehittäminen alkoi varsinaisesti sepoykapinan jälkeen, jolloin ennestään melko kapeaa tuotantovalikoimaa monipuolistettiin. Indigon, oopiumin ja puuvillan rinnalle nousivat uusina tuotteina mm. tee ja kahvi. Muutokset talouden tuotantorakenteessa toivat mukanaan uusia vaikutuksia ja ongelmia. Tuotantomäärät ja kaupankäynti vilkastuivat, mutta samalla vaikeudet yhteiskunnan muilla osa-alueilla lisääntyivät. Intia siirtyi uuteen aikakauteen, jota hallitsi yhä Ison-Britannian harjoittama imperialismi. Ongelma oli edelleen sama, sen ilmenemismuodot olivat vain muuttuneet.[87]

Teollisuuden kehittyminen oli Nehrun mukaan välttämätöntä Intian tulevaisuuden kannalta. Sen oli seurattava muiden valtioiden esimerkkiä, ja nykyaikaistettava toimintaansa. Teollisuus toi mukanaan joitakin hyviä uudistuksia. Aikaisemmin britit olivat aiheuttaneet pelkkää haittaa levittäessään omia tuotteitaan ympäri Intiaa. Rautatieverkoston syntyminen oli Nehrun mielestä Ison-Britannian vallan harvoja positiivisia tuloksia. Ihmisten liikkuminen paikasta toiseen helpottui olennaisesti, ja syrjäisemmätkin osat Intiaa lisäsivät merkitystään. Intiasta muodostui alueellisesti yhtenäisempi kokonaisuus. Myös teknologian kehittyminen oli Nehrun mukaan myönteinen ilmiö. Sen sijaan Ison-Britannian rooli teollistumisessa oli hänen mielestään ala-arvoinen. Nehru kritisoikin voimakkaasti Ison-Britannian toimintaa, ja näki teollistumisen kokonaisuudessaan epäonnistuneena prosessina.[88]

Nehru koki teollistumisen olevan periaatteessa ainoa oikea ratkaisu, mutta sen lähtökohdat ja toteuttamistavat olivat vääriä. Iso-Britannia oli aikaisemmin suosinut maanviljelyä, koska se sai näin tarvitsemiaan raaka-aineita käyttöönsä. Teollisen tuotannon aloittamisen taustalla olivat pelkästään Ison-Britannian omat talouspoliittiset tavoitteet. Brittipääoman avulla suoritettu Intian teollistaminen ei hyödyttänyt intialaisia, vaan siitä

[87] Wolpert 1977, 246-247.

[88] Nehru (1946) 1959, 245.

saadut voitot jäivät brittien käsiin. Intialaiset olivat vain halpaa työvoimaa, jota oli helppo käyttää hyväksi. Vaikka teollistumisen aloittaminen oli Nehrun mukaan kallista, muut edut tekivät toiminnasta kannattavaa. Intian osaksi jäi jälleen Ison-Britannian elintason kohottaminen.[89]

Ison-Britannian hallitus sääteli Intian teollisuutta itselleen sopivalla tavalla. Ensin se teki teollistumisen mahdolliseksi sallimalla tarvittavan tekniikan tulon Intiaan. Ison-Britannian hallitus peräänkuulutti laissez-faire politiikkaa, joka takasi vapaan kehityksen ilman brittien väliintuloa. Nehru koki Ison-Britannian lupausten olleen ainoastaan politikointia. Todellisuudessa hallitus valvoi tiukasti teollisuuden kehitystä, ja rajoitti toimintaa erilaisien lakien ja säädöksien avulla. Ison-Britannian toimien tarkoituksena oli suojella maan omaa teollisuustuotantoa, joka olisi kärsinyt, mikäli vapaa kilpailu olisi ollut mahdollista.[90]

Nehru koki teollistumisen lisänneen yhteiskunnan eriarvoisuutta. Suurten massojen köyhtyessä pieni osa intialaisia hyötyi muutoksista. He kuuluivat samaan luokkaan, joka alkoi levittää nationalistisia ajatuksia. Teollisuuden parissa työskenteli kaikkien yhteiskuntaluokkien ihmisiä. Nehrun mukaan parhaiten menestyivät yläluokan hindujen lisäksi ne, joilla oli perinteitä kaupankäynnissä. Teollisuus oli myös alueellisesti määräytynyttä. Kalkutassa ja Bengalissa olivat johdossa englantilaiset ja skotlantilaiset, kun taas Bombayhin oli keskittynyt intialaisten omistamien tehtaiden lisäksi heidän kauppa- ja pankkitoimintansa. Teollistumisen sivutuotteena Intiaan syntyi työväenluokka.[91]

Teollistumisen seurauksena monille intialaisille syntyi mielikuva kehityksestä ja yhteiskunnallisten olojen parantumisesta. Ihmiset kiinnittivät huo-

---

[89] Nehru (1934) 1949, 431, Nehru (1946) 1959, 245.

[90] Nehru (1934) 1949, 432.

[91] Nehru (1934) 1949, 432, Nehru (1946) 1959, 246-248.

miota ympäristön muutokseen, ja he halusivat päästä siitä osallisiksi. Huonot olosuhteet ja heikko palkkataso maaseudulla ajoivat suuria määriä ihmisiä kaupunkeihin. Todellisuudessa tilanne ei ollut kuitenkaan näin hyvä, vaan monet ihmiset ajautuivat vaikeuksiin. Muuttoliikkeestä aiheutuneet ongelmat johtuivat Nehrun mukaan kahdesta eri seikasta. Teollistumisen ohella syntyivät sille tyypilliset vaikeudet. Huonot työ- ja elinolosuhteet, pitkät työajat ja elinkustannusten nousu johtivat siihen, että lisääntyneestä palkasta huolimatta tehdastyöläisen asema ei ollut yhtään parempi verrattuna talonpojan tilanteeseen. Nämä ongelmat Nehru koki yleismaailmallisiksi, eikä niistä voinut syyttää Ison-Britannian hallitusta. Sen sijaan hänen mielestään Ison-Britannian omaa teollisuutta ja kaupankäyntiä suojeleva toiminta aiheutti sen, että teollisuus ei työllistänyt läheskään niin paljon ihmisiä kuin olisi ollut mahdollista. Paljon kaupunkeihin muuttaneita ihmisiä joutui palaamaan takaisin maaseudulle, jossa heitä odotti entisestään vain lisääntyneet ongelmat. Maata ei ollut jaettavana uusille tulokkaille, jotka joutuivat erittäin huonoon asemaan. Myös voimakas verotuspolitiikka ja rahanlainausongelmat hankaloittivat yhä tilannetta. Nehru näki Ison-Britannian politiikan niin teollisuudessa kuin maataloudessakin olevan suurelta osin vastuussa ihmisten huonoista elinolosuhteista. Hallituksen toiminnan seurauksena osa työttömistä joutui lähtemään työnhakuun ulkomaille. Tämä oli Nehrun mielestä tuhoon tuomittu ratkaisu, ja johtui ainoastaan brittien imperialistisesta politiikasta. Intialaisten asema ulkomailla muodostui erittäin huonoksi, ja vain hyvin pieni osa onnistui luomaan menestyksekkään uran.[92]

Nehru koki Intian teollistumisen olleen vain yksi välivaihe Ison-Britannian imperialistisessa suunnitelmassa. Eräs merkittävä syy teollistumisen aloittamiseen oli hänen mukaansa se, että Ison-Britannian ulkopoliittiset tavoitteet edellyttivät sitä. Iso-Britannia pelkäsi joutuvansa aseelliseen konfliktiin erityisesti Venäjän kanssa Aasiassa. Mikäli näin kävisi, Intia olisi erittäin tär-

[92] Nehru (1934) 1949, 432-433, 621, Nehru (1946) 1959, 250.

keässä asemassa. Maassa olevan teollisuuden avulla Ison-Britannian armeija saisi tarvitsemansa sotamateriaalin helposti ja nopeasti.[93] Nehrun näkökanta oli oikeutettu, sillä Ison-Britannian ja Venäjän ulkopoliittiset toimenpiteet Aasiassa 1800-luvun jälkipuoliskolla loivat jännitteitä maiden välille. Tilanne rauhoittui vuonna 1907, jolloin Iso-Britannia ja Venäjä solmivat siirtomaaerimielisyydet päättäneen yhteistyösopimuksen.

Ensimmäisen maailmansodan syttyminen 1914 aiheutti muutoksia myös Intian teollisuudessa. Ison-Britannian liittyminen sotaan merkitsi sitä, että brittituotteiden tuonti Intiaan vaikeutui. Ison-Britannian oli siksi sijoitettava enemmän pääomaa Intian teollisuuden kehittämiseen. Intian oli tuotettava tavaroita omien markkinoidensa lisäksi myös sotateollisuuden käyttöön. Aikaisemmin hallituksen kielteisestä suhtautumisesta kärsinyt rauta- ja terästeollisuus nousi nopeasti tärkeäksi osaksi Intian teollisuustuotantoa. Nehrun mukaan imperialistiset ja kapitalistiset tavoitteet määräsivät Intian kehitystä.[94]

Nehrun mielestä kyseessä oli pelkästään Ison-Britannian hyvinvointiin tähtäävä toimenpide. Teollisuuden kasvu jatkui sodan jälkeen, ja se tarjosi maaseudun ylikansoittumisesta kärsiville intialaisille uusia työpaikkoja. Erityisesti tekstiili- ja kaivosteollisuus lisääntyivät. Nehrun mukaan mitään ratkaisevia muutoksia intialaisten kannalta ei kuitenkaan tapahtunut, vaan ongelmat pysyivät samoina. Vaikka Iso-Britannia yritti parantaa myös intialaisten asemaa erilaisilla säädöksillä, Nehru ei vakuuttunut toimien tehokkuudesta. Käytännössä ne toimivat hänen mielestään täysin päinvastaisella tavalla. Intian teollisuuden suojeleminen johti brittipääoman ja kapitalistisen tuotantotavan turvaamiseen, sillä tuotteiden hinnat nousivat. Tehtaiden omistajat saivat hyvän markkina-alueen ja monopoliaseman, mutta tavallisen kansan tilanne heikkeni elinkustannusten noustessa. Omistajat yrittivät

---

[93] Nehru s.a.2, 220.

[94] Nehru (1934) 1949, 669-670.

hyötyä vallitsevista olosuhteista mahdollisimman paljon, ja he saivatkin muutamien vuosien ajan suuria voittoja. Nehru koki sekä intialaisten kapitalistien että britti-imperialistien hyötyneen suurten massojen kurjuudesta.[95]

Teollisuustyöväestön asema parantui vähitellen Ison-Britannian hallituksen säätäessä uusia lakeja. Nehrun mukaan toiminta ei ollut kuitenkaan vapaaehtoista, vaan hallitus toimi olosuhteiden pakottamana. Hänen mielestään ympäri maailmaa esiintyneet mielipiteet työläisten aseman kehittämisestä johtivat siihen, että hallituksella ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin uudistaa olosuhteita. Nehru myönsi tilanteen parantuneen, mutta ei silti antanut Ison-Britannian toiminnalle suurta arvoa, koska se ei vilpittömästi pyrkinyt muuttamaan olosuhteita. Hän oli kuitenkin tyytyväinen, että lasten työntekoa rajoitettiin, työaikoja lyhennettiin, ja työtapaturmissa loukkaantuneiden asema oli entistä vakaampi.[96]

Teollisuuteen liittyi yhä lukuisia ongelmia. Nehrun mielestä Ison-Britannian lähtökohta teollisuuden kehittämiselle oli väärä. Uudistuksiin suostuttiin hallituksen taholta vasta sitten, kun sen saama taloudellinen hyöty oli uhattuna. Hän koki teollisuustyöväestön ja talonpoikien ongelmien liittyvän toisiinsa, ja syventävän vaikeuksia. Molempien elinkeinojen huonot olosuhteet aiheuttivat sen, että ihmiset joutuivat tasapainottelemaan niiden välissä. Osa ihmisistä syrjäytyi kokonaan työelämästä. Kaiken taustalla oli Ison-Britannian puutteellinen ja lyhyelle aikavälille suunniteltu imperialistinen politiikka. Nehrun käsitys Intian teollistumisesta oli voimakkaista kansallisista kannanotoista huolimatta oikea. Ison-Britannian itsekäs toiminta ja Intiaan virrannut ulkomainen pääoma haittasivat suuresti maan teollistumista. Hyvästä elintasosta pääsi nauttimaan vain lähes olematon osa kansasta. Vasta 1900-luvulla alkanut Ison-Britannian toimien järjestelmällinen vastustaminen loi edellytykset olosuhteiden kehittymiselle. Osa Intian ongel-

---

[95] Nehru (1934) 1949, 723-724.

[96] Nehru (1934) 1949, 724-725.

mista johtui Isosta-Britanniasta riippumattomista tekijöistä. Valtava väestönkasvu oli eräs tekijä, jota Nehru ei täysin huomioinut. Hänen mielestään oikealla politiikalla kaikille ihmisille pitäisi riittää töitä, ja heidän elintasonsa paranisi. Intian sekavan tilanteen huomioonottaen tämä oli selvästi ylioptimistinen näkökanta. Nehrun sosialistinen ajattelutapa tuli esille yhä voimakkaammin hänen 1900-luvun tapahtumia koskevissa analyyseissä.

4.4. Poliittinen herääminen

1900-luku aloitti uuden aikakauden Intian historiassa. Muutokset vaikuttivat laajasti maan kehitykseen, eikä paluu entiseen yhteiskuntajärjestykseen ollut enää mahdollista. Merkittävin muutos tapahtui suhtautumisessa Isoon-Britanniaan. Aikaisemmin Iso-Britannia oli vastannut yksin Intian olojen kehittämisestä. Se oli päättänyt, minkälaista politiikkaa maassa noudatettiin, ja sääteli yhteiskunnan olosuhteita omien tavoitteiden mukaisesti. Satunnaisesta vastustuksesta huolimatta intialaiset olivat hyväksyneet vallitsevan järjestelmän. Tämä ei ollut kuitenkaan vapaaehtoista, vaan johtui lähinnä siitä, ettei intialaisille ollut tarjolla muita vaihtoehtoja. Britit nähtiin läntisen maailmankatsomuksen ja eurooppalaisen teknisen kehityksen edustajina, joiden asemaa oli lähes mahdotonta horjuttaa. 1900-luvun alun maailmanpoliittiset tapahtumat kuitenkin osoittivat intialaisille, että olosuhteita voidaan muuttaa, eikä vieraan imperialistisen vallan alaisuuteen tarvitse jäädä. Japanin ja Venäjän välinen sota v.1904-1905 sekä vallankumoukset Kiinassa ja Turkissa antoivat uskoa, että aasialainen maa oli tarpeeksi voimakas taistelemaan länsimaista ideologiaa vastaan. Intia halusi osallistua modernin yhteiskunnan luomiseen, ja alkoi kyseenalaistaa Ison-Britannian toimien oikeutusta ja mielekkyyttä.[97]

[97] Spear (1919) 1981, 762-763.

Poliittinen toiminta alkoi kehittyä Intiassa varsinaisesti ennen ensimmäistä maailmansotaa. Kansallishenki levisi vähitellen ympäri maata, ja ajatukset vapaudesta ja autonomiasta kasvattivat suosiotaan. Nykyaikaiset poliittiset puolueet syntyivät, mutta samalla myös aatteelliset eroavaisuudet lisääntyivät ja toimintatavat eriytyivät. Kansalliskongressi oli edelleen intialaisen poliittisen elämän keskipiste. Sen rooli muuttui huomattavasti, kun löyhästä yläluokan propagandahenkisestä yhdistyksestä muodostui keskiluokkaan vaikuttava poliittinen elin.[98] Kansalliskongressin sisällä syntyi kaksi erillistä suuntausta, maltillisempi ryhmä, ja suoraviivaisempaa toimintaa kannattava ryhmä, uusi puolue. Maltillista politiikkaa ajava ryhmä jäi kansalliskongressiin, ja uusi puolue erkani omaksi poliittiseksi puolueeksi v. 1906. Uudeksi tekijäksi poliittiseen elämään tuli myös Bengalin osavaltion jakamisen motivoimana perustettu muslimien puolue, muhamettilaisliitto. Varsinainen poliittinen toiminta ennen ensimmäistä maailmansotaa oli kuitenkin melko hapuilevaa. Kansalliskongressi asetti tavoitteekseen 1908 Kanadan tilanteen mukaisesti sisäisen itsehallinnon. Mihinkään merkittäviin toimenpiteisiin tavoitteen johdosta ei ryhdytty, se oli vain nationalistisen ajatusten synnyttämä ensimmäinen päämäärä. Muslimien poliittinen toiminta ei ollut vielä kunnolla alkanut, mutta Uusi puolue lisäsi kannatustaan. Se toi mukanaan politiikkaan uuden piirteen, terrorismin. Ensimmäinen brittiuhreja vaatinut isku tehtiin huhtikuussa 1908, jolloin vahingossa kohteeksi joutuneet kaksi naista kuolivat pommin räjähtäessä. Poliittinen valtataistelu oli alkanut.[99]

Erilaiset hallinnolliset ja uskonnolliset tavoitteet intialaisten keskuudessa sekä Ison-Britannian pyrkimys säilyttää oma asemansa kärjistivät tilanteen nopeasti. Hallitus vangitsi poliittisia agitaattoreita, ja yritti estää kansallishenkisten ajatusten leviämistä. Intialaiset ääriryhmät vastasivat lisääntyneellä väkivallan käytöllä, jotka oli suunnattu korkeita brittihallituksen edus-

---

[98] Kansalliskongressista kehittyi nykyaikainen poliittinen puolue vasta Intian itsenäistymisen jälkeen, jolloin siitä ryhdyttiin käyttämään nimeä kongressipuolue. Vanhanen 1968, 36.

[99] Spear (1919) 1981, 762-763, 782-783, Wolpert 1977, 278-284.

tajia vastaan. Iso-Britannia oli pakotettu poliittisiin uudistuksiin, ja vuonna 1909 säädetyn lain mukaan osavaltioiden lakiasäätävien neuvostojen jäsenmäärää lisättiin, ja intialaisten osuus kasvoi hallinnollisissa tehtävissä. Muutokset hallinnossa sekä Bengalin osavaltion yhdistäminen uudelleen tyydyttivät kansalliskongressia, mutta olivat muslimien mukaan suunnattu heitä vastaan. Sekava poliittinen tilanne sai uusia piirteitä, kun Iso-Britannia ilmoitti elokuussa 1914 Intian taistelevan sen puolella Saksaa vastaan.[100]

Poliittisen myllerryksen alkaessa 1900-luvun alussa Jawaharlal Nehru oli vielä nuori poika, joka ei seurannut yhteiskunnallisia tapahtumia kovinkaan tarkasti. Hänen isänsä Motilal Nehru oli mukana politiikassa, ja varmasti myös Jawaharlal Nehrulla oli jonkinlainen käsitys Intian tapahtumista. Jawaharlal Nehru lähti opiskelemaan Isoon-Britanniaan v.1905, eikä hän näin voinut seurata maansa olosuhteiden kehitystä paikan päällä. Opiskeluaikanaan hän kiinnostui politiikasta, ja pyrki hankkimaan tietoja Intian tapahtumista. Nehru havaitsi kansallistunteen ja vielä määrittelemättömän vapauden kaipuun kasvavan intialaisten keskuudessa. Kansalliskongressi vahvistui, eikä se ollut enää yhtä hindupainotteinen organisaatio kuin aikaisemmin. Muslimit olivat silti selvä vähemmistö. Kansalliskongressin jakaantuminen heikensi Nehrun mukaan sen toimintaa, ja antoi edun Isolle-Britannialle. Myös hallituksen suorittamat vangitsemiset ja lehdistösensuurin toimeenpaneminen vaikeuttivat kansallisaatteen leviämistä. Nehru syytti hallitusta vakoojien ja salaisten poliisijoukkojen käytöstä. Iso-Britannia tuki muslimien poliittista toimintaa, koska he pyrkivät estämään yhtenäisen vastarinnan muodostumisen hallitusta vastaan. Nehru koki Intian poliittisen elämän olleen seisahtaneessa tilassa ensimmäisen maailmansodan aikoihin.[101]

---

[100] Wolpert 1977, 282-284, 286, 289.

[101] Nehru (1934) 1949, 440-442, Nehru (1946) 1959, 271.

4.5. Intia joutui mukaan ensimmäiseen maailmansotaan

Intiassa suhtauduttiin sodan puhkeamiseen ja siihen mukaan joutumiseen Nehrun mielestä usealla eri tavalla. Hän oli itse pettynyt, että Intia vedettiin väkisin mukaan muiden maiden välienselvittelyyn. Intia olisi pitänyt jättää sodan ulkopuolelle, koska sillä ei ollut erimielisyyksiä Saksan tai Turkin kanssa. Intialaisten sotilaiden taistelu turkkilaisia ja egyptiläisiä vastaan johti Nehrun mukaan Intian maineen huononemiseen Länsi-Aasiassa. Tämä saattoi aiheuttaa Intialle vaikeuksia tulevaisuudessa. Intian armeijassa esiintyi tyytymättömyyttä, ja osa sotilaista nousi kapinaan esimiehiään vastaan. Vastarinnan määrää oli vaikea arvioida, koska Ison-Britannian harjoittaman sensuurin takia kaikkia tietoja ei tullut julkisuuteen. Nehru kritisoi myös sotatilan aiheuttamia velvoitteita. Yhteiskuntaan säädetään yleensä sodan takia erillisiä lakeja. Näin kävi myös Intian tapauksessa, kun Iso-Britannia sääti Defence of India act- nimisen lain. Sodan merkitys Intian teollisuuden kehitykselle oli Nehrun mielestä kaksijakoinen. Se lisäsi Intian teollisuutta, mutta suurin osa tuotteista meni brittien käyttöön, eikä lisääntynyt tuotanto hyödyttänyt kurjissa oloissa eläviä intialaisia. Lisäksi Intian oli tuettava Isoa-Britanniaa suurilla raha-avustuksilla, joita Iso-Britannia kutsui lahjoiksi. Nämä lahjat olivat Nehrun mukaan esimerkki brittien häikäilemättömyydestä. Ensin he pakottivat köyhän maan osallistumaan jonkin toisen maan sodan rahoittamiseen, ja sitten vielä väittivät, että rahoitus oli vapaaehtoista. Sodan puhkeamisesta johtunut ulkomaankaupan vaikeutuminen ja jopa osittainen loppuminen aiheuttivat myös vaikeuksia Intian elinkeinoelämälle. Lisäksi intialaisia värvättiin pakonomaisin keinoin armeijan palvelukseen. Ison-Britannian päätös osallistua ensimmäiseen maailman sotaan vaikutti siis monella kielteisellä tavalla Intian olosuhteisiin.[102]

Nehrun suhtautuminen Intian liittämiseen ensimmäiseen maailmansotaan oli ymmärrettävästi hyvin kielteinen. Hän toivoi, että Iso-Britannia ei me-

---

[102] Nehru (1934) 1949, 667-669, Nehru s.a.2, 220.

nestyisi sodassa. Nehru piti jopa oikeutettuna sitä, että Iso-Britannia kärsisi tappioita, eikä pystyisi säilyttämään imperialistista valtaansa. Hän ei ollut varsinaisesti kenenkään puolella ensimmäisessä maailmansodassa, koska Intia ei taistellut omien tavoitteiden puolesta. Luonnollisesti hän toivoi intialaisten joukkojen kärsivän mahdollisimman vähän tappioita. Eurooppalaiset suurvallat edustivat juuri sitä imperialistista vallankäyttöä, jota Nehru vastusti. Niinpä hän ei toivonut myöskään Saksan voittoa, vaikka se taisteli Isoa-Britanniaa vastaan. Nehrun sympatia oli eniten Ranskan puolella. Mitään loogista syytä tähän ei ollut, ja hän päätyikin siihen todennäköisesti siksi, että se oli neutraalein vaihtoehto.[103]

Nehrun mukaan Intiassa suhtauduttiin ristiriitaisesti Ison-Britannian rooliin ensimmäisessä maailmansodassa. Julkisesti Intia asettui Ison-Britannian taakse sodan puhjetessa. Intialaiset ruhtinaat kannustivat brittejä, sillä he yrittivät hyötyä tilanteesta taloudellisesti. Myös se osa ylempää keskiluokkaa, joka oli läheisessä kanssakäymisessä brittien kanssa, oli Ison-Britannian puolella oman asemansa turvaamiseksi. Koska intialaisten vaikutusmahdollisuudet olivat muutenkin vähäiset, ei heidän kannattanut olla eri mieltä brittien kanssa. Nehrun mukaan intialaisten tuki arvostettiin korkealle, ja Iso-Britannia jopa lupasi suhtautua uudella tavalla Intiaa kohtaan. Hän tulkitsi nämä lupaukset kuitenkin sotatilan paineiden synnyttämiksi valheiksi, joihin ei kannattanut luottaa. Vain suuret muutokset, jotka lopettaisivat Ison-Britannian vallan, olisivat Intian kannalta hyödyllisiä. Lupausten ainoa tarkoitus oli lujittaa brittien otetta Intiasta, joka oli sodan takia heikentynyt.[104]

Kaikki eivät kuitenkaan suhtautuneet yhtä positiivisesti Ison-Britannian sotamenestykseen. Osa ääriryhmiin kuuluvista sekä Intiassa että ulkomailla asuvista ihmisistä yrittivät hyötyä Ison-Britannian ongelmista. He organisoi-

[103] Nehru (1936) 1958, 31.

[104] Nehru (1934) 1949, 667-668.

vat vastarintaa, ja liittoutuivat Saksan hallituksen kanssa. Ensimmäinen maailmansota nähtiin Intian mahdollisuutena irrottautua imperialismin vallasta. Pieni ryhmä intialaisia allekirjoitti yhteistyösopimuksia saksalaisten kanssa mahdollisista jatkotoimista, mikäli Saksa voittaisi sodan. Saksan tappio lopetti spekulaatiot kuitenkin nopeasti. Nehrun mielestä suunnitelmassa oli mukana enemmän tunnetta kuin järkeä. Hän ei periaatteessa hyväksynyt intialaisten veljeilyä saksalaisten kanssa, sillä Saksa oli ideologialtaan yhtä imperialistinen kuin Iso-Britannia. Nehru oli kuitenkin tyytyväinen, että edes jonkinlaista vastarintaa syntyi brittejä vastaan. Voimavarat oli kuitenkin suunnattava oikealla tavalla ja riittävän laajalla rintamalla Isoa-Britanniaa vastaan, jotta asioihin voitaisiin todella vaikuttaa.[105]

Nehru koki ensimmäisen maailmansodan ratkaisun pitkittymisen vähentäneen Ison-Britannian auktoriteettia. Ihmiset alkoivat epäillä, että brittien imperialistinen ote oli heikentymässä, koska se ei pystynyt ratkaisemaan sotaa nopeasti edukseen. Nationalistiset ajatukset voimistuivat sodan aikana. Intian sekavan sisäisen tilanteen rauhoittuminen Lucknowin kongressin seurauksena vuonna 1916 loi perustan uudistuspyrkimyksille. Kansalliskongressi vahvisti asemiaan, ja sen rinnalle syntyneet uudet poliittiset järjestöt lisäsivät intialaisten uskoa olosuhteiden parantumiseen. Poliittinen ja uskonnollinen harmonia ei kuitenkaan kestänyt kauan, vaan vanhat erimielisyydet puhkesivat uudelleen heti sodan päätyttyä.[106] Intian hetkellinen sisäinen vahvistuminen johtui siitä, että Ison-Britannian huomio oli kiinnittynyt sotatoimiin. Yhteiskunta oli pysähtyneessä tilassa ihmisten odottaessa sodan päättymistä. Iso-Britannia ei pyrkinyt sodan aikana ratkaisemaan Intian ongelmia, vaan se siirtyivät tulevaisuuteen. Nehrun esiintuoma Intian yhtenäistyminen olikin lähinnä poikkeuksellisten olosuhteiden vaikutuksesta syntynyttä ylireagointia. Todellisten ratkaisujen syntyminen ei ollut mahdollista näin lyhyessä ajassa.

---

[105] Nehru (1934) 1949, 668.

[106] Nehru (1934) 1949, 672-674.

5. Iso-Britannia yritti säilyttää imperialismin Intiassa

5.1. Gandhi Ison-Britannian vastaisen taistelun johtoon

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen intialainen yhteiskunta siirtyi lopullisesti menneisyydestä modernin kehityksen aikakauteen. Ison-Britannian henkinen yliote oli murtumassa, eikä sitä pidetty enää ikuisena hallitsijana. Uudet puolueet lisäsivät intialaisten vaikutusmahdollisuuksia. Ihmiset alkoivat tiedostaa oman merkityksensä osana britti-imperiumia. He ymmärsivät pystyvänsä vaikuttamaan asioihin. Uusi ylpeyden tunne levisi ympäri Intiaa. Sodan aikana ulkomailla palvelleet sotilaat ja muut työntekijät kertoivat palatessaan paremmista olosuhteista, joita he näkivät matkoillaan. Suurimman muutoksen Ison-Britannian ja Intian väliseen suhteeseen aiheutti kuitenkin Gandhi, josta tuli brittien vastaisen taistelun keulahahmo.[107]

Gandhi oli luonut maineensa Etelä-Afrikassa, jonne hän lähti vuonna 1894 harjoittamaan asianajajan ammattiaan. Hänestä tuli vähitellen poliittinen uudistaja ja intialaisten työläisten puolestapuhuja. Etelä-Afrikassa Gandhi käytti ensimmäisen kerran kehittelemäänsä poliittista keinoa, väkivallatonta vastarintaa. Palattuaan Intiaan vuonna 1915 Gandhi ei heti osallistunut kansalliskongressin toimintaan, vaan kierteli ympäri maata. Hän organisoi vastarintaa mm. indigon viljelyä sekä kohonneita maaveroja vastaan, ja lisäsi näin suosiotaan talonpoikien keskuudessa. Ison-Britannian hallitus ei vielä puuttunut Gandhin toimintaan, vaan hän sai toteuttaa päämääriään rauhassa.[108]

Yleinen ilmapiiri oli Intiassa kireä. Iso-Britannia pelkäsi voimistuvan kansallismielisyyden johtavan levottomuuksiin, ja turvatakseen asemansa se sääti uusia lakeja. Rowlatt act tuli voimaan alkuvuodesta 1919. Se antoi tuoma-

[107] Wolpert 1977, 296-297.

[108] Alphonso-Karkala 1975, 7, Edwardes 1971, 32-33, Wolpert 1977, 296.

reille yksinoikeuden tuomita poliittisesta toiminnasta vankilaan ilman oikeudenkäyntiä, ja osavaltioiden paikalliset hallitukset saivat internointioikeuden. Ison-Britannian toiminta herätti intialaisten keskuudessa suuren vastustusryöpyn.[109]

Nehrun mukaan ihmiset olivat Intiassa ensimmäisen maailmansodan jälkeen odottavalla kannalla. Vaikka Ison-Britannian harjoittaman politiikan äkillisestä muutoksesta ei haaveiltukaan, sen luultiin olevan valmis jonkinlaisiin myönnytyksiin. Lisääntyneen vapauden sijasta seurauksena oli kuitenkin entisestään tiukentunut imperialistinen hallinto. Nehru ei voinut ymmärtää uusien lakien luomista. Hän myönsi, että Intiassa oli ollut sodan jälkeen satunnaisia levottomuuksia. Osa vastarinnasta, mm. talonpoikien liikkeet, olivat melko voimakkaita. Intiassa ei ollut silti havaittavissa mitään yleistä ja väkivaltaista brittien vastaista toimintaa, joka olisi edellyttänyt uusien lakien säätämistä. Väestö vain protestoi aivan luonnollisella tavalla huonoja olosuhteita vastaan. Ison-Britannian toiminta oli hänen mielestään selvästi liioiteltua. Se oli samalla osoitus Ison-Britannian muuttumattomasta asenteesta ja vanhoillisuudesta. He yrittivät yhä estää Intian kansallishengen kehittymistä, ja ylläpitää imperialistista valtaa. Nehru tulkitsi Ison-Britannian toimia myös niin, että se ei edes yrittänyt päästä molempia osapuolia jotenkin tyydyttävään ratkaisuun. Muualla maailmassa imperialismi oli häviämässä, ja kansat saivat mahdollisuuden itsenäistyä, mutta Iso-Britannia jatkoi sitkeästi hyväksikäyttöä. Nehrun mukaan Iso-Britannia ei jättänyt Intialle muuta mahdollisuutta kuin ryhtyä voimakkaimpiin toimenpiteisiin. Intialaisilla oli oikeus vapauteen siinä missä muillakin. Ratkaisu oli kuitenkin lähellä, sillä Gandhi tarjosi intialaisille aivan uuden vaikutusmahdollisuuden.[110]

---

[109] Spear (1919) 1981, 785.

[110] Nehru (1934) 1949, 712-713.

Intialaiset poliitikot olivat yrittäneet estää Rowlatt actin hyväksymisen, mutta he eivät onnistuneet tavoitteessaan. Kansalliskongressi koki uusien lakien olevan suora hyökkäys sitä vastaan. Kongressissa tapahtui myös sisäisiä muutoksia, kun osa sen jäsenistä erosi. Gandhi ei jäänyt ihmettelemään Ison-Britannian toimia, vaan ryhtyi organisoimaan vastarintaa. Hän kehotti ihmisiä lopettamaan työnteon, ja rohkaisi heitä aloittamaan paastoamisen ja rukoilemisen. Muutamilla paikkakunnilla protestoinnit muuttuivat väkivaltaisiksi mellakoiksi. Iso-Britannia seurasi huolestuneena tilanteen kehittymistä. Olosuhteet olivat äärimmäisen jännittyneet, ja johtivat lopulta traagiseen yhteenottoon. Kenraali Dyerin johtamat brittijoukot avasivat tulen Jallianwalla Baghiin Amritsarin kaupunkiin kokoontuneita intialaisia kohtaan 13.4. 1919. Silmittömän ampumisen seurauksena lähes neljä sataa ihmistä kuoli, ja yli 1200 loukkaantui. Vakavilta jälkiseurauksilta intialaisten taholta vältyttiin kahdesta syystä. Ison-Britannian hallitus ryhtyi tutkimaan tapausta, ja Dyerin todettiin toimineen väärin. Hänet lähetettiin takaisin Isoon-Britanniaan. Tärkeämpi syy oli kuitenkin se, että juuri Gandhi oli Intian kansallisaatteen johtohenkilö. Aggressiivinen suhtautuminen ja väkivalta eivät kuuluneet hänen toimintatapoihinsa, ja näin kostoiskut jäivät tekemättä.[111]

Nehru suhtautui Amritsarin tapahtumiin yllättävänkin avarakatseisesti. Hän tuomitsi jyrkästi Dyerin toiminnan, mutta pystyi henkilökohtaisista tunteistaan huolimatta käsittelemään tapahtumaan vaikuttaneita seikkoja järkevästi. Hän ei sortunut kansalliskiihkoon, vaan kykeni hahmottamaan puolueettoman kokonaiskuvan. Nehrun mukaan Jallianwalla Baghin verilöylyn vaikutukset ulottuivat kauas tulevaisuuteen. Näin väkivaltaista ja paljon viattomia uhreja vaatinutta tapahtumaa oli vaikea unohtaa. Dyerin päätös käskeä sotilaidensa ampua kohti aseetonta väkijoukkoa oli Nehrun mielestä käsittämätön. Alueelta oli vain yksi reitti ulos, jonka brittisotilaat tukkivat. Dyerilla oli selvästi päämääränään palauttaa imperialistinen suhtautuminen intialaisiin. He olivat toisarvoisia ihmisiä, joiden tehtävänä oli palvella Isoa-

[111] Brown 1986, 214, Spear (1919) 1981, 785-786, Wolpert 1977, 298-299.

Britanniaa. Nehrun mielestä brittihistorioitsijoiden esiintuoma väite siitä, että Dyer ei tiennyt alueen olevan suljettu, ei vähentänyt hänen vastuutaan. Nehru oli käynyt alueella, ja hänen mukaansa jokainen saattoi helposti nähdä, että Jallianwalla Baghista ei ollut kuin yksi tie ulos. Mikään ei oikeuttanut Dyeria aloittamaan tulitusta. Ampumisen jatkuminen ja sen kohdistaminen muurin yli kiipeäviin ihmisiin oli selvä merkki toiminnan suunnitelmallisuudesta. Myös ihmisten pakottaminen ryömimään oli osoitus brittien tavoittelemasta ylemmyyden tunteesta.[112]

Henkisesti raskaan tapauksen luonne muuttui Nehrulle yhä synkemmäksi hänen matkustaessaan vuoden 1919 lopulla Amritsarista Delhiin yöjunalla. Samassa vaunuosastossa matkusti Dyer, joka oli Nehrun mukaan todennäköisesti tulossa Jallianwalla Baghin tapahtumiin liittyvistä kuulusteluista. Nehru kuuli, kuinka Dyer kerskui hallinneensa koko kaupunkia ja vähentäneensä kapinamielialaa. Vain säälistä hän oli lopulta vetäytynyt sieltä. Nehru järkyttyi huomatessaan, ettei Dyer osoittanut pienintäkään merkkiä katumuksesta. Samanlainen asenne oli havaittavissa laajemminkin brittien keskuudessa. Vaikka Iso-Britannia virallisesti tuomitsi Dyerin toiminnan, monet olivat kuitenkin tyytyväisiä, että niskoittelevia alamaisia ojennettiin. Nehru koki roturistiriitojen lisääntyneen, ja uskoi niiden vaikuttaneen osaltaan Amritsarin murhenäytelmän syntymiseen.[113]

Jallianwalla Baghin tapahtumat liittyivät Nehrun mielestä selvästi Ison-Britannian ja Intian väliseen perusongelmaan eli imperialismiin. Kyse ei ollut niinkään yksittäisestä teosta, vaan syvälle yhteiskuntaan juurtuneista asenteista. Iso-Britannia oli aina joutunut olemaan varuillaan hallitessaan Intiaa. Se ei ollut koskaan yrittänyt ymmärtää intialaisia, vaan kohteli heitä vähempiarvoisina ihmisinä. Britit elivät erossa todellisesta Intiasta omassa suljetussa maailmassaan, ja he luottivat aseellisen voiman tarjoamaan tur-

---

[112] Nehru (1936) 1958, 43, Nehru (1934) 1949, 714-715.

[113] Nehru (1936) 1958, 43-44, Nehru (1934) 1949, 715.

vallisuuden tunteeseen. Tässä piili Nehrun mukaan ongelman ydin. Koska britit eivät tunteneet Intiaa ja sen olosuhteita, he eivät myöskään osanneet suhtautua asioihin oikealla tavalla. Sepoykapinan tapahtumat olivat hyvin brittien muistissa, ja pelko uudesta kriisistä eli koko ajan. Kolme päivää ennen Jallianwalla Baghin ammuskelua britit ja intialaiset olivat ottaneet yhteen. Sotilaat olivat ampuneet aseettomia mellakoitsijoita, ja intialaiset kostivat surmaamalla viattomia brittejä. Tätä taustaa vasten Nehru ymmärsi, että jonkinasteisen konfliktin syttyminen oli enemmän kuin todennäköistä. Brittien reagointi oli kuitenkin tyrmistyttävä. He olivat valmiita tekemään mitä vain oman etunsa turvaamiseksi. Vaikka huomio keskittyi Dyeriin, todellinen syyllinen löytyi pitkään jatkuneesta imperialismista, ja sen muokkaamista yleisistä asenteista.[114]

5.2. Ison-Britannian suhtautuminen nationalismiin

5.2.1. Passiivinen vastarinta haastoi imperialismin

Joulukuussa 1919 Ison-Britannian hallitus ja kansalliskongressi sopivat yhteistyöstä uuden perustuslain luomiseksi. Suunnitelmat kariutuivat kuitenkin nopeasti, kun kongressi päätti seuraavana vuonna hyväksyä Gandhin ehdotuksen passiivisesta vastarinnasta, ja aloittaa taistelun imperialismia vastaan. Mitään yhtä selkeää syytä äkilliseen suunnanmuutokseen ei ollut. Koko puolue ei kannattanut uutta taktiikkaa, vaan monet sen jäsenet epäilivät suunnitelman tehokkuutta. Gandhi oli kuitenkin noussut niin merkittävään asemaan kansalliskongressin sisällä, että hän sai tahtonsa läpi. Gandhi oli lisännyt kannatustaan erityisesti sellaisilla alueilla, jotka olivat aiemmin osallistuneet politiikkaan vain vähäisessä määrin. Ehdotuksen hyväksymistä helpotti myös se, että Gandhilla ei ollut varteenotettavia poliittisia kilpailijoita.[115]

---

[114] Nehru (1934) 1949, 714-715.

[115] Brown 1986, 214-215.

Passiivisella vastarinnalla oli mullistava vaikutus Intian poliittisessa elämässä. Gandhi laajensi nationalismin myös tavallista kansaa koskevaksi liikkeeksi. Se myös lähensi eri yhteiskuntaluokkia välisiä suhteita. Iso-Britannia ei voinut enää väheksyä kansallisaatteen merkitystä. Samalla imperialismin muoto muuttui. Gandhin vaikutus ihmisiin oli vaihteleva. Hänen uskonnollis-filosofiset ajatuksensa Jumalan valtakunnan muodostamisesta maan päälle jäivät useimmille etäisiksi. Sen sijaan Gandhin käytännön teot kuten kehrääminen, paastoaminen ja vaeltaminen ympäri Intiaa tekivät hänestä itsenäisyysliikkeen johtajan ja Intian vaikutusvaltaisimman henkilön. Ison-Britannian oli mietittävä tarkoin, kuinka se suhtautui Gandhiin. Kansalliskongressi kehittyi Gandhin johdolla yhä voimakkaammaksi poliittiseksi organisaatioksi. Samaan aikaan Intian muu poliittinen toiminta eli murroskauttaan. Uusia puolueita syntyi lisää, ja toimintatavat muuttuivat entistä aggressiivisemmaksi. Uskonnolliset ja poliittiset erimielisyydet muslimien ja hindujen välillä johtivat jatkuvasti väkivaltaisuuksiin. Myös Iso-Britannia kovensi otteitaan. Gandhi lopetti passiivisen vastarinnan helmikuussa 1922, kun kiihkeä ilmapiiri johti siihen, että väkijoukko surmasi 22 intialaista poliisia. Ihmiset eivät olleet vielä kypsiä muutokseen.[116]

Nehru kannatti passiivista vastarintaa. Hänen mielestään väestön oli korkea aika ryhtyä toimimaan Isoa-Britanniaa vastaan. Nehru korosti Gandhin merkitystä, jota ilman nationalismi olisi ollut paljon heikompi aate. Gandhi toi ihmisille takaisin heidän arvokkuutensa ja ylpeytensä. Isoa-Britanniaa ei enää pelätty, koska ihmiset olivat henkisesti vahvempia. Taloudelliset ongelmat ja työttömyys eivät jättäneet ihmisille muuta vaihtoehtoa kuin osallistua passiiviseen vastarintaan. Nehru koki Ison-Britannian omalla toimettomuudellaan luoneen perustan laajalle kansanliikkeelle. Myös muut poliittiset ja uskonnolliset yhteenotot johtuivat brittien kykenemättömyydestä hallita Intiaa. Ihmiset eivät ikuisesti alistu huonoihin olosuhteisiin. Nehrun mielestä Ison-Britannian ja Intian välisissä voimasuhteissa tapahtui selkeä

[116] Brown 1986, 217, 221, Wolpert 1977, 302, 306-307.

muutos passiivisen vastarinnan ansiosta. Iso-Britannia ei ollut aikaisemmin kohdannut näin laajaa vastarintaa. Vaikka Nehrukin myönsi, että liikkeellä oli omat ongelmansa eikä sen tavoitteet aina toteutuneet, se onnistui horjuttamaan imperialistista hallintoa. Britit eivät tienneet, kuinka liikkeeseen pitäisi suhtautua.[117]

Ison-Britannian reaktio passiivisen vastarinnan kukistumiseen oli odotettu. Nehru ei yllättynyt, että Iso-Britannia yritti lopettaa liikkeen voimakeinoilla. Juuri tässä oli hänen mukaansa nähtävissä maiden väliset ideologiset erot. Intialaiset taistelivat oman kansansa ja maansa tulevaisuudesta, ja silti he olivat valinneet keinokseen rauhanomaisen Isoon-Britanniaan kohdistuvan boikotoinnin. Tämä oli osoitus intialaisten inhimillisyydestä ja halusta toimia sivistyneesti. Iso-Britannia sen sijaan yritti aseellisen voimansa turvin lakkauttaa vastarinnan. Se ei pyrkinyt todellisiin ratkaisuihin, vaan yritti jälleen siirtää ongelmat kauemmaksi tulevaisuuteen. Intialaisia poliittisia vaikuttajia pidätettiin, ja heitä vangittiin valheellisten syytösten perusteella. Nehrua uhkailtiin vangitsemisella kesällä 1921, koska hän oli pitänyt Ison-Britannian vastaisia puheita. Tuolloin häntä ei kuitenkaan vielä vangittu.[118]

Nehru tuomitsi jyrkästi Ison-Britannian hallituksen toiminnan. Hänen mukaansa poliisi ja hallituksen virkamiehet syyllistyivät väkivaltaan, terrorismiin, kiristykseen, uhkailuun ja lahjusten vastaanottamiseen. Walesin prinssin vierailu Intiassa vuoden 1921 lopulla käynnisti massapidätykset. Kansalliskongressi oli suunnitellut vierailun boikotoimista kaikin mahdollisin keinoin. Hallitus kuitenkin vangitutti kymmeniä tuhansia intialaisia estääkseen itselleen kiusallisen julkisuuden syntymisen. Myös Jawaharlal Nehru ja hänen isänsä Motilal Nehru vangittiin. Useimmat intialaiset olivat innoissaan päästessään vankilaan, ja he suorastaan pyrkivät sinne. Vangitseminen oli heille merkki vastarinnan onnistumisesta ja Ison-Britannian henki-

---

[117] Nehru (1936) 1958, 69-70, Nehru (1934) 1949, 722.

[118] Nehru (1936) 1958, 78-79, Nehru 1946, 33.

sestä heikentymisestä. Jawaharlal Nehru ja Motilal Nehru tuomittiin puoleksi vuodeksi vankilaan. Vastarinnan periaatteiden mukaisesti he eivät puolustaneet itseään oikeudessa. Oikeudenkäynti oli Nehrun mukaan lähinnä koomillinen tapahtuma. Britit yrittivät tekaistujen syytteiden avulla vangita intialaisia, jotka puolestaan halusivat vankilaan. Nehrun usko Ison-Britannian politiikkaan heikkeni entisestään. Iso-Britannia esiintyi demokraattisen järjestelmän kannattajana ympäri maailmaa, mutta toimi käytännössä juuri päinvastoin. Nehru oli vakuuttunut, että maiden välinen imperialistinen suhde tulisi muuttumaan lähitulevaisuudessa. Hänen oli kuitenkin tunnustettava, että muutoksen aika ei ollut vielä tullut.[119]

Nehru myönsi, että Ison-Britannian imperialistinen voima oli osasyy väkivallattoman vastarinnan kukistumiseen. Hallituksen suorittamien pidätysten johdosta lähes kaikki liikkeen johtajat olivat vankilassa. Ainoastaan Gandhi oli vapaana, koska britit eivät uskaltaneet vangita häntä. Gandhin lakkautettua passiivisen vastarinnan helmikuussa 1922 myös hänet vangittiin. Nehrun mielestä tämä oli selvää taktikointia Ison-Britannian taholta. Gandhi voitiin pidättää, koska Intian kansallisaate oli hetkellisesti saatu kuriin. Imperialismi ei kuitenkaan yksin kukistanut väkivallatonta vastarintaa. Liikkeeltä puuttui Nehrun mukaan selkeä ideologia ja tavat toteuttaa sitä. Myös vastarintaan osallistuneilla ihmisillä oli erilaisia tavoitteita. Väestöä olisi pitänyt kouluttaa enemmän ja informoida tehokkaammin. Nehru kritisoi aluksi Gandhin päätöstä lakkauttaa liike väkivaltaisuuksien vuoksi. Niitä tulisi hänen mukaansa aina olemaan. Myöhemmin Nehru ymmärsi paremmin Gandhin päätöstä. Hän koki väkivallattoman vastarinnan olleen erinomainen suunnannäyttäjä Intian poliittisessa elämässä. Se osoitti Ison-Britannian vallan haavoittuvaisuuden.[120]

---

[119] Nehru (1936) 1958, 81, 85.

[120] Nehru (1936) 1958, 81-88, Nehru 1946, 37.

Nehrun realistinen suhtautuminen Intian tapahtumiin tuli hyvin ilmi väkivallattoman vastarinnan yhteydessä. Hän ei jäänyt surkuttelemaan liikkeen lakkauttamista ja brittien toimintaa, vaan oli heti valmis myöntämään, että syy epäonnistumiseen oli myös intialaisissa itsessään. He eivät vielä olleet valmiita muutoksiin. Väkivallattoman vastarinnan ongelmana oli se, että se oli ensimmäinen laajempi, organisoitu yritys uhmata brittien valtaa. Intialaisilla ei ollut kokemusta vastaavanlaisesta tilanteesta, ja tämä haittasi toimintaa. Gandhin osin utopistisetkin tavoitteet ja rauhanomainen toimintatapa helpottivat Ison-Britannian tehtävää kukistaa vastarinta. Brittien voimakas suhtautuminen tilanteeseen oli heidän kannaltaan paras vaihtoehto. Vaikka Nehru halusi nopeita tuloksia, hän ymmärsi, että niiden saavuttaminen oli vaikeaa. Nehrun ja Gandhin virhe oli se, että he kuvittelivat Intian muodostavan yhtenäisen kokonaisuuden, joka oli heidän ajatustensa takana. Nehru oli tietoinen Ison-Britannian vaihtelevasta suhtautumisesta eri väestöryhmiin, ja vaikeuttavan siten yhtenäisen Intian muodostumista. Hän ei osannut kuitenkaan suhteuttaa omaa toimintaansa sen mukaan. Intialaisten keskinäisen riitelyn ja hapuilevan politiikan tuloksena imperialismi näytti vahvemmalta kuin se todellisuudessa oli. Nehrun ja Gandhin tavoite yhtenäisestä Intiasta alkoi vähitellen haitata heidän toimintaansa.

5.2.2. Tyytymättömyys johti toiseen kansanliikkeeseen

Intian poliittinen tilanne oli passiivisen vastarinnan päätyttyä vuonna 1922 lamaantunut. Gandhi oli vankilassa vuoteen 1924 saakka, jonka jälkeen hän vetäytyi politiikasta ja keskittyi sosiaalityöhön sekä kehräämiseen. Kansalliskongressin sisäinen yhtenäisyys heikkeni passiivisen vastarinnan loputtua, koska sillä ei ollut enää selkeää ihmisiä yhdistävää tavoitetta. Kongressin jäsenmäärä putosi, ja sen vaikutusmahdollisuudet heikkenivät. Ison-Britannian ja Intian välinen suhde muuttui 1920-luvun kuluessa. Uudet lait antoivat Intialle lisää päätösvaltaa. Vuonna 1923 voimaantulleen vapaamman rahapolitiikan seurauksena Intia vaikeutti tullimaksuillaan Ison-Britannian verojen keruuta. Tämä kohdistui erityisesti puuvillaan, josta

saatavat verotulot loppuivat kokonaan parissa vuodessa. Iso-Britannia ei suhtautunut suopeasti tulojensa vähenemiseen, vaan menetyksiensä vastapainoksi se kaksinkertaisti suolaveron. Suola oli tärkeä tuote erityisesti köyhimmälle väestönosalle eli talonpojille, ja sen verotuksen kohottaminen vaikeutti huomattavasti heidän elämäänsä. Suolaveron vastustamisesta muodostui eräs pääteema Gandhin organisoimassa toisessa vastarintaliikkeessä, joka alkoi vuonna 1930.[121]

Muutamista uudistuksista huolimatta vanhat ongelmat eivät olleet hävinneet. Intia oli yhä tärkeä taloudellinen alue Isolle-Britannialle, eivätkä britit halunneet luopua tuottavasta suhteesta. Vaikka maiden välinen kauppa väheni 1920- ja 1930-luvuilla, Intia säilytti asemansa suurimpana brittituotteiden ostajana. Ison-Britannian uudistustoimet olivat kokonaisuudessaan melko vähäiset, ja ne eivät vakuuttaneet intialaisia. Hallitus perusti vuonna 1927 työryhmän, joka ryhtyi selvittämään, kuinka Intian Intiaa koskevia perustuslaillisia uudistuksia olisi toteutettava. Työryhmän koostumus aiheutti Intiassa suuren protestiaallon, sillä siinä ei ollut mukana intialaisia. Työryhmää ryhdyttiin kutsumaan johtajansa Sir John Simonin mukaan nimellä Simon comission, ja saapuessaan Intiaan alkuvuodesta 1928 se kohtasi jatkuvasti mielenosoituksia ja poistumiskehotuksia. Enää ei riittänyt, että Iso-Britannia suostui Intiaa koskeviin uudistuksiin. Sen oli lisäksi suoritettava ne intialaisten haluamalla tavalla.[122]

Muslimien ja hindujen poliittiset erimielisyydet huipentuivat Kalkutan konferenssissa joulukuussa 1928, jolloin Jinnah käveli ulos kesken kokouksen, ja kieltäytyi yhteistyöstä hindujen kanssa. Erimielisyyksien taustalla oli muutamien kansalliskongressin jäsenten ehdotus siitä, kuinka Ison-Britannian ja Intian välistä suhdetta muutettaisiin. Suunnitelma tuli tunnetuksi nimellä Nehru report, ja eräs sen johtavista kehittäjistä oli Motilal Nehru. Ehdotuk-

[121] Brown 1986, 224-225, Wolpert 1977, 308.

[122] Brown 1986, 240, Wolpert 1977, 311.

sen ideana oli muodostaa brittiläisestä Intiasta itsehallintoalue, johon liitettäisiin ympäröiviä ruhtinaskuntia. Olennaista oli vallan säilyttäminen keskushallinnolla, jolloin provinssien rooli pysyisi pienempänä. Tämä tarkoitti käytännössä vallan keskittymistä hinduille, eivätkä muslimit voineet hyväksyä sitä. Suunnitelman lopullisena päämääränä oli Intian itsenäisyys. Mikäli Iso-Britannia ei hyväksyisi ehdotusta vuoden 1929 loppuun mennessä, intialaiset aloittaisivat toisen passiivisen vastarintaliikkeen.[123]

Kansalliskongressin sisällä oli myös erimielisyyksiä. Merkittävään asemaan kongressissa ja kansan keskuudessa noussut Jawaharlal Nehru ryhtyi vaatimaan Intialle täydellistä itsenäisyyttä. Gandhi, Motilal Nehru ja suurin osa puolueen muista johtajista ei pitänyt Jawaharlal Nehrun tavoitetta realistisena, ja he vastustivat näin radikaalia suunnitelmaa. Gandhi katsoi asioita kuitenkin laajemmalla perspektiivillä. Hän tuli siihen tulokseen, että Jawaharlal Nehru oli niin suosittu henkilö erityisesti nuorison, työläisten ja sosialistisien ryhmien keskuudessa, että hänet kannattaisi valita kansalliskongressin johtoon. Vuonna 1929 Jawaharlal Nehru valittiin vain 40-vuotiaana kansalliskongressin presidentiksi. Taistelu imperialismia vastaan oli saanut uuden suunnan. Joulukuussa 1929 pidetyssä kokouksessa itsenäisyys tuli kongressin viralliseksi tavoitteeksi.[124]

Nehru myönsi Intian poliittisen elämän hajanaisuuden passiivisen vastarinnan jälkeen. Nationalismin innoittamina syntyneet poliittiset ryhmät toimivat itsekkäästi. Kukin ryhmä ajoi vain omaa etuaan, eikä muiden kanssa syntynyt yhteistyötä. Gandhin aikaansaama yhtenäisyys katosi yhtä nopeasti kuin se oli syntynytkin. Nehrun mielestä Ison-Britannian luomat olosuhteet eivät antaneet ihmisille muuta vaihtoehtoa kuin taistella paremman tulevaisuuden puolesta. Ison-Britannian toteuttamat uudistukset olivat intialaisten poliittisen painostuksen tuloksena tehtyjä näennäisiä ratkaisuja, jotka eivät

[123] Brown 1986, 256-258, Wolpert 1977, 312.

[124] Wolpert 1977, 312-314.

käytännössä parantaneet olosuhteita. Monesti niiden vaikutus oli jopa kielteinen, koska Iso-Britannian pyrki korvaamaan menettämänsä edut jollakin toisella tavalla. Britit jatkoivat myös ääriryhmiä ja muslimeja rohkaisevaa politiikkaansa, ja loivat näin erimielisyyttä intialaisten keskuuteen. Nehru koki Ison-Britannian suorittamien vangitsemisten tarkoituksena olleen kansalliskongressin aseman heikentäminen. Estämällä kongressin johtajien toiminnan Iso-Britannia vaikeutti nationalismin leviämistä, ja vankisti omaa asemaansa. Samalla myös muut aatesuunnat voimistuivat.[125]

Iso-Britannia onnistui toimillaan hidastamaan kansallisaatteen leviämistä. Nehrun mukaan ihmiset alkoivat toipua passiivisen vastarinnan loppumisesta aiheutuneesta lamasta vasta vuonna 1928, jolloin poliittinen toiminta heräsi uudelleen henkiin. Tätä ennen intialaiset olivat olleet apaattisia, ja tyytyneet vain seuraamaan tapahtumia. Muutos asenteessa heijastui koko yhteiskuntaan. Nuoret perustivat lukuisia yhdistyksiä, ja ryhtyivät keskustelemaan Intian tarvitsemista uudistuksista. Työläiset lakkoilivat, ja vaativat parempaa palkkaa. Nehru näki hallituksen kokeneen pitkään jatkuneen tilanteen uhkaavaksi, ja se vangitsi ammattiyhdistysjohtajia maaliskuussa 1929. Suurimman huomion keräsi kuitenkin Simon comissionin vastustaminen. Nehrun mielestä Intian kansallishenki oli jälleen nousussa, ja ihmiset olivat valmiina taistelemaan Isoa-Britanniaa vastaan. [126]

Nehrun mukaan Ison-Britannian hallituksella oli vain yksi päämäärä, kun se lähetti Simon comissionin Intiaan. Sen tarkoituksena oli pyrkiä pitkittämään imperialistista valtaansa. Nehrua ei harmittanut niinkään se, että yhtään intialaista ei ollut mukana päättämässä asioista. Monet tosin arvostelivat suunnitelmaa tämän takia. Olennaista oli Nehrun mielestä se, että Intian ei vieläkään uskottu pystyvän muodostamaan itsenäistä hallintoaluetta. Simon comissionin lähettäminen oli merkki siitä, että Iso-Britannia aikoi hallita Inti-

[125] Nehru (1934) 1949, 722-724.

[126] Nehru (1936) 1958, 171-172, 187-188.

aa imperialistisesti vielä jonkin aikaa. Kansalliskongressi oli jo aikaisemmin vaatinut itsehallinto-oikeutta, ja nyt se koki kehityksen olevan Intian kannalta kielteinen. Sillä ei ollut Nehrun mukaan muuta vaihtoehtoa kuin ryhtyä taistelemaan tavoitteidensa puolesta. Hän oli tyytyväinen vastarinnan laatuun ja sen levinneisyyteen. Mustien lippujen heiluttelu ja iskulause "Simon go back" tulivat tunnetuksi ympäri Intiaa. Ison-Britannian imperialistiset pyrkimykset jatkaa hyväksikäyttöä tulivat tyrmätyksi, ja britit huomasivat olevansa vastuussa yhä monimutkaisemmasta tilanteesta.[127]

Nehrun jyrkkä asenne Simon comissionia kohtaan johtui siitä, että samaan aikaan hän asetti Intian tavoitteeksi täydellisen itsenäisyyden. Ison-Britannian uudistustoimet, jotka eivät tähdänneet suoraan Intian itsenäistymiseen, olivat Nehrun kannalta hyödyttömiä. Hän suhtautui Intian itsenäisyystavoitteeseen niin suurella intensiteetillä, ettei aina osannut tarkastella asioita realistisella tavalla. Nehru oli vakuuttunut, että Intian itsenäistyminen ratkaisisi kaikki ongelmat. Hän teki virheen siinä, että kiisti jatkuvasti hindujen ja muslimien välisen ongelman olemassaolon. Nehru ei ollut uskonnollinen henkilö, ja tästä syystä hän ei ymmärtänyt, että itsenäistyminen ei poistaisi Intian uskonnollisia ongelmia. Ison-Britannian näkökulmasta katsottuna Simon comissionin lähettäminen oli luonteva ratkaisu. Nehru koki Ison-Britannian pitkittävän imperialistista valtaansa. Todellisuudessa Intian tilanne oli niin sekava, ettei Isolla-Britannialla ollut muuta mahdollisuutta kuin siirtää valtaa vähitellen Intialle. Iso-Britannia pyrki luonnollisesti hyötymään tilanteesta taloudellisesti mahdollisimman paljon, joka oli myös osasyy verkkaiseen toimintaan. Nehru keskitti huomionsa Intian taloudelliseen ja poliittiseen tilanteeseen, ja halusi niihin muutoksia. Hän suhtautui liian yksioikoisesti uskontoon liittyviin asioihin. Simon comission edusti Nehrulle britti-imperialismia vain hieman muuttuneessa ulkoasussa, ja siksi hän vastusti sitä.

---

[127] Nehru (1934) 1949, 726-727.

Iso-Britannia ei ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin Intian hallinnollisen aseman muuttamiseksi, jonka seurauksena kansalliskongressi alkoi organisoida toista laajaa passiivista vastarintaliikettä.[128] Liikkeen johtajana toimi jälleen Gandhi. Hän oli palannut mukaan politiikkaan syksyllä 1928. Gandhin paluuta vauhditti kansalliskongressin jäsenten suostuttelu ja painostus. Syynä oli ennen kaikkea kuitenkin se, että Gandhi koki ajan olevan otollinen uudelle massaliikkeelle. Myös passiivisen vastarinnan kokeilu paikallisella tasolla vuonna 1928 maanviljelijöiden kohonneita veroja vastaan vakuutti hänet suunnitelman toimivuudesta.[129]

Gandhi aloitti toisen passiivisen vastarintaliikkeen taistelulla suolaveroa vastaan. Suola oli raskaasti verotettu elintarvike, jonka laittomasta keräämisestä saattoi joutua vankilaan. Gandhi organisoi lähes 400 kilometriä pitkän marssin merenrannalle, jossa hän käynnisti passiivisen vastarinnan keräämällä luonnonsuolaa merestä huhtikuun alussa 1930. Gandhin marssilla oli suuri symbolinen merkitys, ja se antoi intialaisille tarvittavan kipinän massaliikkeen syntymiselle. Toinen passiivinen vastarintaliike erosi aatteellisesti ensimmäisestä. Hallituksen asemaa pyrittiin horjuttamaan suoraviivaisella toiminnalla ja laittomuuksilla. Gandhin tavoitteena oli poistaa intialaisten keskuudesta pelko ja kunnioitus brittihallitsijoita kohtaan. Lisäksi hän pyrki vahvistamaan kansalliskongressin asemaa, sillä vain sen avulla oli mahdollista luoda yhtenäinen Intia.[130]

Passiivisen vastarinnan käynnistyttyä Iso-Britannia aloitti laajat pidätykset, joiden seurauksena ensimmäisen puolen vuoden aikana n. 60 000 ihmistä joutui vankilaan. Jawaharlal Nehru vangittiin 14.4. ja Gandhi 4.5. 1930. Eri-

---

[128] Varakuningas Lordi Irwin yritti estää passiivisen vastarinnan alkamisen lokakuussa 1929, jolloin hän ilmoitti itsehallinnollisen aseman olevan osa Intian luonnollista kehitystä. Hän toimi kuitenkin liian myöhään, sillä valmistelut passiivisen vastarinnan aloittamiseksi olivat jo käynnissä. Lordi Irwinin sanoihin ei myöskään täysin uskottu. Lloyd, 310

[129] Brown 1986, 259.

[130] Brown 1986, 265, Spear (1919) 1981, 795, Wolpert 1977, 315.

tyisesti Gandhin pidättäminen aiheutti lakkoja ja väkivaltaisia mellakoita ympäri maata. Passiivinen vastarinta oli voimakkaimmillaan ensimmäisenä vuotenaan, jolloin se oli varteenotettava psykologinen ja fyysinen uhka hallitukselle. Vaikka passiivista vastarintaa jatkettiin vuoteen 1934 saakka lukuun ottamatta Gandhin sopimaa taukoa vuonna 1931, Ison-Britannian hallitus onnistui nousemaan tilanteen hallitsijaksi. Liikkeeltä puuttui muslimien tuki, ja väestössä alkoi esiintyä yleistä väsymystä aatteeseen. Naisten kasvaneesta roolista huolimatta passiivinen vastarinta jäi liian paikalliseksi ja hetkittäiseksi ilmiöksi, jotta se olisi toiminut koko Intian yhdistäjänä. Tietyillä alueilla, mm. Bombayssa, passiivinen vastarinta saavutti kuitenkin suuren suosion, ja aiheutti Isolle-Britannialle vaikeuksia.[131]

Nehru oli tyytyväinen toisen passiivisen vastarintaliikkeen aloittamiseen. Ihmiset olivat nyt henkisesti kypsempiä, ja he kykenivät haastamaan Ison-Britannian. Nehru oli aikaisemmin ollut huolissaan Gandhin ideologian sopivuudesta passiiviseen vastarintaan. Hänen mielestä oli luonnollista, että brittien kanssa tulisi olemaan yhteenottoja. Nehru pelkäsi, että Gandhin toimintatapa on liian altis Ison-Britannian harjoittamalle provosoinnille ja niiden intialaisten toiminnalle, jotka saattaisivat käyttäytyä väkivaltaisesti. Gandhi kuitenkin vakuutti, että yksittäiset väkivaltaiset tapahtumat eivät lopettaisi liikettä. Nehru olikin erittäin luottavainen, että Ison-Britannian harjoittama imperialismi oli tulossa hyvin pian tiensä päähän.[132]

Passiivisen vastarinnan alettua Iso-Britannia yritti Nehrun mukaan tiukentaa otettaan Intiasta. Se sääti uusia lakeja ja kieltoja, jotka rajoittivat intialaisten oikeuksia. Nehru koki brittien näin hakevan muodollisen selityksen toiminnalleen. Hänen mielestään Ison-Britannian tarkoituksena oli esiintyä modernina ja demokraattisena valtiona, joka oli oikeutettu käyttämään voimakeinoja vastarinnan kukistamiseen. Ison-Britannian todellisena tarkoitukse-

---

[131] Brown 1986, 268, Spear (1919) 1981, 795, Wolpert 1977, 315-316.

[132] Nehru (1936) 1958, 209-210.

na oli jatkaa imperialistista hyväksikäyttöä, eivätkä he halunneet luopua Intiasta. Nehru kritisoi brittien aggressiivista toimintaa, ja syytti heitä ihmisten tarpeettomasta vahingoittamisesta. Iso-Britannia ei ymmärtänyt, että se ei pysty ratkaisemaan maiden välisiä ongelmia väkivallalla ja pitäytymällä kiinni menneisyydessä. Viivyttelemällä se ainoastaan lisää Intian ongelmia, ja vaikeuttaa niiden ratkaisemista tulevaisuudessa. Malliesimerkki Ison-Britannian poliittisesta taktikoinnista olivat Nehrun mielestä ns. pyöreän pöydän neuvottelut, joiden avulla yritettiin löytää ratkaisuja Intian ja Ison-Britannian tilanteeseen keskustelemalla uuden perustuslain sisällöstä.[133]

Pyöreän pöydän neuvotteluja käytiin Intian ja Ison-Britannian välillä kolme kertaa 1930-luvun alussa. Niiden tarkoituksena oli saada aikaan molempia osapuolia tyydyttävä perustuslaki, mutta neuvotteluiden tulokset jäivät vähäisiksi. Ensimmäinen marraskuussa 1930 Lontoossa pidetty konferenssi oli hyödytön, sillä paikalla ei ollut kansalliskongressin edustajia. Toinen neuvottelutilaisuus pidettiin syyskuussa 1931 jälleen Lontoossa. Lähtökohdat keskusteluille olivat paremmat, sillä Gandhi oli vapautettu vankilasta tammikuussa 1931, ja hän oli jo neuvotellut brittien kanssa alkuvuodesta Delhissä. Gandhi lopetti passiivisen vastarinnan, ja vastapainoksi britit tunnustivat intialaisia tuotteita kannattavan svadeshi-liikkeen. Neuvottelut eivät kuitenkaan tuottaneet toivottua tulosta. Ongelmaksi muodostui Gandhin asema. Gandhi halusi edustaa kansalliskongressin kautta koko Intiaa ja heidän tavoitteitaan. Tämä ei kuitenkaan sopinut Isolle-Britannialle eikä muslimeille, joten yhteistyö loppui lyhyeen. Gandhi vangittiin tammikuussa 1932 uudelleen hänen palattuaan Intiaan. Marraskuussa 1932 pidetty kolmas pyöreän pöydän neuvottelu ei myöskään saanut aikaan mainittavia tuloksia.[134]

---

[133] Nehru (1936) 1958, 215, Nehru 1936, 184.

[134] Riekkola 1971, 8, Wolpert 1977, 316-318, 322.

Nehru ei ollut kiinnostunut ensimmäisestä pyöreän pöydän neuvotteluista. Hänen mielestä Ison-Britannian tavoitteena oli kääntää huomio pois passiivisesta vastarinnasta, ja heikentää intialaisten taistelutahtoa. Iso-Britannia yritti hyötyä vangitsemisten aiheuttamasta sekaannuksesta taivuttelemalla kansalliskongressi itselleen sopivaan ratkaisuun. Neuvotteluiden aika oli täysin väärä, sillä johtavat intialaiset poliitikot olivat joko vankilassa tai mukana passiivisessa vastarinnassa. Nehrun mukaan intialaiset osasivat suhtautua realistisesti vallitsevaan tilanteeseen. He eivät odottaneetkaan nopeita tuloksia passiivisen vastarinnan alettua, vaan olivat valmiina jatkamaan Ison-Britannian vastaista toimintaa. Brittien sovitteluhalukkuus tulkittiin intialaisten manipulointiyritykseksi. Nehrun mielestä Iso-Britannia onnistui osittain tavoitteessaan, sillä osa yläluokan hinduista jatkoi brittien ihailua. Heidän tavoitteenaan oli henkilökohtainen taloudellinen hyöty.[135] Nehrun vähättelevä suhtautuminen ensimmäiseen pyöreän pöydän neuvotteluihin oli perusteltua. Ilman kansalliskongressin edustajia pidetty kokous oli alusta alkaen tuhoon tuomittu. Ison-Britannian tarkoituksena oli lähinnä rauhoittaa poliittista tilannetta.

Lähtökohdat toisiin pyöreän pöydän neuvotteluihin olivat myös epäilevät. Nehru ei vieläkään uskonut, että Iso-Britannia olisi valmis suostumaan Intian vaatimuksiin täydellisestä itsenäisyydestä, vaan hän piti näkemyseroja yhä liian suurina. Ison-Britannian lupaukset parannuksista eivät vakuuttaneet, kun se samanaikaisesti harjoitti imperialistista politiikkaa vangitsemalla intialaisia. Brittipropaganda vaikeutti myös kansalliskongressin työskentelyä, joten Nehru suhtautui hyvin varauksellisesti neuvotteluihin. Hän ei kaivannut katteettomia lupauksia, vaan käytännön toimintaa. Talonpoikien tilanne huononi koko ajan. Vuokramaksut ja verot vaikeuttivat suuresti heidän elämäänsä. Ison-Britannian toimeenpanemat verohelpotukset paransivat tilannetta jonkin verran, mutta ne eivät riittäneet ratkaisemaan ongelmia ja vakuuttamaan Nehrua. Hän piti kuitenkin tärkeänä sitä, että kansallis-

[135] Nehru (1936) 1958, 241-243, Nehru 1946, 95-96.

kongressi on edustettuna neuvotteluissa. Vaikka sopua ei ollut näkyvissä, yhteys britteihin tuli säilyttää. Imperialismia vastaan oli taisteltava joka rintamalla, jotta se kukistuisi.[136]

Nehru ei yllättynyt neuvottelujen kulun etenemisestä. Iso-Britannia ei ollut halukas keskustelemaan tärkeistä asioista kuten vallan siirtämisestä Intialle. Se oli kiinnostunut ainoastaan suojelemaan kapitalistista talouspolitiikkaansa. Nehrun mielestä ainoa ratkaisu olisi se, että intialaisten annettaisiin valita perustuslakia säätävä kansalliskokous. Tämä olisi myös oikea tapa selvittää vähemmistöongelmat. Intia ei ole koskaan saanut mahdollisuutta ratkaista itse ongelmansa. Ison-Britannian tarkoituksena oli kuitenkin tukahduttaa konferenssi keskittymällä epäolennaisiin seikkoihin. Myös brittien taktiikka herätti Nehrussa ärtymystä. He olivat valinneet Intian edustajiksi ihmisiä useista eri ryhmistä, kun Nehru olisi halunnut kansalliskongressin edustavan koko Intiaa. Erimielisyydet kongressin roolista olivatkin ratkaisevassa osassa, kun neuvottelut ajautuivat umpikujaan. Nehrun mukaan muut intialaiset ryhmät kuin kansalliskongressi pyrkivät vain henkilökohtaiseen hyötyyn, eivätkä he voineet olla mukana neuvotteluissa. Tämä sopi hyvin Isolle-Britannialle, ja he olivatkin kokouksen voittajia.[137]

Koska neuvotteluissa ei syntynyt mitään merkittäviä päätöksiä, Iso-Britannia saattoi jatkaa imperialistista toimintaansa. Nehrulle myös selvisi, miksi Gandhin osallistuminen toiseen pyöreän pöydän neuvotteluihin oli Isolle-Britannialle niin tärkeää. Se pyrki horjuttamaan Gandhin asemaa ja samalla koko itsenäisyysliikettä konferenssin jäädessä tuloksettomaksi. Nehrun mukaan nationalismi ei kaadu hetkellisiin takaiskuihin. Toiset pyöreän pöydän neuvottelut aiheuttivat kuitenkin jonkin verran epäuskoisuutta tavoitteen toteutumista kohtaan. Kolmannet neuvottelut olivat myös Nehrun mielestä täysin hyödyttömät. Tilanne Intiassa olisi ensin pitänyt rauhoittaa,

---

[136] Nehru (1936) 1958, 275-278.

[137] Nehru (1936) 1958, 292-293, Nehru 1937, 120-121, 123.

ja yrittää sen jälkeen löytää ratkaisu. Ison-Britannian kaksinaismoralismi, jatkaa imperialistista ja väkivaltaista toimintaa Intiassa sekä esiintyä samaan aikaan Euroopassa demokratian ihannemaana, jaksoi hämmästyttää Nehrua.[138]

Nehru oli pettynyt toisen passiivisen vastarinnan saavuttamiin tuloksiin, vaikka hän oli alunperin suhtautunut realistisesti sen vaikutusmahdollisuuksiin. Iso-Britannia onnistui säilyttämään asemansa imperialistisena hallitsijana. Hallitus kovensi otteitaan 1930-luvun kuluessa, ja sen tiukka vangitsemispolitiikka haittasi selvästi kansallismielistä toimintaa. Vankilassa tapahtumien seuraaminen ja ohjeiden antaminen vaikeutuivat huomattavasti. Nehru syytti brittejä ihmisoikeuksia loukkaavista teoista kuten ruoskinnasta ja kidutuksesta. Iso-Britannia ei pyrkinytkään ratkaisemaan ongelmia, vaan keskittyi tuomaan esille omaa rauhantahtoisuuttaan ja vilpittömyyttään. Hallitus leimasi kongressin itsekkääksi vallantavoittelijaksi, joka ei ollut kypsä ottamaan vastuuta Intiasta. Ison-Britannian asemaa helpotti se, että intialaiset eivät pystyneet yhdistämään imperialismin vastaista toimintaansa. Keskinäinen riitely mahdollisti brittien taktikoinnin, jota he Nehrun mukaan jälleen surutta tekivät.[139]

Nehru koki Ison-Britannian toimineen passiivisen vastarinnan aikaan suoraan kansalliskongressia vastaan, ja siten estäneen yhtenäisen Intian muodostumisen. Näkemys oli osin virheellinen. Nehru piti kansalliskongressia koko Intian edustajana, kun taas Ison-Britannian mukaan se oli vain yksi osa Intiaa. Britit suhtautuivat tilanteeseen realistisemmin, ja pyrkivät ottamaan päätöksentekoon mukaan ruhtinaskuntien edustajia sekä muslimeja. He eivät tehneet tätä pelkästään puhtaasta laupeudesta, vaan taustalla oli pyrkimys oman edun hyödyntämisestä. Iso-Britannia ei ollut valmis luopumaan näin tärkeästä osasta imperiumiaan. Nehru puolestaan kuvitteli hie-

[138] Nehru (1936) 1958, 294-295, 341, Nehru 1936, 206.

[139] Nehru (1936) 1958, 325, 336, 338-339, Nehru 1983, 299.

man naiivisti, että yhtenäinen Intia syntyisi juuri kansalliskongressin suunnittelemalla tavalla muiden eri vähemmistöryhmien sulautuessa siihen. Vaikka hän ymmärsi kuinka vaikeaa yhtenäistyminen tulisi olemaan, hän koki Ison-Britannian toiminnan pelkkänä imperialismina, eikä täysin hahmottanut sen merkitystä. Mikäli Iso-Britannia olisi sivuuttanut vähemmistöt ja pyrkinyt yhteistyöhön vain kansalliskongressin kanssa, olisivat ongelmat Intiassa todennäköisesti vieläkin kasvaneet. Toisaalta Nehru oli oikeassa siinä, että Isolla-Britannialla ei ollut minkäänlaista tarvetta löytää tilanteeseen heti ratkaisua. Se pystyi yhä hyötymään Intiasta taloudellisesti. Nehru sortui osin myös liioitteluun analysoidessaan brittien hajoita ja hallitse politiikan vaikutusta Intian sisäiseen tilanteeseen. Intian sisäiset kiistat pohjautuivat uskonnollisiin ja kulttuurillisiin eroihin, joita olisi ollut ilman brittejäkin. Ison-Britannian politiikkaan kuului toki tasapainottelu eri ryhmittymien välillä vielä 1930-luvullakin.

5.3. Lakiuudistus osoitti Ison-Britannian haluttomuuden muutoksiin

Ison-Britannian johtava hallinnollinen asema Intiassa vaikeutui entisestään 1930-luvun alkupuolella. Gandhin organisoima passiivinen vastarinta, hindujen ja muslimien väliset väkivaltaisuudet sekä vaatimukset uudistuksista pakottivat hallituksen tekemään ratkaisuja. Pitkän suunnittelun tuloksena Intia sai viimeiseksi jääneen brittien kehittämän perustuslain elokuussa 1935. India act-nimisen lain pääkohdat tulivat voimaan huhtikuun alussa 1937.[140]

Uusi perustuslaki syntyi monimutkaisen prosessin tuloksena. Sen sisältöä oli hahmoteltu jo 1920-luvun puolivälistä lähtien. Simon comissionin toiminta, pyöreän pöydän neuvottelut, sekä muut maiden väliset yhteydenotot loivat pohjan lailleen. Ison-Britannian hallitus julkaisi 1933 ehdotuksen lain sisällöstä. Valkoisen paperin nimellä tunnettu suunnitelma muodosti lain pe-

[140] Brown 1986, 274-275.

rustan, josta sitten kahden seuraavan vuoden aikana muokattiin India act. Uusi perustuslaki ei syntynyt Ison-Britannian hyväntahtoisuuden vuoksi, vaan se koottiin suurella vaivalla puoliväkisin. Tilanne Intiassa oli niin kireä, että ilman uutta lakia maata olisi ollut erittäin hankala hallita. Iso-Britannia oli tästä tietoinen, ja oli sen vuoksi valmis uudistuksiin. Britit eivät halunneet antaa Intialle liikaa vapauksia uudella lailla. Sen tarkoituksena oli luovuttaa intialaisille vain tietty määrä valtaa, jotta yhteenotoilta ja hallinnollisilta vaikeuksilta vältyttäisiin. Ison-Britannian oli oltava joustava ja samaan aikaan varovainen säilyttääkseen asemansa.[141]

India act siirsi valtaa briteiltä intialaisille. Olennaisinta oli se, että laki takasi provinsseille itsehallinnollisen aseman. Niihin perustettiin parlamentaarisia hallituksia, ja ministeriöiden valta kasvoi. Lain tarkoituksena oli muodostaa Intiasta eräänlainen liittovaltio, joka koostui brittiläisestä Intiasta, ruhtinaskunnista sekä keskushallinnollisesti johdetuista maakunnista. Tämä suunnitelma ei koskaan toteutunut, sillä Ison-Britannian hallitus ei päässyt ruhtinaskuntien kanssa yhteisymmärrykseen. Myös kansalliskongressi vastusti suunnitelmaa, koska sen asema olisi heikentynyt merkittävästi, mikäli valtaa olisi jaettu. Provinsseissa tapahtui alueellisia muutoksia, ja Burma erotettiin Intiasta. Äänioikeutta laajennettiin, mutta suurin osa kansasta oli yhä sen ulkopuolella. Ison-Britannian provinsseille antamat laajat oikeudet takasivat sen, että Intialle luovutettu valta ei keskittynyt kansalliskongressin käsiin. Iso-Britannia päätti yhä talouspolitiikasta, ulkopolitiikasta ja Intian puolustuksesta.[142]

Kauan odotettu lakiuudistus oli Nehrulle valtava pettymys. Vaikka lain sisällöstä oli saatu merkkejä jo pari vuotta aikaisemmin julkaistun valkoisen paperin yhteydessä, hän odotti Ison-Britannian tekevän enemmän myönnytyksiä. India act oli Nehrun mielestä paluu syvemmälle menneisyyteen ja

[141] Brown 1986, 274-276, Spear (1919) 1981, 809.

[142] Brown 1986, 275-277, Riekkola 1971, 9, Spear (1919) 1981, 810, Wolpert 1977, 322.

imperialismin syövereihin. Provinssien saama itsehallinnollinen asema oli vain silmälumetta, sillä keskushallinto säilyi muuttumattomana. Taloudellinen ja poliittinen tilanne oli niin monimutkainen, että todellisuudessa Iso-Britannia ohjaili provinsseja. Laki ei antanut intialaisille vaikutusvaltaa. Iso-Britannia yritti estää kansallisaatteen leviämistä lisäämällä yhteistyötä ruhtinaiden ja maanomistajien kanssa. Samalla se lujitti otettaan kaupankäynnistä, teollisuudesta ja pankkitoiminnasta. Iso-Britannia hallitsi yhä rahataloutta, armeijaa sekä suhteita ulkomaihin. Brittisijoittajat säilyttivät voimakkaan otteensa Intiasta. Mikään oleellinen seikka ei ollut siis parantunut. Intian sisäinen tilanne oli Nehrun mukaan entistä sekavampi. Ruhtinaat ja muut ennen pienemmässä roolissa olleet vähemmistöt nousivat yhä merkittävämpään asemaan, ja he pyrkivät vaikuttamaan päätöksentekoon. Intian itsenäistymisen kannalta uusi perustuslaki paha takaisku.[143]

Nehru ei löytänyt uudesta perustuslaista mitään positiivista. Alueelliset erot lisääntyivät ja Ison-Britannian vanha hallintojärjestelmä jäi voimaan. Kuvernöörillä oli yhä paljon valtaa, ja hän pystyi päättämään toteutettavasta politiikasta. Vaikka intialaisia oli entistä enemmän hallinnollisissa tehtävissä, heidän oli myötäiltävä brittejä. Mikäli he eivät totelleet, oli seurauksena yhteenotto. Ison-Britannian imperialistinen voima määräsi politiikan suunnan. Nehrun mukaan laki herätti vastustusta ympäri Intiaa. Kritiikki kohdistui myös brittien suunnitelmaan muodostaa Intiasta liittovaltio. Suunnitelma oli periaatteessa hyvä, sillä Nehru koki liittovaltion olevan Intian tilanteessa järkevä ratkaisu. Toteuttamistapa oli kuitenkin väärä, sillä se olisi tapahtunut Ison-Britannian johdolla kapitalistisella tavalla. Iso-Britannia pyrki turvaamaan ainoastaan oman etunsa, ja halusi estää tehokkaan toiminnan imperialismia vastaan.[144]

---

[143] Nehru (1946) 1959, 283-284, 293, Nehru 1936, 232-233.

[144] Nehru (1946) 1959, 284-285, Nehru (1941) 1942, 47.

Kansalliskongressilla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin olla hyväksyttämättä lakia. Se edusti kolonialismia ja hyväksikäyttöä, joita Nehru vastusti. Laki ei kelvannut edes väliaikaiseksi ratkaisuksi, koska se esti todellisen tavoitteen eli itsenäisyyden toteutumisen. Kansalliskongressi osallistui kuitenkin provinssien hallinnon järjestämiseen. Nehrun mukaan kyse ei ollut suostumisesta Ison-Britannian alaiseen politiikkaan, vaan tilanteen sanelemasta pakosta. Kansalliskongressi oli voittanut vuoden 1937 vaalit, ja sillä oli vankka asema ympäri Intiaa. Laki aiheutti kongressin sisällä poliittista hajanaisuutta, mutta pitkällisen harkinnan tuloksena sitä päätettiin noudattaa. Iso-Britannia lupasi olla puuttumatta kansalliskongressin asioihin. Nehrun mukaan brittejä vastaan taisteltiin kahdella tavalla. Lopullinen päämäärä oli itsenäisyys, josta ei tingitty. Lain noudattaminen ei tarkoittanut sen hyväksymistä, mutta se antoi mahdollisuuden vaikuttaa Intian tulevaisuuteen. Erityisesti talonpoikien huono tilanne vaikutti kansalliskongressin päätökseen yhteistyöstä. Nehru uskoi, että ainoastaan kongressin avulla talonpoikien asemaa oli mahdollista parantaa. Kansalliskongressin osallistuminen politiikkaan ei ollut merkki lain onnistumisesta. Ison-Britannian imperialistinen politiikka ei jättänyt sille muuta mahdollisuutta.[145]

Nehrun jyrkkää suhtautumista vuoden 1935 perustuslakiuudistukseen ei voida luokitella pelkästään nationalistiseksi purkaukseksi, vaikka osin se oli myös sitä. Hän oli oikeassa siinä, että laki ei tarjonnut varsinaista ratkaisua Ison-Britannian ja Intian väliseen suhteeseen. Nehrun käsitykset Ison-Britannian pyrkimyksistä yrittää hidastaa nationalismin leviämistä ja säilyttää asemansa hankkimalla liittolaisia olivat myös oikeita. Brittien oli huomattavasti helpompi hallita Intiaa, mikäli heitä ei ollut vastassa yhtenäinen ja voimakas rintama. Kansalliskongressin vallan edes vähäinen heikentäminen oli edullista Isolle-Britannialle. Vallan siirtäminen provinsseille oli paitsi merkittävä ja tarpeellinen uudistus myös oivallinen taktinen veto.

---

[145] Nehrun kirje Sir Stafford Crippsille 22.4.1937, Nehru (1946) 1959, 286, Nehru 1984a, 49.

Uudella perustuslailla oli myös toinen puoli, jota Nehru ei ottanut huomioon. Puutteistaan huolimatta se oli merkittävä kokeilu, joka siirsi lisää valtaa intialaisille. Nehrun toiveista huolimatta lakia ei suunniteltu sen takia, että se tarjoaisi lopullisen ratkaisun Ison-Britannian ja Intian väliseen suhteeseen. Lain tarkoitus oli rauhoittaa tilanne väliaikaisesti, ja tässä tehtävässä se onnistui aina toisen maailmansodan puhkeamiseen asti. Kyse ei ollut myöskään pelkästään poliittisesta taktikoinnista, sillä laki herätti kiivasta keskustelua myös brittien keskuudessa. Winston Churchillin mielestä se antoi intialaisille aivan liian paljon vastuuta ja vapauksia. Mielipiteet laista olivat moninaisia, eikä oikein kukaan ollut siihen tyytyväinen. Vaikeassa poliittisessa tilanteessa sen tehtävänä oli tarjota jokaiselle jotakin, mutta ennen kaikkea säilyttää Ison-Britannian johtava asema Intiassa.[146]

6. Imperialismi päättyy - Intiasta itsenäinen valtio

6.1. Intia Ison-Britannian pelinappulana

Toisen maailmansodan syttymisellä syyskuun alussa 1939 oli merkittävä vaikutus Ison-Britannian ja Intian välisiin suhteisiin. India actin seurauksena Ison-Britannian ja kansalliskongressin väliset erimielisyydet olivat hetkeksi unohtuneet intialaisten saatua lisää päätösvaltaa. Tilanne Intiassa oli kuitenkin erittäin jännittynyt. Kongressin lopullinen päämäärä oli edelleen itsenäisyys. Hindujen ja muslimien väliset ongelmat syvenivät entisestään. Vallassa olevien hindujen politiikka ei vakuuttanut muslimeja, jotka kokivat olevansa huonommassa asemassa. Epäilevä suhtautuminen ja väkivaltaisuudet uskontojen välillä lisääntyivät. Kansalliskongressin jäsenet saivat huomata, kuinka vaikeaa hallitseminen käytännössä oli. Pitkän taistelun jälkeen he olivat onnistuneet lisäämään valtaansa, mutta joutuivat samalla huomaamaan, että edes Intian itsenäistyminen ei välttämättä ratkaisisi

[146] Brown 1986, 284, Wolpert 1977, 322.

kaikkia ongelmia. Ison-Britannian ilmoitus, että Intia taistelee sen rinnalla Saksaa vastaan, sai kansalliskongressissa raivostuneen vastaanoton. Se aloitti Ison-Britannian vastaisen kampanjan, ja määräsi provinssien ministerit eroamaan tehtävistään. Viimeinen vaihe taistelussa imperialismia vastaan oli alkanut.[147]

Kansalliskongressin organisoima vastarinta käynnistyi kuitenkin hapuilevasti. Kaikki virkamiehet eivät olleet heti halukkaita jättämään työpaikkojaan, ja he luopuivat vastahakoisesti työstään politiikan parissa. Kongressin epäyhtenäinen toiminta antoi muslimeille mahdollisuuden vankistaa asemiaan. Jinnah käytti tilaisuutta hyväkseen, ja ryhtyi muokkaamaan puolueelleen selkeää tavoitetta. Päämääräksi tuli muslimien oma valtio, Pakistan. Viimeistään nyt oli selvää, että kansalliskongressin tavoite yhtenäisestä Intiasta tulisi olemaan vaikea toteuttaa. Elokuussa 1940 käydyt neuvottelut eivät tuoneet ratkaisua Intian sekavaan poliittiseen tilanteeseen. Lokakuussa Gandhi käynnisti kolmannen valtakunnallisen passiivisen vastarintaliikkeen protestiksi Ison-Britannian sodankäynnille. Liikkeen merkitys jäi kuitenkin vähäiseksi, ja se alkoi hiipua jo seuraavana vuonna onnistumatta horjuttamaan Ison-Britannian hallintoa. Ison-Britannian suorittamien kymmenien tuhansien vangitsemisten kohteena oli myös Jawaharlal Nehru. Hänet pidätettiin passiivisen vastarinnan alkaessa, ja tuomittiin neljäksi vuodeksi vankilaan Ison-Britannian vastustamisesta.[148]

Nehru oli tyytymätön Intian tilanteeseen toisen maailmansodan aattona. Hän kritisoi provinssien hallitusten toimintaa, ja oli pettynyt hitaasti tapahtuviin uudistuksiin. Toisaalta Nehru ymmärsi, että provinssien oli vaikea ottaa vastuuta koko Intian kehityksestä. Heille oli tärkeämpää yrittää ratkaista omia ongelmiaan. Iso-Britannia oli jälleen ratkaisevassa asemassa. Intian tulevaisuuden kannalta täydellinen itsenäisyys oli ainoa vaihtoehto. Brittien

---

[147] Wolpert 1977, 324-327, 329-330.

[148] Brown 1986, 317, Lloyd 1984, 317, Wolpert 1977, 329-331.

suorittamat uudistukset olivat auttaneet vain pientä osaa kansasta. Hallituksen politiikkaa yritettiin naamioida vähemmän imperialistisemmaksi, mutta käytännössä se oli edelleen yhtä vahingoittavaa Intian kannalta kuin aikaisemmin. Ison-Britannian ilmoitus Intian vetämisestä mukaan toiseen maailmansotaan oli Nehrulle henkilökohtaisesti ja samalla koko kansalliskongressille liian mielivaltainen teko. Erityisesti Ison-Britannian tapa käsitellä tilannetta ärsytti heitä.[149]

Toisen maailmansodan aikaan Nehru arvosteli voimakkaasti Ison-Britannian harjoittaman imperialismin ideologista puolta, kun 1920- ja 1930-luvuilla hän oli keskittynyt enemmän tapahtumien uudistusten analysointiin. Hän oli palannut ajattelussaan perusongelmaan, eli Ison-Britannian vallan moraaliseen oikeutukseen. Tähän olivat syynä maailmanpoliittiset muutokset, sekä eri aatesuuntien, kuten natsismin ja fasismin, voimakas nousu. Häntä kiinnosti erityisesti se, kuinka Iso-Britannia pyrki jatkuvasti määräämään asioista, jotka eivät kuuluneet sille. Eräs tällainen seikka oli Intian vetäminen mukaan toiseen maailmansotaan. Vaikka Nehru vastusti asioiden selvittämistä väkivallan avulla, hän ymmärsi, että tietyissä tilanteissa konfliktia ei voitu välttää. Nehru kuitenkin edellytti, että sodalla oli oltava jokin järkevä päämäärä, kuten itsenäisyys tai demokraattisen aatteen levittäminen. Iso-Britannia halusi Intian taistelevan toista imperialismia harjoittavaa maata eli Saksaa vastaan. Tämä oli täysin vastoin Nehrun periaatteita, joten hän ei voinut hyväksyä sitä. Intia ei osallistuisi Ison-Britannian imperialististen päämäärien toteuttamiseen. Niinpä kansalliskongressi aloitti Ison-Britannian vastaisen kampanjan.[150]

Nehrun mielestä Ison-Britannian harjoittama imperialismi ei periaatteessa eronnut natsismista tai fasismista. Kaikille näille aatteille oli yhteistä vallan väärinkäyttö, vähemmistöryhmien syrjiminen sekä oman aseman korosta-

---

[149] Nehrun kirje Sir Stafford Crippsille 27.2.1940, Nehru (1946) 1959, 295-296, 317-318.

[150] Nehru s.a.2, 148.

minen. Nehrun mukaan Ison-Britannian itsekäs toiminta rohkaisi muita toimimaan samalla tavalla. Vaikka Nehru oli tietoinen esim. natsien raaoista teoista, eikä hän pyrkinyt vertailemaan eri aatesuuntia, hän halusi tuoda esille myös Ison-Britannian roolin. Britit esiintyivät Euroopassa ihmisoikeuksien ja maailmanrauhan kannattajina, mutta käyttäytyivät täysin päinvastoin Aasiassa. Nehru koki Ison-Britannian ja Intian välisen suhteen olevan tärkeä osa maailmanpolitiikkaa etenkin 1930- ja 1940- lukujen vaihteessa. Euroopan ja Aasian vuorovaikutus oli tullut yhden tien päähän. Kolonialismi ei voinut enää jatkua toisen maailmansodan jälkeen. Kapitalismi oli kuitenkin johtanut siihen, että Iso-Britannia ei halunnut luopua Intiasta vapaaehtoisesti. Nehrun mukaan vain sosialismi pystyisi takaamaan maailmanrauhan, ja luomaan ihmisille tasavertaiset elinolosuhteet.[151]

Nehru oli huolissaan, että Ison-Britannian harjoittama kolonialismi ja sen seurauksena muodostunut kapitalistinen elämäntapa olivat jo liikaa vaikuttaneet Intian tulevaisuuteen. Hän oli vakuuttunut, että Intiasta tulisi itsenäinen valtio. Itsenäisyydestä huolimatta brittien luomat tavat saattaisivat jäädä elämään kansan keskuuteen. Nehru oli nähnyt jo 1920-luvun alussa maaseudulla vieraillessaan tavallisen kansan kurjuuden. Imperialismista syntyneet ongelmat olivat ratkaistavissa ainoastaan Intian itsenäistymisellä ja sosialistisella järjestelmällä.

Nehru tarkasteli Ison-Britannian sodanjulistusta Saksalle ja Intian joutumista mukaan toiseen maailmansotaan monelta kantilta. Olennaisinta oli sodan aloittamisen väärä syy. Nehrun mukaan olisi ollut Intian tulevaisuuden kannalta tuhoisaa, jos se olisi hyväksynyt Ison-Britannian päämäärät. Britteihin oli muutenkin suhtauduttava varauksellisesti, sillä he pyrkivät saamaan intialaisten tuen puolelleen. Nehru käsitteli vähän kolmatta passiivista vastarintaa. Hän selvästi pettyi sen vaikutukseen, ja keskittyi muihin asioihin. Vaikka intialaisten vastarinta ei tuottanutkaan toivottua tulosta, se

[151] Nehru 1958a, 138-139, Nehru (1934) 1949, 956, Nehru s.a.2, 245-246, 264.

oli silti psykologisesti tärkeä teko. Intiassa eläteltiin jo toiveita imperialismin päättymisestä.

6.2. Iso-Britannia viivytteli ratkaisun löytämisessä

Kansainvälisen politiikan muutokset vaikuttivat myös Intian tilanteeseen. Yhdysvallat ja Iso-Britannia lähestyivät poliittisesti toisiaan elokuussa 1941, jolloin he esittelivät ns. Atlantin julistuksen periaatteet.[152] Yhdysvallat suhtautui kielteisesti imperialismiin, ja se painosti Isoa-Britanniaa löytämään ratkaisun Intian tilanteeseen. Japanin sotamenestys Aasiassa tuotti vaikeuksia Isolle-Britannialle. Maan valloitettua Singaporen helmikuussa 1942 se uhkasi jo Intiaa. Aikaisemmin Japani oli valloittanut suuren osan Kiinaa. Hankalassa ulkopoliittisessa tilanteessa Ison-Britannian oli yritettävä löytää ratkaisu Intian kysymykseen. Käynnissä olleen sodan lisäksi intialaiset ääriryhmät suorittivat terroristi-iskuja brittejä vastaan, muslimit alkoivat vaatia itsenäistä valtiota ja kansalliskongressi pyrki luomaan yhtenäisen Intian. Churchill lähetti Ison-Britannian neuvottelijaksi työväenpuoluetta edustaneen ministerin Sir Stafford Crippsin, joka oli sekä Nehrun että Gandhin läheinen ystävä.[153]

Crippsin asema oli kiusallinen. Hänen hyvää suhdettaan kansalliskongressin jäseniin pyrittiin hyödyntämään. Ison-Britannian ehdotus Intialle oli heppoinen. Mitään perustuslaillisia uudistuksia ei tarjottu, mutta Intialle luvattiin antaa sodan jälkeen itsemääräämisoikeus. Ne provinssit, jotka eivät halunneet liittyä suunniteltuun valtioliittoon, saattoivat jäädä sen ulkopuolelle. Vastaavasti intialaisten oli osallistuttava Ison-Britannian rinnalla toiseen maailmansotaan. Neuvottelut loppuivat lyhyeen kansalliskongressin tyr-

---

[152] Julistuksen perusteella sitouduttiin taistelemaan fasistista ideologiaa vastaan. Tammikuussa 1942 solmitun sopimuksen allekirjoitti 26 maata, mm. Neuvostoliitto ja Kiina. Pikkujättiläinen 1993, 879.

[153] Wolpert 1977, 333-334.

mättyä ehdotuksen.[154]

Iso-Britannia toimi lähinnä poliittisesta pakosta. Hätäisesti koottu suunnitelma oli täysin kansalliskongressin tavoitteiden vastainen. Tärkeintä oli, että muodollinen tarjous oli tehty. Toisen maailmansodan kuluessa Ison-Britannian hallitus joutui tunnustamaan, että imperialismin aika Intiassa alkoi olla vääjäämättä ohi. Sovitteluyrityksen tavoitteena oli paitsi saada Intialta sotilaallista apua myös välttää poliittinen arvovaltatappio. Todellisuudessa Iso-Britannia alkoi vähitellen valmistautua Intian menettämiseen.[155]

Tieto neuvotteluiden aloittamisesta otettiin Intiassa vastaan positiivisesti. Crippsin nimittäminen neuvottelijaksi nosti toiveita suotuisan ratkaisun löytämisestä. Nehru oli esittänyt Crippsille mielipiteitään Intian olosuhteiden kehittämisestä jo 1930-luvulla, joten hän uskoi Ison-Britannian hallituksen tietävän, mitä Intialle kannatti ehdottaa. Keskusteluiden kulku oli Nehrulle kuitenkin suuri pettymys. Crippsillä ei ollut tarjottavanaan mitään uutta. Nehrun mielestä Ison-Britannian ehdotus oli edelleen separatistinen, eikä todellisiin ongelmiin kuten talouteen ja politiikkaan kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Provinsseille annettu mahdollisuus erota vain lisäisi Intian sisäisiä ongelmia. Kansalliskongressi oli Nehrun mukaan valmis neuvotteluihin myös ruhtinaskuntien kanssa yhtenäisen Intian luomiseksi, mutta Ison-Britannian politiikka esti sovun syntymisen.[156]

Nehru ihmetteli Ison-Britannian tarkoitusperiä, kun se lähetti Crippsin Intiaan näillä ehdoilla. Kansalliskongressi ei voinut hyväksyä ehdotusta, ja britit varmasti tiesivät tämän. Nehru tulkitsi tilanteen siten, että Iso-Britannia ei vieläkään ollut valmis myönnytyksiin. Hän ei ymmärtänyt, että kyseessä oli

---

[154] Brown 1986, 317.

[155] Brown 1986, 318, Lloyd 1984, 318, Wolpert 1977, 334.

[156] Nehrun kirje Sir Stafford Crippsille 22.2 1937, 14.10 1939, 9.4.1940, Nehru (1946) 1959, 364-368.

ennen kaikkea poliittinen taktikointi, joka paransi Ison-Britannian asemaa maailmanpolitiikassa. Toisaalta hänen oli mahdotonta tietää, mitä suunnitelmia Isolla-Britannialla oli imperiuminsa suhteen.[157]

Neuvotteluiden katkeaminen tuloksettomana oli katkera takaisku Nehrulle. Iso-Britannia oli jälleen kerran jättänyt Intian tulevaisuuden avoimeksi. Tämä aiheutti Nehrun mukaan epävarmuutta intialaisten keskuudessa maan tulevaisuudesta, sekä lisäsi pelkoa toisen maailmansodan kulusta. Eniten Crippsin ehdotus herätti kuitenkin vihan tunteita. Nehru ymmärsi Crippsin vaikean aseman hallituksen edustajana, mutta hän myös kritisoi tämän toimintaa. Erityisesti Crippsin kommentit neuvotteluiden katkettua, joissa hän syytti intialaisia yhteistyön epäonnistumisesta, ärsyttivät Nehrua suuresti. Hän oli varma, että Intia ei alistuisi suosiolla neuvotteluiden tulokseen. Nyt jos koskaan oli noustava taisteluun britti-imperialismia vastaan.[158]

6.3. Britti-imperialismin viimeinen vaihe: lähtekää Intiasta

Kansalliskongressi ei jäänyt ihmettelemään neuvotteluiden kariutumista, vaan se otti nopeasti käyttöön tutun keinon. Gandhi ilmoitti toukokuun alussa 1942 aloittavansa jälleen laajan kansalaistottelemattomuusliikkeen. Hänen mielestä nyt oli oikea aika irrottautua Ison-Britannian vallasta. Gandhin suunnitelmat olivat jälleen melko utopistisia : Intia tuli hänen mukaansa jättää Jumalalle, ja jos tämä ei sopinut kaikille, maa voitiin jättää anarkian valtaan. Kansalliskongressi aloitti virallisesti uuden Ison-Britannian vastaisen kampanjan elokuussa 1942. Vastarinnan symboliksi muodostuivat briteille kohdistetut "lähtekää Intiasta" huudot, jotka kaikuivat ympäri Intiaa toisen maailmansodan loppuun asti.[159]

---

[157] Nehru s.a.,, 2.

[158] Nehru 1958, 470, Nehru 1946, 234-235.

[159] Lloyd 1984, 317, Wolpert 1977, 335.

Kansalaistottelemattomuus aiheutti Intiassa yhteiskunnallista kuohuntaa. Isolla-Britannialla oli kokemusta Gandhin johtamista aikaisemmista massaliikkeistä, ja se osasi odottaa vaikeuksia. Hallitus yritti hillitä protestointia jälleen vangitsemisilla, ja vuoden 1942 loppuun mennessä n. 100 000 kansalliskongressin kannattajaa oli pidätetty. Yhteenotot brittien ja intialaisten välillä muuttuivat kuitenkin väkivaltaisiksi, ja osapuolten toisiaan kohtaan tuntema viha ja epäluottamus kasvoivat. Gandhi ei kyennyt estämään intialaisten rajuja tunteenpurkauksia, eivätkä myöskään brittisotilaat ja -poliisit epäröineet käyttää voimakeinoja. Mellakoissa kuoli yli tuhat ihmistä.[160]

Kansalaistottelemattomuuden merkitys jäi alkuhuuman jälkeen kuitenkin vähäiseksi. Vaikka Ison-Britannian ja toisen maailmansodan vastainen mieliala oli yhä voimassa ympäri Intiaa, suuri osa kansasta suhtautui tilanteeseen melko rauhallisesti. Toinen maailmansota, teollisuuden kasvu sotaaikana, Bengalin nälänhätä vuonna 1943 sekä uskonnolliset erimielisyydet olivat eräitä syitä, jotka veivät huomion pois Gandhin johtamasta kansanliikkeestä. Vastarintaliike kuihtui vähitellen pois.[161]

Nehru koki lähtekää Intiasta-kampanjan olleen tärkeä symbolinen ele. Hän ei niinkään käsitellyt sen aikana tapahtuneita asioita, vaan keskittyi pohtimaan vastarinnan vaikutusta Ison-Britannian ja Intian välisiin suhteisiin laajemmassa mittakaavassa. Intialla oli moraalinen velvollisuus haastaa Ison-Britannian ylivalta, jotta britit ymmärtäisivät tilanteen vakavuuden. Imperialismi oli selvästi murtumassa, ja uusi aikakausi alkamassa.[162]

Iso-Britannia ei enää tiennyt, mitä sen pitäisi tehdä. Intian oli oltava esimerkkinä myös muille imperialismista kärsiville Aasian maille, sillä Ison-Britannian vanhoillinen kapitalismiin perustuva hyväksikäyttö uhkasi koko

---

[160] Wolpert 1977, 335.

[161] Wolpert 1977, 335-336.

[162] Nehru 1983, 61, Nehru (1946) 1959, 379.

Aasian tulevaisuutta. Nehrun mukaan myös britit huomaisivat, ettei nykyinen järjestelmä voinut säilyä kauan. Ratkaisevaksi seikaksi muodostuisi kuitenkin se, millainen suhtautuminen imperialismiin olisi vallalla toisen maailmansodan jälkeen. Mikäli imperialismi lisäisi kannatustaan, Intian tulevaisuus näyttäisi synkältä. Koska toisen maailmansodan lopputulos ja sen jälkeen vallitseva yleinen ilmapiiri olivat pitkään epäselviä, Nehru suhtautui hieman skeptisesti Intian tulevaisuuteen. Hän oli pettynyt niin monesti aikaisemmin asioiden kehitykseen, että pelkäsi Ison-Britannian yrittävän säilyttää asemansa.[163]

Nehru suhtautui lähtekää Intiasta-kampanjaan sekavin tuntein. Hän oli odottavalla kannalla, ja pyrki seuraamaan tilanteen kehittymistä. Tämä oli välillä vaikeaa, sillä Nehru vangittiin heti vastarinnan alettua, ja vietti yli kaksi vuotta vankilassa. Nehru edellytti muutosta Ison-Britannian hallituksen asenteisiin, jotta Intian olosuhteita voitaisiin kehittää. Hän viittasi usein Churchillin ja Chamberlainin pitkään jatkuneeseen Intian vastaiseen ja imperialismia puoltaneeseen toimintaan. Ison-Britannian toisen maailmansodan aikana harjoittama politiikka oli Nehrun mielestä koko maailmanrauhan kannalta kielteistä. Kapitalismi ja vallantavoittelu johtaisivat vaikeuksiin muuallakin kuin Intiassa. Ison-Britannian aiheuttamien ongelmien vuoksi Intian oli itsenäistyttävä nopeasti ja omaksuttava sosialistinen järjestelmä.[164]

6.4. Tavoite toteutui

Intian itsenäistymisprosessi käynnistyi toden teolla toisen maailmansodan jälkeen. Nehrun pelko Ison-Britannian vallan säilymisestä osoittautui aiheettomaksi, sillä Iso-Britannia ymmärsi jo sodan aikana, että sen olisi vetäydyttävä Intiasta lähitulevaisuudessa. Ison-Britannian päätökseen lähteä Intiasta vaikuttivat useat eri asiat. Intian sisäiset levottomuudet olivat kas-

[163] Nehru 1983, 387, Nehru (1941) 1942, 322, 357.

[164] Nehru 1958b, 419, Nehru (1946) 1959, 353-354, 379, 397.

vaneet niin suuriksi, ettei Iso-Britannia enää katsonut pystyvänsä hallitsemaan tilannetta. Merkittävä syy oli myös imperialismin vastaisten mielipiteiden leviäminen kansainvälisessä politiikassa. Erityisesti Yhdysvallat oli kolonialismin lakkauttamisen kannalla. Olennaisin syy Ison-Britannian vetäytymisen nopeaan aloittamiseen oli kuitenkin maassa tapahtuneet sisäpoliittiset muutokset.[165]

Kesällä 1945 pidetyt vaalit nostivat työväenpuolueen valtaan Isossa-Britanniassa. Vaalien teemana ei ollut imperialismi, vaan Ison-Britannian omat sisäpoliittiset ongelmat. Ihmiset olivat kyllästyneitä paljon aikaa, rahaa ja vaivaa vievään siirtomaapolitiikkaan, ja he äänestivät imperialismin vastaisen hallituksen. Kolonialismista oli tullut toisarvoinen asia, ja Iso-Britannia alkoi keskittyä oman maansa jälleenrakentamiseen ja sodan tuhojen korjaamiseen. Se halusi päästä eroon Intiasta niin nopeasti kuin se oli mahdollista, sillä uskonnolliset ristiriidat vain lisääntyivät. Ongelmana oli enää se, miten vallanvaihto toteutettaisiin.[166]

Ison-Britannian johdolla käydyissä neuvotteluissa yritettiin löytää sopu kansalliskongressin ja johtavan muslimipuolueen muhamettilaisliiton välisiin kiistoihin. Myös kolmas uskonnollinen ryhmittymä, sikhit, olivat vähitellen nousseet merkittäväksi vähemmistöksi. Vuosien 1944-1945 neuvottelut ajautuivat kuitenkin umpikujaan. Muslimijohtaja Jinnahin vaatimukset itsenäisestä valtiosta törmäsivät jatkuvasti kansalliskongressin vastustukseen. Ratkaisua haettiin vuosien 1945-46 vaaleista, joiden toivottiin selkiyttävän tilannetta. Kansalliskongressi voitti odotetusti vaalit, mutta samalla Jinnahin onnistui vankistaa puolueensa asemaa muslimien keskuudessa. Hindujen ja muslimien välinen vastakkainasettelu kärjistyi entisestään.[167]

---

[165] Brown 1986, 320, Low 1991, 96-97.

[166] Brown 1986, 320, Lloyd 1984, 322.

[167] Wolpert 1977, 338-340.

Intian itsenäistymiskysymykseen ei tuntunut löytyvän ratkaisua. Kansalliskongressi halusi yhtenäisen Intian, ja Jinnah puolestaan muslimeille oman valtion. Neuvottelut sovun saamiseksi jatkuivat, mutta samalla levottomuudet Intiassa lisääntyivät. Jinnah kyllästyi odotteluun, ja vauhdittaakseen muslimivaltion perustamista hän julisti 16.8.1946 ns. suoran toiminnan päiväksi. Tästä alkoi väkivaltaisten yhteenottojen sarja, jotka jatkuivat koko seuraavan vuoden. Syyskuun alussa 1946 Intiaan nimitettiin keskushallitus, jota johti Jawaharlal Nehru. Hallitus muodostui kansalliskongressin edustajista, ja se herätti suurta vastustusta muslimien keskuudessa. Viimeisetkin sovitteluyritykset epäonnistuivat joulukuussa 1946, jolloin toiveet edes jossain määrin rauhallisesta itsenäistymisestä voitiin unohtaa.[168]

Tilanteen vain pahentuessa Iso-Britannia pyrki vetäytymään Intiasta nopeasti, ja lordi Mountbatten sai tehtäväkseen järjestää vallanvaihdon Intiassa kesäkuuhun 1948 mennessä. Saapuessaan Intiaan keväällä 1947 Mountbatten huomasi heti tilanteen toivottomuuden. Sisällissodan estämiseksi hän toimi nopeasti. Ainoaksi mahdollisuudeksi jäi oman valtion perustaminen muslimeille. Pakistan muodostui Intian luoteisosassa olevasta Punjabin osavaltiosta sekä koillisosassa olevasta Bengalin osavaltiosta.[169] Itsenäiset ruhtinaskunnat liittyivät joko Intiaan tai Pakistaniin. Maat saivat itsenäisyyden 15.8. 1947. Itsenäistymisprosessin aikana suoritetut osavaltioiden jaot aiheuttivat sen, että suuri määrä hinduja ja muslimeja jäi rajan "väärälle" puolelle. Itsenäistymisen jälkeen alkaneen muuttoaallon aikana noin miljoona ihmistä sai surmansa. Ison-Britannian valta oli päättynyt, mutta monet eri ongelmat odottivat yhä ratkaisua.[170]

---

[168] Wolpert 1977, 344-345.

[169] Punjabin osavaltiosta tuli Länsi-Pakistan, ja Bengalin osavaltiosta Itä-Pakistan. Brown 1986, 327.

[170] Brown 1986, 327.

Nehru suhtautui Ison-Britannian sovitteluyrityksiin kriittisesti, eivätkä hänen ajatuksensa brittien roolista olleet muuttuneet. Hän syytti Isoa-Britanniaa kolonialismin loputtomasta jatkamisesta, eikä uskonut heidän pyrkivän todellisiin ratkaisuihin. Nehrun mielestä brittihallitus ei ymmärtänyt, kuinka vakava tilanne Intiassa oli. Ison-Britannian politiikka suosi edelleen muslimeja, ja vaikeutti Intian olosuhteiden kehittämistä. Nehrun mukaan Iso-Britannia ei pysty kontrolloimaan Intian levottomuuksia, ja hän jopa vihjaili, etteivät he aina välttämättä edes yrittäneetkään rauhoittaa olosuhteita. Nehru oli yhä sitä mieltä, että Iso-Britannia oli Intian päävihollinen, ja ainoastaan itsenäistyminen ratkaisisi ongelmat.[171]

Nehrun mukaan Intiassa vallitsi jännittynyt olotila. Ongelmat kytivät pinnan alla, eikä Ison-Britannian hallitus pystynyt järkeviin ratkaisuihin. Keskushallituksen perustaminen muutti Nehrun suhtautumista brittejä kohtaan. Nyt hän todella uskoi, että Intian itsenäistyminen oli lähellä. Nehru haaveili yhä hindujen ja muslimien muodostamasta yhtenäisestä Intiasta.[172]

Nehrun Ison-Britannian vastaiset mielipiteet olivat kuitenkin enimmäkseen aiheettomia, sillä britit olivat jo selkeästi vetäytymässä Intiasta. He eivät pyrkineet viivyttelemään lähdössään, vaan löytämään kaikille osapuolille sopivan ratkaisun. Nehru oli oikeassa siinä, että Iso-Britannia ei pystynyt enää hallitsemaan Intiaa. Tämän voidaan katsoa johtuvan osittain vallassa olevien henkilöiden kyvyttömyydestä hoitaa tehtäviään, mutta ratkaisevin syy oli Intian sisäpoliittinen kaoottisuus. Ongelman ydin oli se, että Nehru ei vieläkään täysin ymmärtänyt muslimien roolia ja vaikutusvaltaa. Hän tiesi hyvin Jinnahin tavoitteet, mutta kuvitteli, että ongelmat saadaan selvitettyä. Nehru koki Ison-Britannian pyrkineen estämään hindujen ja muslimien välisen sovun syntymisen, vaikka todellisuudessa ratkaisun löytäminen toisen

---

[171] Nehrun kirje Sir Stafford Crippsille 3.12. 1945, 27.1.1946, Nehru 1984b, 1, 16, 18, 20.

[172] Nehrun kirje Sir Stafford Crippsille 27.1.1946, Nehru 1961, 1-2.

maailmansodan jälkeen oli lähes mahdotonta.

Nehru uskoi liian kauan yhtenäisen Intian syntymiseen. Kun hän vihdoin vakuuttui Ison-Britannian imperialismin päättymisestä keskushallituksen perustamisen jälkeen syyskuussa 1946, oli hänen unelmansa toteutuminen lähempänä kuin koskaan. Toinen puoli siitä oli kuitenkin tuhoutunut. Pakistanin luominen oli Nehrulle suuri henkilökohtainen pettymys. Hänen oli kuitenkin hyväksyttävä se välttämättömänä toimenpiteenä. Nehrun lähes 30 vuotta kestänyt taistelu Intian itsenäisyyden puolesta päättyi 15.8. 1947.[173]

7. Päätäntö

Ison-Britannian lähtö Intiasta ei poistanut ongelmia. Vaikka Nehrun unelma itsenäisestä Intiasta oli toteutunut, hän tiesi, että vapautuminen britti-imperialismista ei taannut vielä mitään. Ison-Britannian ja Intian välinen kauppasuhde oli alkanut jo 1600-luvulla, ja se kehittyi vähitellen yksipuoliseksi Ison-Britannian harjoittamaksi imperialismiksi. Yli kolmen sadan vuoden ajan britit olivat vaikuttaneet Intian historiaan, ja luoneet perustan yhteiskunnan kehitykselle. Nehru oli tyytyväinen, että esteet Intian olosuhteiden parantamisen tieltä oli vihdoin poistettu. Samaan aikaan hän oli kuitenkin myös katkera siitä, että Ison-Britannian valta oli vahingoittanut Intiaa niin kauan.

Nehrun suhtautuminen britti-imperialismiin oli hyvin selkeää. Hänen mielestään se oli Intian kehityksen kannalta käytännössä pelkästään kielteinen asia. Ainoastaan rautatieverkoston luominen ja brittikoulutuksesta syntynyt intialainen nationalismi olivat imperialismin aikana tapahtuneita positiivisia asioita. Nämäkin uudistukset luotiin vain Ison-Britannian omien tarkoitusperien tehostamiseksi. Nehrun mukaan britit eivät missään vaiheessa pyrki-

---

[173] Gopal 1979, 13-14.

neet kehittämään intialaisten oloja, sillä heidän tavoitteenaan oli ainoastaan parantaa omaa taloudellista tehokkuuttaan. Imperialismin haittavaikutukset ulottuivat kaikille yhteiskunnan osa-alueille, ja ne loivat perustan tulevaisuuden ongelmille.

Nehrua harmitti se, että intialaiset eivät pystyneet estämään Ison-Britannian nousua voimakkaaseen imperialistiseen asemaan. Se olisi ollut kuitenkin vaikeaa, sillä Iso-Britannia lisäsi valtaansa vähitellen. Intia koostui 1600- ja 1700- luvuilla lukuisista yksittäisistä ruhtinaskunnista, joilla oli täysin erilaisia intressejä. Ruhtinaskunnat hyötyivät etenkin alussa kaupankäynnistä Ison-Britannian kanssa, joten brittien yhtenäinen vastustaminen ei ollut aiheellista eikä tuskin edes mahdollistakaan. Yksin ruhtinaskunnat eivät pystyneet pitämään puoliaan. Nehru kuitenkin myönsi, että intialaiset olivat osittain itse vastuussa Ison-Britannian tulosta. Yhteiskuntien sulkeutuneisuus, syrjäytyneisyys sekä niiden rapistuminen sisäisesti ja ulkoisesti mahdollistivat imperialismin syntymisen. Nehrun mielipiteille oli olennaista se, että hän käsitti Intian yhtenä kokonaisuutena. Tämä oli osittain harhaanjohtavaa, sillä britti-imperialismin aikana vain osa nykyisestä Intiasta oli Ison-Britannian alaisuudessa.

Britti-imperialismi ei aiheuttanut kaikkia Intian ongelmia, mutta se oli vastuussa niiden syvenemisestä ja leviämisestä. Brittien itsekäs ja rasistinen suhtautuminen intialaisiin aiheutti levottomuuksia ja epäluuloa. Iso-Britannia ei ollut kiinnostunut olosuhteiden kehittämisestä, se pyrki ainoastaan lisäämään taloudellista hyötyään. Väestön tyytymättömyys purkautui sepoykapinan muodossa. Nehru arvosteli voimakkaasti Ison-Britannian väkivaltaista sepoykapinan kukistamista. Kapina jätti syvät arvet maiden välisiin suhteisiin.

Sepoykapinan jälkeen toteutettu hallinnollinen uudistus ei saanut Nehrulta tunnustusta. Intian siirtäminen Ison-Britannian kruunun alaisuuteen vain muutti imperialismin muotoa taloudellisen hyväksikäytön lisääntyessä. Ison-

Britannian toiminta ei muutenkaan ollut sepoykapinan jälkeen Intian kannalta myönteistä. Muslimien suosiminen lisäsi uskonnollisia ongelmia ja teollisuuden kehityksen estäminen aiheutti taloudellisia vaikeuksia. Iso-Britannia yritti estää intialaisen nationalismin leviämistä kannattamalla vähemmistöryhmien tavoitteita. Intian vetäminen mukaan ensimmäiseen maailmansotaan oli Nehrun mukaan osoitus Ison-Britannian häikäilemättömästä politiikasta. Intialla ei ollut erimielisyyksiä muiden valtioiden kanssa, mutta se joutui silti osallistumaan Ison-Britannian tavoitteiden toteuttamiseen antamalla taloudellista tukea sekä lähettämällä miehiään sotaan.

1920-luvulla intialaiset alkoivat varsinaisesti kyseenalaistaa brittihallinnon toimia. Ison-Britannian vastaisen taistelun johtohahmoksi kohosi Gandhi. Nehru oli tyytyväinen passiivisen vastarinnan saavuttamaan suosioon ja sen merkitykseen intialaisille, vaikka käytännön tulokset eivät vastanneet odotuksia. Nehrun mielestä Iso-Britannia ryhtyi käyttämään viivytystaktiikkaa intialaisten aloittaessa taistelun oikeuksiensa puolesta. Britit eivät suostuneet siirtämään valtaa intialaisille, vaan pyrkivät itsepäisesti jatkamaan imperialistista hyväksikäyttöä. Ison-Britannian hallitus yritti muodollisesti etsiä ratkaisuja, mutta Simon comissionin toiminta tai India actin säätäminen vuonna 1935 ainoastaan lisäsivät tyytymättömyyttä.

Iso-Britannia yritti hillitä nationalismin leviämistä rohkaisemalla kansalliskongressin poliittisia vastustajia. Nehru koki tämän erityisen vastenmielisenä, sillä hänen haaveenaan oli hindujen ja muslimien muodostama yhtenäinen Intia. Monista uudistuksista huolimatta kansalliskongressin tavoite itsenäisestä Intiasta ei ollut toteutunut toisen maailmansodan alkaessa. Ison-Britannian päätös vetää Intia mukaan toiseen maailmansotaan oli jälleen esimerkki heidän itsekkäästä toiminnasta. Se oli Nehrun mukaan todiste myös siitä, että Ison-Britannian imperialistinen valta säilyisi vielä jonkin aikaa Intiassa. Nehrun mielestä intialaisten oli noustava taistelemaan brittihallintoa vastaan, ja hän kannatti Gandhin organisoimaa passiivista vastarintaa sekä lähtekää Intiasta -liikettä.

Nehru arvosteli 1930- ja 1940- luvuilla Ison-Britannian roolia maailman politiikassa sekä imperialismin ideologiaa. Iso-Britannia esiintyi Euroopassa vapauden ja demokratian ihannevaltiona, jonka tavoitteena oli maailmanrauha. Aasiassa tilanne oli toinen. Siellä Iso-Britannia ylläpiti moderniin yhteiskuntaan täysin sopimatonta imperialistista hallintoa, joka perustui sotilaalliseen voimaan ja taloudelliseen hyväksikäyttöön. Brittien kaksinaismoralismi oli Nehrun mielestä lähinnä pöyristyttävää. Hän rinnastikin imperialismin lähes yhtä vahingoittavaksi aatteeksi kuin natsismi ja fasismi, ja vertasi brittipoliitikkoja usein natseihin.

Toisen maailmansodan jälkeen myös Nehru alkoi uskoa, että Ison-Britannian valta oli todellakin päättymässä. Kymmenien vuosien taistelu ja useat pettymykset kääntyivät vihdoin voitoksi. Tavoitteen toteutuminen oli vaatinut kuitenkin kalliin hinnan. Samaan aikaan Intian itsenäistymisen kanssa syntyi muslimien oma valtio Pakistan. Nehrun unelma yhtenäisestä Intiasta oli murskaantunut, ja se oli hänelle valtava pettymys. Nehru koki Ison-Britannian poliittisen taktikoinnin ja muslimeja suosivan toiminnan vaikuttaneen Pakistanin syntymiseen.

Intian itsenäistyminen oli Nehrulle luonnollinen asia. Hän oli aina uskonut, että jokaisella maalla oli oikeus vapauteen. Britti-imperialismi oli tehnyt tavoitteen toteuttamisen erittäin vaikeaksi. Olennaisin syy Ison-Britannian harjoittamaan imperialismiin oli Nehrun mielestä kapitalismi. Väärä talousjärjestelmä oli pakottanut Ison-Britannian etsimään ratkaisuja ongelmiinsa. Ison-Britannian olisi kuitenkin pitänyt ymmärtää, että imperialismi oli moraalisesti väärin. Nehru piti myös brittejä imperialismin uhreina, koska he joutuivat elämään kapitalistisen järjestelmän alaisina. Maailmanrauhan ja tasa-arvon kannalta paras järjestelmä on sosialismi, sillä se ei houkuttele ihmisiä hyväksikäyttöön ja riistoon.

Britti-imperialismin aiheuttamat ongelmat vaativat paljon työtä ja aikaa, jotta ne saataisiin korjattua. Nehrun mielestä Isoa-Britanniaa ei voinut kuiten-

kaan syyttää kaikista vaikeuksista, vaan intialaisten oli myös otettava vastuuta tapahtumista. Tärkeintä oli unohtaa menneisyys, ja keskittyä tulevaisuuteen. Nehru ei kantanut kaunaa brittejä kohtaan, vaan hän oli valmis yhteistyöhön heidän kanssaan Intian itsenäistyttyä. Vaikka hän ei koskaan hyväksynyt britti-imperialismin toimia, ne olivat kuitenkin jo historiaa. Imperialismin poistuttua Nehrua ja Intiaa odottivat uudet haasteet.

Lähdeluettelo

Alkuperäislähteet

Public Record Office, Lontoo
Jawaharlal Nehrun kokoelmat
Jawaharlal Nehrun kirjeet Sir Stafford Crippsille

Alkuperäislähteenä käytetty kirjallisuus

Nehru (1934) 1949 — Nehru, Jawaharlal, Glimpses of the world history. (1934). London 1949.

Nehru 1936 — Nehru, Jawaharlal, India and the world. Essays by Jawaharlal Nehru. Great Britain 1936.

Nehru (1936) 1958 — Nehru, Jawaharlal, An autobiography. (1936). London 1958.

Nehru 1937 — Nehru, Jawaharlal, Recent essays and writings on the future of indian communalism, labour and other subjects. 1937.

Nehru (1941) 1942 — Nehru, Jawaharlal, The unity of India. (1941). New York 1942.

Nehru 1946 — Nehru, Jawaharlal, Important speeches of Jawaharlal Nehru. Being a collection of most significant speeches delivered by Jawaharlal Nehru from 1922 to 1946. Edited by Jagat S. Bright. Lahore 1946.

Nehru (1946) 1959 — Nehru, Jawaharlal, The discovery of India. (1946). New York 1959.

Nehru (1949) 1958 — Jawaharlal Nehru`s speeches vol 1 September 1946 to May 1949. (1949). India 1958.

Nehru (1954) 1957 — Jawaharlal Nehru`s speeches vol 2 1949 - 1953. (1954). India 1957.

Nehru 1958a — Nehru, Jawaharlal, A bunch of old letters. Written mostly to Jawaharlal Nehru and some written by him. Bombay 1958.

Nehru 1958b — Jawaharlal Nehru`s speeches vol 3 March 1953 to August 1957. India 1958.

Nehru 1961 — Nehru, Jawaharlal, India`s foreign policy. Selected speeches, September 1946 - April 1961. Delhi 1961.

Nehru 1964 — Jawaharlal Nehru`s speeches vol 4 September 1957 - April 1963. Bombay 1964.

Nehru 1983 — An anthology. Edited by Sarvepalli Gopal. Delhi 1983.

Nehru 1984a — Nehru, Jawaharlal, India´s independence and social revolution. New Delhi 1984.

Nehru 1984b — Selected works of Jawaharlal Nehru. Second series. Volume one. General editor Sarvepalli Gopal. New Delhi 1984.

Nehru s.a. — Nehru, Jawaharlal, On the Cripps mission an authoritative statement on the breakdown of the negotiations at New Delhi. s.a.

Nehru s.a.2 — Selected works of Jawaharlal Nehru. Edited by J. S. Bright. New Delhi s.a.

Tutkimuskirjallisuus

Akbar 1988 — Akbar, M. J, Nehru, the making of India. London 1988.

Ali 1985 — Ali, Tariq, The Nehrus and the Gandhis an indian dynasty. London 1985.

Alphonso-Karkala 1975 — Alphonso-Karkala, John B, Jawaharlal Nehru. Boston 1975.

Bayly 1988 — Bayly, C.A, Indian society and the making of the british empire. Great Britain 1988.

Brecher 1961 — Brecher, Michael, Nehru a political biography. Great Britain 1961.

Brown 1986 — Brown, Judith, M, The origins of Asian democracy. Great Britain 1986.

Cain 1993 — Cain P.J, and Hopkins A.G, British imperialism in-novation and expansion 1688-1914. Singapore 1993.

Eldridge 1984 — Eldridge, C.C, British imperialism in the nineteenth century. Hong Kong 1984.

Embree 1962 — Embree, Ainslie Thomas, Charles Grant and the british rule in India. New York 1962.

Edwardes 1971 — Edwardes, Michael, Nehru a political biography. Great Britain 1971.

Gardner 1971 — Gardner, Brian, The East India company. Great Britain 1971.

Gopal 1975 — Gopal, Sarvepalli, Jawaharlal Nehru a biography vol 1 1889 -1947. Great Britain 1975.

Gopal 1979 — Gopal, Sarvepalli, Jawaharlal Nehru a biography vol 2 1947 -1956. Great Britain 1979.

Gopal 1984 — Gopal, Sarvepalli, Jawaharlal Nehru a biography vol 3 1956 -1964. London 1984.

Husain 1961 — Husain, S. Abid, The way of Gandhi and Nehru. Bombay 1961.

Lloyd 1984 — Lloyd, Trevor, The british empire 1558 - 1983. Oxford 1991.

Low 1991 — Low, Donald, Eclipse of empire. Cambridge 1991.

Nanda (1962) 1984 — Nanda, B. R, The Nehrus. (1962). New Delhi 1984.

Philips 1961 — Philips, C. H, The east india company 1784 - 1834. Great Britain 1961

Pikkujättiläinen 1993 — Maailman historian pikkujättiläinen, toim. Zetterberg. Porvoo 1993.

Riekkola 1971 — Riekkola, Reijo, Intian ulkopoliittisen strategian kehitys ja kansainväliset suhteet v. 1947 - 1967. Valtio-opin kansainvälisen politiikan linjan pro gradu-tutkielma. Tampereen Yliopisto 1971.

Seal 1968 — Seal, Anil, The emergence of Indian nationalism. Cambridge 1968.

Spear (1919) 1981 — The Oxford history of India. Edited by Percival Spear. Fourth edition. (1919). New Delhi 1981.

Sutherland (1952) 1962 — Sutherland, Lucy, East india company in eighteenth century. (1952). Great Britain 1962.

Vanhanen 1968 — Vanhanen, Tatu, Puolueet ja pluralismi. Tutkimus poliittisen ja sosiaalisen pluralismin riippuvuuksista kymmenessä Kansainyhteisön jäsenmaassa. Tampere 1968.

Wolpert 1977 Wolpert, Stanley, A new history of India. New York 1977.

Wolpert 1996 Wolpert, Stanley, Nehru a tryst with destiny. United States of America 1996.